

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012–2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Josef Holek

Česká investigativní žurnalistika

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Soňa Štroblová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2012-2014

DIPLOMA THESIS

Josef Holek

Czech investigative journalism

Prague 2014

Diploma Thesis Work Supervisor:

PhDr. Soňa Štroblová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 26. února 2014

Josef Holec

Poděkování

Chtěl bych poděkovat paní PhDr. Soně Štroblové za vedení diplomové práce a Lukáši Prejzkovi, jazykovému redaktorovi z časopisu *Svět motorů*, za korekturu.

Anotace

Diplomová práce se zabývá získáním informací v oblasti investigativní žurnalistiky v Čechách. Zároveň informuje o největších českých kauzách, které rozkryli zdejší novináři. Diplomová práce si dává za cíl přinést ucelený přehled vyhledávacích, respektive rešeršních a dalších postupů a jejich aplikaci na konkrétní kauzy. Zabývá se i osobností investigativního novináře.

Klíčová slova

Analýzy, informace, kauzy, komunikace, média, novináři, psychologie, publicistika, rozhovory, zdroje, zločiny, žurnalistika

Annotation

This diploma thesis deals with getting information in the field of investigative journalism in the Czech Republic. At the same time inform about the biggest Czech cases that were uncovered by local journalists. The aim of the diploma thesis is to bring comprehensive summary of how cases are selected, background research and their application to specific cases. The thesis also deals with the personality of an investigative journalist.

Key words

Analysis, communication, crimes, informations, interviews, journalism, journalists, masmedia, resources

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	10
1.1 Mezilidská komunikace	10
1.2 Hromadné sdělovací prostředky	16
1.3 Zpracování informací.....	18
1.4 Žurnalistika	22
1.5 Investigativní žurnalistika.....	24
1.6 Zdroje.....	27
1.7 Účinky médií na společnost.....	28
2 OSOBNOSTNÍ PŘEDPOKLADY INVESTIGATIVNÍHO ŽURNALISTY..	30
2.1 Osobnost	30
2.2 Osobnost nejen investigativního novináře	32
2.3 Psychologie komunikace s respondenty	34
2.4 Vliv individuálních vlastností novináře na podobu zprávy	40
2.5 Co mohou investigativní novináři způsobit?	42
3 NEJVĚTŠÍ ÚSPĚCHY TUZEMSKÉ INVESTIGATIVNÍ ŽURNALISTIKY44	
3.1 Kauza D. Berdycha, I. Brdlíka, D. Thonata a soudce J. Berky	44
3.1.1 Sloučení	51
3.1.2 Soudní líčení	59
3.1.3 Konec	61
3.2 Kauza Františka Mrázka	64
3.2.1 Vražda Antonína Běly	72
3.2.2 Pokus o vraždu Ivana Lhotského	73
3.2.3 Spis Krakatice	79
3.2.4 Vražda Františka Mrázka.....	80
ZÁVĚR	84
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	86
SEZNAM TABULEK.....	90
SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Tuzemská investigativní žurnalistika nemá příliš dlouhou historii. Datuje se zhruba od vzniku samostatné České republiky v roce 1993. Ačkoliv je tento typ žurnalistiky poměrně mladý, stačil se za dvacet let slušně rozrůst. Stále se však v žádném knihkupectví neobjevil ucelený sborník pravidel, která má investigativní novinář postupovat, jaké má volit výrazové prostředky, jak pracovat se zdroji, jak se postavit k etickému kodexu novináře a zároveň svým materiálem nepošpinit svého vydavatele, byť může být nabraný materiál sebevíce pravdivý a informace mnohokrát ověřené. Pavel Verner, odborník na média a vyučující několika odborně zaměřených předmětů na Katedře mediálních studií Univerzity Jana Amose Komenského Praha, říká, že novinářská profese patří mezi nejrizikovější. A to nemluvě o žurnalistech investigativních. To znamená, že investigativního novináře nemůže dělat každý, kdo přijde první den do zaměstnání. Samotní investigativci se shodují, že dobrým investigativními žurnalisty se jejich kolegové stanou s mnohaletou praxí a velkým množstvím kontaktů.

Ačkoliv se to nemusí na první pohled zdát, investigativní žurnalistika může během několika následujících let utrpět těžké rány. České mediální prostředí je po nedávném prodeji české odnože vydavatelství *Ringier Axel Springer* miliardáři Danielu Křetínskému rozvrstveno mezi oligarchy. Podle zákona nejde o nic špatného, ale na investigativní žurnalistiku může mít rozprodej zdejších médií skupinám patřícím několika miliardářům nedozírné následky. Nebojíme se říci, že může dojít k faktickému zániku. Vždyť společnosti, respektive holdingy a jejich majitelé či akcionáři, jsou těmi, kdo určují vývojové trendy, jaké budou zákony a jakým směrem bude kráčet zdejší politika. Nejvýraznějším příkladem budiž působení holdingu *Agrofert*, jež vlastní podnikatel Andrej Babiš. Kromě petrochemického průmyslu se vydal lovit i do vod mediálních, když zakoupil vydavatelství *MAFRA* a dal jej pod křídla svého vydavatelství *AGF Media*. *MAFRA*, pod kterou patří renomovaný deník *Mladá Fronta Dnes*, před několika měsíci opustilo vedení v čele s šéfredaktorem Robertem Čásenským. Z redakce odešli i známí investigativci Jaroslav Kmenta a Janek Kroupa. Důvody měli prosté – nechtěli působit pod všehoschopným miliardářem Babišem. Báli se, že nebudou mít pro svou práci takový prostor, který k výrobě investigativních

materiálů potřebují. Zkrátka česká investigativní žurnalistika se začíná nejspíše pomalu rozpadat.

Veškeré snažení významných a vcelku i uznávaných novinářů tak odchází vniveč. A že začínají být oligarchové skutečně těmi nejmocnějšími, o tom svědčí i fakt, že se Andrej Babiš dostal se svým hnutím *ANO 2011* do *Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky* a nyní i do vlády. Atributy poctivé investigativní žurnalistiky tak nejspíše vezme čas.

Diplomová práce by měla přinést přehled základních pojmů, rozbor největších kauz, názory odborníků na investigativní žurnalistiku jako takovou i přehled morálních vlastností kvalitního novináře zabývajícího se společensky výbušnějšími tématy.

Diplomová práce využívá především rešerše konkrétních případů. Zdroji jsou knihy, noviny a internetové verze tištěných médií. Jednou z metod sběru informací jsou i hloubkové rozhovory.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Tato kapitola se zabývá základními pojmy, které se pojí s investigativní žurnalistikou. Základním prvkem je mezilidská komunikace, její druhy, schéma, funkce a další. Důležitými podkapitolami této kapitoly jsou i masová komunikace a hromadné sdělovací prostředky, zpracování informací a sdělení, co je investigativní žurnalistika či informace, jak média působí na společnost.

1.1 Mezilidská komunikace

Ve dvacátém století vznikla skupina vědních oborů, které se zbývají komunikací jako takovou. Protože jde o téma s komplexním charakterem, mediální odborníci hovoří o skupině komunikačních věd, jež vytváří těsněji propojenou soustavu. Ovšem na straně druhé programově udržují vazby k dalším oborům společenských věd a k některým oblastem věd exaktních – politologii, sociologii, psychologii nebo pedagogice. „*Jednotlivé vědní obory – a samozřejmě i obecný jazyk – chápou pojem komunikace různě podle svého zaměření a podle stupně přesnosti, jaký je v dané oblasti obvyklý.*“ (Musil, 2010, s. 11) To znamená, že vzniklo několik definic zmíněného termínu. Nejvhodnější je však ta, která říká, že komunikace je přenosem informací pomocí znakového systému, uskutečňovaným mezi lidmi. A je jedno, jestli přímo nebo za pomoci takzvaných technicko-organizačních prostředků. „*Samotný název pojmu je odvozen od latinského substantiva communicatio, které v základním významu znamená sdělení nebo sdílení.*“ (Musil, 2010, s. 12). Termín informace rozumíme každý obsah komunikačního procesu. Informacemi z pohledu novináře jsou kupříkladu články, referáty, komentáře, reportáže nebo literární či hudební díla. Tyto příklady ostatně vyhovují definici informace, jak tento termín chápe teorie a další obory zabývající se informováním a jejich vlastním zpracováním. „*Podle této definice informace je snížení neurčitosti poznání. Jistotu poznání lze vyjádřit jako pravděpodobnost, že poznání odpovídá skutečnosti. Toto pojetí umožňuje (přinejmenším v jednoduchých případech) na základě počtu pravděpodobnosti kvantifikovat množství informace přenesené při komunikaci.*“ (Musil, 2010, s. 13). Komunikace vždy obsahuje vysílatele a příjemce. Dále jmenujme zdroj, který může, ale nemusí být stejný s vysílajícím, sdělení jako

takové a nosič, respektive signál pro přenos informace. Příjemce může být a opět nemusí být znám.

Znakový systém

Znakový systém není podle mediálních odborníků ničím jiným než jazykem i v okamžiku, kdy nejde o klasickou řečovou komunikaci. „*Definice samozřejmě chápe pojem znaku obecně (tedy ve smyslu obvyklém v sémiotice) a podstatné je, že mezilidská komunikace nepracuje s osamocenými znaky, nýbrž s jejich organizovanými skupinami (systémy).*“ (Musil, 2010, s. 14)

Schéma komunikace a její praktické vlastnosti

Musil (2010, s. 14) říká, že pro používání komunikace jsou důležité některé její praktické vlastnosti. Jmenujme například: Přesnost, tedy míra shody toho, co komunikátor chce sdělit, s tím, co komunikant jako obsah sdělení pochopí.

- a) Srozumitelnost popisuje množství potenciálních recipientů, kteří jsou schopni dekodovat použitý znakový systém a dosáhnout při tom jisté přesnosti komunikace.
- b) Komunikační efektivita pro různé konkrétní účely různými způsoby měří množství předané informace za jednotku času nebo za jednotkové náklady.
- c) Citová působivost, případně podprahovost atp., popisuje, na jaké vrstvy vědomí či nevědomí (podvědomí) komunikanta komunikace působí.

Jak vidno, výše zmíněné vlastnosti nejsou přesně definovány a některé se i překrývají. „*V tomto pojetí jsou spíše předmětem zájmu psychologie a komunikační praxe.*“ (Musil, 2010, s. 15)

Komunikace a poznání

Poznání neboli kognice jako obraz objektivnosti se uskutečňuje dvěma způsoby. Musil (2010, s. 17) uvádí, že zkušenostní (empirické, smyslové) poznání je založeno na vnímání, tj. na smysly zprostředkovaném vytváření obrazu části reality ve vědomí. Realizuje se na řadě úrovní od spontánního či cíleného pozorování až k vysoce sofistikované systematické a zpravidla týmové činnosti, známé ve vědě jako výzkum. Z hlediska komunikace je důležité vytvoření pojmu a jeho označení termínem, protože to umožňuje efektivní zprostředkované poznání.

Poznání je založeno na studiu poznatků získanými jinými lidmi, tedy na přímé či nepřímé komunikaci. Většinu poznatků tak lid získává právě tímto způsobem. Je ale přirozeně závislý na komunikačních dovednostech komunikátora.

Druhy komunikace

Komunikaci je možné třídit podle mnoha hledisek. Hlavně však podle znaků, které jsme uvedli. Základní rozdělení je však nasnadě – komunikace přímá a nepřímá. Komunikace (neplést si s hovorem) se uskutečňuje mezi komunikujícími přímo, nebo nepřímo. Řetězec přímé komunikace je tvořen jen komunikátorem a komunikantem. Z praktického hlediska je pak jedno, zda jde o jednotlivce nebo skupiny.

Nepřímé komunikace ale dosah komunikačních kanálů nedosahuje. Pak musí nastoupit technický prostředek (médiu), který sdělení přenesení. Příkladem jsou například noty, televize, socha, obraz, ale i kouřové signály a uzlíky na provázku. V běžné řeči, kterou používají i novináři, se pod pojmem médium rozumí nejčastěji hromadné sdělovací prostředky.

Známa je i verbální a neverbální komunikace. Musil (2010, s. 20) říká, že verbální komunikace je taková, jejíž znakový systém je založen na slovech. Veškerá ostatní komunikace, u níž tomu tak není, je neverbální. Toto rozlišení je zásadně důležité, protože odpovídá přístupu několika dalších vědních oborů a vytváří tak spojovací článek komunikační vědy k nim a zároveň vystihuje významné odlišnosti dvou typů komunikace. Je podstatné, že rozlišení verbální a neverbální komunikace znamená mnohem více než prosté označení komunikačního kanálu. Verbální komunikace zdaleka neprobíhá jen pomocí pronášených a slyšených slov: patří do ní samozřejmě i písmo. „*Nepřímá verbální komunikace se především díky vynálezu písma ze značné části uskutečňuje vizuálně, i když zavedení mobilů toto tvrzení rychle zpochybňuje. Ani nepřímá, vizuální, komunikace není vázána jenom na písmo. Patří sem i další – nejčastěji graficky ztvárněné – znaky, pokud jejich význam komunikant dokáže jednoznačně vyjádřit slovně (ovšem nemusí to explicitně činit).*“ (Musil, 2010, s. 20)

Zmíněný druh komunikace je funkční zejména v situacích vyžadujících rychlost nebo při potřebě překonávání jazykových bariér. Příkladem jest dopravní značení.

Neverbální komunikace není jen řečí těla, jak tvrdí psychologové. Musil (2010, s. 20) říká, že ve skutečnosti je neverbální komunikace mnohem bohatší v oblasti

komunikace nepřímé, neboť zahrnuje veškeré umění kromě umění slovesného. To je mimořádně důležité s ohledem na televizi a video, neboť větší část přenášené informace má v těchto médiích neverbální charakter.

Komunikace neverbální se při běžné komunikaci (přímé) spojuje s komunikací verbální. Zejména pak mezi dvěma lidmi nebo v malých skupinách. Vnímáme mimiku, gestiku, držení těla, tón a výšku hlasu, jeho tempo atp. „*V poslední době se koncepce neverbální komunikace uplatňuje velmi široce při diskusi většiny složek lidské civilizace. Umělé, lidmi přetvořené prostředí, např. prostředí měst, je na rozdíl od nedotčené přírody chápáno jako komunikace, při níž člověk neverbálně vnímá „poselství předků“ vyjádřené urbanistickými formami, architekturou, uměle vytvořenou přírodní scénérií. Je zřejmé, že tento přístup sjednocuje popis a pochopení řady tradičně oddělovaných prvků prostředí, které byly popisovány metaforickými pojmy jako atmosféra, génus loci atp. Je to další přínos komunikačních věd celé humanitní oblasti.*“ (Musil, 2010, s. 21)

Tabulka 1: Srovnání vlastností verbální a neverbální komunikace

Vlastnost	Verbální komunikace	Neverbální komunikace
Přesnost	Velká	malá
Komunikační efektivita	Menší	velká
Mezinárodní srozumitelnost	velmi malá	větší
Citová působivost	většinou menší	velká
Potenciální podprahovost	Malá	velká

Zdroj: Musil, 2010, Sociální a mediální komunikace

Další dělení komunikace

Komunikace může být spontánní. Ta vychází z běžné lidské potřeby sdělovat a sociálně se integrovat. Naopak může jít o komunikaci cílenou, a tedy řízenou záměrem. „*Je jistou evoluční konstantou, že máme potřebu konverzovat přibližně čtyři hodiny denně a nenaplnění této potřeby je tak silnou frustrací, že bývá používáno i jako trest.*“ (Musil, 2010, s. 26)

Pro speciální účely se zavádí další dělení komunikace. Nejčastější bývá dělení podle počtu účastníků, ať už na straně komunikátorů či komunikantů. A zrovna druhý případ je konstitutivní při studiu hromadných sdělovacích prostředků. Ty jak známo představují jediný způsob, jak oslovit velké skupiny. Tato hromadná, a tedy masová komunikace je vždy účelná. Velká organizovaná skupina pak může působit i na straně vysílatele.

Masová komunikace

V komunikaci jde vždy o sociální interakci mezi lidmi. Termín masová komunikace se používá, jde-li o účel a výsledek komunikace, ať už jde o komunikaci mezi jedinci, jedincem a skupinou či institucí anebo mezi skupinami a institucemi navzájem. „*Sociální komunikace často implikuje ovlivňování či uplatňování moci, také ale službu či solidární pomoc. Je zřejmé, že toto vymezení, založené podstatně na holistickém přístupu k problému, nutně zahrnuje i celou důležitou oblast masové komunikace prostřednictvím médií.*“ (Musil, 2008, s. 17)

Sociální komunikace je mimořádně vhodná pro vnější komunikaci podniků i státních institucí. Obecně se tomuto říká public relations¹. Jde o systematickou komunikaci s veřejností, která ji má ovlivnit ve prospěch komunikátora.

Informační funkce médií

Teorie informace jako takové pokládá za informaci každé snížení neurčitosti. Tomu, jak jsme uvedli výše, by měla vyhovovat každá zpráva, každá informace, která projde sítí médií. To pochopitelně platí i pro komentáře a další publicistické žánry. Je to informace o tom, že autor má jistý názor.

Jistým počinem je předat informace absolutně objektivní, nezkreslené a ověřené, byť s prvky komentáře (které by ale měl recipient snadno oddělit od zprávy). Toto pravidlo musí beze zbytku ctít i investigativní novináři. Z praxe ale víme, že ne vždy se toto povede. Aby byl pojem objektivita dotažen ad absurdum, musí být objektivita naprosto přesná. „*Čím je zpráva přesnější, tím je její obsah jasnější, jednoznačnější, a tedy i ověřitelnější.*“ (Musil, 2008, s. 56)

---

¹ V překladu vztahy s veřejností.

Musil (2008, s. 57) tvrdí, že investigativní žurnalistika je jakýmsi vyšším typem redakční a reportérské práce. Říká, že její podstatnou součástí je důsledné sledování každé kauzy, která byla prezentována jako důležitá, až do jejího uzavření. Aktuální důležitost tohoto typu práce je dána klipovostí, kterou přinesl vývoj elektronických médií. Proti tříšti vzájemně nesouvisejících, a tedy nesrovnatelných senzací, které je obtížné vnímat v souvislostech, je potřeba vytvořit kategorii závažných kauz, u nichž souvislosti a vývoj, ve kterém se vyjevují, tvoří podstatný kontext. „*Je pravděpodobné, že právě toto je oblast, kde se nejvíce projevuje role médií v současné fázi vývoje demokratické společnosti.*“ (Musil, 2008, s. 57). Občan bude ochoten a schopen vstupovat do dění ve společnosti jen tehdy, kdy je přesvědčen, že demokratické instituce skutečně pracují tak, jak mají, a že věc je možné dovést v rozumném čase až do konce. Znamená to, že v okamžiku, kdy občan, respektive čtenář, začíná ztrácet důvěru, kauza začíná rychle chladnout. Občan prostě přestane toliko důvěřovat v systém moci i kvůli tomu, že mu médium neposkytne další fakta. Inteligentní (u investigativců se toto rozumí samo sebou) novinář si je výše zmíněného vědom a při výrobě výbušné investigativní zprávy je dostatečně opatrný. Nicméně jistá míra inteligence se předpokládá i u recipienta, kterýžto musí vědět, že ani novinář není strojem neomylným.

Symetrie komunikace

Velice důležitým aspektem komunikace, a tedy i investigativní žurnalistiky, je symetrie celé komunikace. Podle Musila (2010, s. 24) nelze tuto okolnost popsat prostým dělením komunikace na „jednosměrnou a obousměrnou“, protože skutečnost je bohatší: Oba pojmy představují pouze dvě krajnosti spojitě hodnoty poměru rolí účastníků komunikačního procesu. Symetrie tedy není dělicí znak, nýbrž důležitá stránka celého procesu komunikace. „*Při dokonale symetrické komunikaci se role vysílatele a příjemce rovnoměrně střídají. Je zřejmé, že masová komunikace z podstaty věci směřuje k asymetrii, kdežto typickou (nebo přinejmenším žádoucí) formou přímé a zejména párové komunikace je komunikace symetrická.*“ (Musil, 2010, s. 25)

Požadavek symetrie pak obsažen přímo v jazykovém základu. Symetrii párové a skupinové komunikace lze podpořit pokládáním správně zvolených otázek. Tento děj by

tak měli perfektně ovládat všichni investigativci. První podmínkou je správné naslouchání, přesněji pozornost. Dobrá otázka by tak měla mít následující rysy:

- souvisí s problémem, o němž je řeč,
- je stručná a jednoznačná,
- umožňuje přiměřenou odpověď.

Stručná otázka by neměla mít více než tři věty. První z nich by měla být uvozovací, která upozorní na změnu stupně obecnosti, na přechod k jinému pohledu nebo naopak naváže na dříve diskutovaný problém. Zbylé dvě by měly být tázací. Jako dobrou otázku nelze považovat tu, která je dlouhá a připomíná spíše referát. Nicméně občas se ani bez té neobejdete v okamžiku, kdy je respondent názorově slabší či jeho inteligence nenabývá příliš vysokých hodnot. *„Vyžadovat jednoslovnou odpověď připomíná spíše výsledek, je příznakem demagogického přístupu a rozhodně symetrii komunikaci nepřispěje.“* (Musil, 2010, s. 25). Druhým extrémem je otázka, která s tématem absolutně nesouvisí. Vrcholným typem symetrické komunikace je dialog, jehož hlavním znakem je stimulace vzniku nových nápadů a řešení, u nichž je často obtížné rozhodnout, kdo je konkrétně navrhl. *„Vznikají synergickým efektem, jako společný výsledek.“* (Musil, 2010, s. 25)

Nedostatek symetrie vede k chybným definicím komunikace, ve kterých se vyžaduje výměna informací. A ty jsou pochopitelně pro novináře nejdůležitější.

1.2 Hromadné sdělovací prostředky

Musil (2010, s. 43) konstatuje, že hromadné prostředky se dělí na tiskové a elektronické. Sdělovací prostředky jsou tedy vlastně dalším názvem pro média. Tradiční pohledy na hromadné sdělovací prostředky jsou vnímány jako přinášení zpráv o událostech a jejich komentářích.

Když se odpoutáme od historie, můžeme říci, že současné hromadné sdělovací prostředky jsou instituce a novináři jsou jen jejich součástí. Tento systém tedy informace předává, ale i vytváří. *„Definování jednotlivých funkčních médií vychází v podstatě z funkcionalistické představy, že společnost je třeba studovat z hlediska*

vzájemně závislých systémů a struktur, které vykonávají vzájemně související funkce ve společnosti jako celku.“ (Musil, 2010, s. 65)

Funkce médií lze tedy chápat jako uspokojování potřeb jednotlivců a malých skupin. *„Z tohoto pohledu lze v současných médiích většinou na základě obsahu a někdy i žánrových znaků rozlišit informační funkce, zahrnující hudbu, dramatické formy, literární formy, humor, filmy či sportovní přenosy.*“ (Musil, 2010, s. 66)

Musil dále jmenuje funkci informační zahrnující zprávy, komentáře, reportáže nebo rozhovory. Cílem je zvětšení nebo přestavení obsahu vědomí recipienta na základě určitých prvků reality. Poslední funkcí je ta komerční. V ní figuruje zejména reklama, respektive komerční text. Cílem je zajistit finanční prostředky pro provoz média a dosažení jisté výše zisku.

Tisk

Mezi tištěná média mediální odborníci zařazují zejména knihy, vyhlášky, noviny, časopisy, plakáty atd. Dnes už se mezi ně nejčastěji řadí periodika, která vycházejí alespoň dvakrát do roka. Pro masovou komunikaci pak největší představují deníky, týdeníky a samozřejmě časopisy. Tisková média zároveň expandují na internet. Články jsou tak expedovány přímo z tištěných periodik anebo již existují ryze zpravodajské servery bez tištěné mutace². Zprávy na internetu jsou aktualizovány mnohokrát, logicky tak v tomto případě snadno předčí média tištěná, která v současné době vycházejí jen jednou denně. Příchod internetových mutací, jenž se masově rozrostl po přelomu tisíciletí, přinesl zatím nejzásadnější inovaci. *„Ve skutečnosti materiální substrát (nosič) není zdaleka důležitý jako aktuálnost a dostupnost informace.*“ (Musil, 2010, s. 44). Dostupnost je zajištěna téměř všudypřítomným přístupem k internetu. Patřičnou kvalitativní vlastností je i archiv zpráv a systém hypertextových odkazů. To znamená, že k dané problematice lze najít vícero příbuzných materiálů, respektive článků. Pro investigativní novináře je přístup k archivům doslova požehnáním, neboť mohou problematiku obsáhnout daleko hlouběji a dohledávání patřičných informací je daleko snazší.

---

² V tuzemsku například Aktualne.cz, Auto.cz, Qap.cz, Policajnidenik.cz, Neviditelnypes.cz, Britskelisty.cz apod. Mezi média, která mají tištěnou i internetovou verzi, patří zejména Denik.cz (Regionální deník), Ihned.cz (Hospodářské noviny), Lidovky.cz (Lidové noviny), Idnes.cz (Mladá fronta Dnes), CT24 (Česká televize), Zpravy.rozhlas (Český rozhlas), Ceskenoviny.cz (ČTK), i-svetmotoru.cz (Svět motorů), Autotip.cz (Autotip), Blesk.cz (Blesk) apod.

Rozhlas a televize

Televizní a rozhlasové vysílání (ať už analogové nebo digitální) patří mezi elektronická média. S příchodem internetové sítě se mezi elektronická média řadí i ona vysílání, byť s tím leckteří odborníci ne vždy souhlasí. Přesný význam pojmu elektronické médium zahrnuje i telefony, nosiče CD, DVD, flash disky, Blue-ray disky, paměťové karty apod. Musil (2010, s. 45) konstatuje, že běžný jazyk vcelku dobře odlišil společenský význam jednotlivých typů techniky a zužuje význam slova média tak, jak bylo sděleno. Jak jsme uvedli, v probírané kategorii médií jsou nejvýznamnější ta, kde je slovo vysílání.

Musil (2010, s. 46) říká, že ke znakům vysílání patří:

- záměrně sestavování programu určeného pro větší množství posluchačů či diváků,
- šíření signálu nesoucího obsah vysílání,
- možnost současného příjmu a vnímání obsahu vysílání větším počtem recipientů.

1.3 Zpracování informací

Při přístupu k textu je důležitá metoda, jak se dostat k informacím. Jak sbírat prameny a jak s nimi pracovat, vyhodnocovat, komentovat a analyzovat.

Verner (2010, s. 26) říká, že v žurnalistickém procesu je nejdůležitější nápad, který by měl být pokud možno originálním podáním problémového jevu v charakterizujících výstižných souvislostech minulého, současného i budoucího vývoje, pak zpracováním musí být jedinečně profesionální. Profesionalitou je podle Vernerova chápáno především ztvárnění do zvolených žurnalistických žánrů všemi dostupnými vyjadřovacími prostředky. Již v průběhu analyzování jevu při získávání výchozích informací se rodí v hlavě autora představa, který druh – žánr zpracování informací – bude s ohledem na typ masmédií nejvhodnější a osloví největší počet příslušníků cílové skupiny periodika.

Vymežeme si čtyři základní pravidla pro určení žánru. Tím prvním je typ periodika, jeho směřování a orientace, druhým autorský hodnotící postoj, třetím téma a čtvrtým cílová skupina.

Investigativní reportáž je žánrem publicistickým, který je emotivnější v prezentaci a ladění argumentů. *„Žurnalistická sdělení mají různou jazykovou strukturu. U delších žurnalistických sdělení rozlišujeme horizontální a vertikální členění. Mezi horizontální patří titulkový aparát, perex, dílčí statě pod mezititulky, závěrečné shrnutí. Vertikálním členěním rozumíme například složitost, členitost vět, autorskou řeč, citát, užití výrazů v závorkách, odbočky od hlavní tematické linie. Krátká sdělení, která mohou být samostatná nebo součástími větších žurnalistických celků, toto členění nemají, například zprávy denních přehledu, hesla, popisky, epigramy.“* (Verner, 2010, s. 29). Posledně jmenované příklady se samozřejmě do investigativní žurnalistiky nehodí.

Heuristika

Heuristika, respektive nalézání dat, je u rozhodující u všech žánrů. Tedy i v našem případě. Aby byla heuristika pokud možno bezchybná, rozlišujeme primární a sekundární zdroje informací. Verner (2010, s. 30) jmenuje jednotlivé příklady obou druhů zdrojů informací. Mezi primární řadí vlastní zkušenost, vlastní cílený průzkum (ona investigativa), osobní setkání, vyhodnocení osobních kontaktů a zjišťování agenturních zpráv a jejich rešerše.

Seznam sekundárních zdrojů informací je delší. Řadíme mezi něj například internet, knihovny, státní orgány, aktuální periodické i neperiodické tiskoviny, monitoring tisku, nepublikované písemnosti, osobní deníky, tisková prohlášení, fotografie, videa a filmy, mapy, dobové encyklopedie, reklamní materiály a archivy státní, soukromé či firemní.

Dnes novináři nejčastěji coby zdroje využívají zkušenost, rozhovory a rešerše médií a archiválií.

Je zároveň nutné připomenout, že primární i sekundární zdroje mohou být nevěrohodné. Proto by měl novinář průběžně ověřovat své informace a rešeršovat další zdroje. Jelikož hovoříme o investigativní žurnalistice, jsou zdroje skutečně alfou a omegou veškerých mediálních sdělení. Proto musí být práce se zdroji více než kde jinde

pečlivá. Leckdy je lepší zdroje neuvádět. Mohlo by jim to uškodit lidsky i fyzicky a psychicky. A pakliže zdroj zradíte, přijdete o něj. Výroky zdrojů by se neměly zveřejňovat, pakliže by zdroj znemožnily. A tajné informace? Ty by se neměly podle zákona zveřejňovat vůbec. Ale protože s nimi investigativci pracují, a tedy se k nim dostanou, je na nich, jak s tímto pravidlem naloží. Jasnými pravidly pro neuvádění zdroje jsou nejen etický kodex novináře a zákon, ale i celkově špatná a nedostatečná ochrana svědků. Nemluvě o zpovědním tajemství. „*Objektivní a investigativní žurnalistika by měla uklidňovat postižené a znejišťovat klidné.*“ (Verner, 2010, s. 33)

V současné době leckdy dostává objektivita poněkud zabrat. Žijeme s tržním systémem hospodářství a ten se zákonitě projevuje i v novinářské profesi. Hlas inzerentů tedy získává stále větší význam. „*Motivace novinářů je také v praxi mnohdy důležitější než hledání pravdy. Hodnotným posunem zkušeností novináře vzniká znalost. Ta je rozhodující při posuzování zpráv či morálky vytvářeného zpravodajství.*“ (Verner, 2010, s. 33)

Zpravodajové i jejich kolegové investigativci vyznávají běžné hodnoty. Například časový rozměr, blízkost, naléhavost nebo novost. Tím nejdůležitějším je v našem případě relativita a dopad. To s ohledem na charakter publika. Znamená to, že jeden den je to zpráva na první stranu a druhý den jde o zcela zastaralé téma. Pakliže jsme zdroje vytěžili na maximum a dalších informací se nedostává, nemá cenu se tématem dále zabírat. Čtenáře to pouze rozladí. Spíše je pak k dobru rozebírat další souvislosti.

Rozhovor

Rozhovor a jeho vedení je pro investigativní žurnalisty zásadní. „*Rozhovor se využívá pro získání a předání přesvědčivě podané informace o události, jíž je zpovídaný účastníkem či svědkem. Místo a čas setkání a rozhovoru vždy ovlivňují jeho průběh a konečnou podobu zpracování a podoby interview také ovlivňují.*“ (Verner, 2010, s. 51)

Rešerše

Přijmeme možnost, že máme již vytvořenou zprávu a chceme, aby se z ní stalo téma. Následuje tak krok, kterému se říká rešerše. Spočívá ve zjišťování a shromažďování materiálů, faktů a hlavně důkazů o protiprávním jednání. Vždy je

zapotřebí získat chybějící informace, ale také obrazový a ilustrační materiál. Jednou z cest je také získávat informátory, lidi, kteří poskytnou informace, to znamená hledat nové kontakty nebo využívat těch, které už existují. Platí, že získaná fakta musí být v každém případě ověřena a ke zhodnocení situace je zapotřebí vyjádření stran, kterých se situace týká. Takže pátrat, zjišťovat, zkoumat a dokumentovat. V tom jsou novináři nápomocny knihovny, archivy a stále více i internet. Pro novináře je navštěvování těchto zdrojů přímo povinností.

Zmíňme nejlepší světové archivy. Je jím například ten, kterým disponuje německý týdeník *Spiegel*. V tuzemsku pak je dobré vyhledávat v archivu České tiskové kanceláře nebo Českého rozhlasu. Každý se musím sám rozhodnout, zda elektronické archivy nahradí příruční archiv dokumentů, který si dříve každý novinář zřizoval k tématům, o kterých pravidelně psal. „*Kdo se rozhodne pro vlastní archiv, měl by se (...) zamyslet nad tím, kolik času ztrácí a kolik zbytečností za léta nasbírá. Kdo se naopak zcela vzdá vlastního archivování, ten by měl v době, kdy většina zpráv pochází z dílny PR expertů, udělat (...) následující: mít jakýsi časový archiv toho, co PR oddělení předkládají, a občas se podívat, co se s projekty stalo po půl roce.*“ (Russ - Mohl, Bakičová, 2005, s. 110)

Nejdůležitějšími slovy, která by si měl každý investigativec před každým začátkem zopakovat, jsou: úplnost, kontrola a rekonstrukce. Úplnost znamená, že je nutné dohledat veškeré informace, pokud možno od všech aktérů a samozřejmě zdrojů. V rámci kontroly je nutné pohlídat zdroje a čestně odpovědět na otázku, zda je informace pravdivá. Rekonstrukcí myslíme děje, kde už nestačí úplnost a kontrola. Rekonstruuje se v době, kdy se novinář pokouší osvětlit pozadí, podrobněji vysvětlit události a jejich vývoj. Je zapotřebí důkladné rešerše a rekonstrukce události, které předcházely.

Když hrozí zamotání se do tématu, může pomoci sestavení seznamu rešerše. Jakási osnova. Nejdůležitější jsou lidé, informátoři. Russ-Mohl a Bakičová (2005, s. 114) citují Michaela Hallera. Ten rozlišuje tři typy informátorů:

- očití svědci, kteří byli u události jako diváci nebo jako postižení,
- informátoři z druhé ruky, tedy lidé, kteří s očitými svědky nebo účastníky mluvili,
- interpreti, tj. lidé, kteří rozumějí skutkové podstatě události a mohou ji vysvětlit.

1.4 Žurnalistika

Žurnalistika nebo-li novinářství je činnost, jež je charakterizována specifickými mantinely. Jde o masovými médii periodicky zveřejňované a upravené soubory dat, které zachycují dění v dané společnosti. *„Zmnožením (multiplikací) a rozšiřováním komunikačními kanály a distributory žurnalistika působí na diferencové příjemce, formuje i veřejné mínění.“* (Verner, 2010, s. 16)

Jde o komunikační sféru mezi dvěma jsoucnostmi, jež funguje interakčně. *„Jeden z prvních odborníků na masovou komunikaci Emil Dovifat hovořil o médiích jako o prostředku vedení mas. Pak přišly časy fašismu a komunismu a média byla zneužita k manipulaci s masami. Moderním médiím jde pak od dob nového žurnalistiku hlavně o zisk, čtenost a sledovanost, které přivádí inzerenty.“* (Verner, 2010, s. 16)

Žurnalista

Podle Vernerera (2010, s. 19) je žurnalista je osobou, jež se profesionálně věnuje sběru informací za účelem dalšího zpracování a předávání v podobě publicistických a zpravodajských útvarů v masmédiích.

Žurnalistický celek

Žurnalistickým celkem myslíme periodický titul, respektive celé médium. Verner (2010, s. 19) míní, že v tištěných médiích mají noviny aktuálně univerzální rozsah a zpravidla denní periodicitu, časopisy jsou žánrově a odborně ohraničeny a vydávají se v delších časových intervalech. Zmíněným celkem může být i rubrika či příloha.

Publicita

Tímto pojmem se rozumí vysílání a vydávání sdělení. Tok informací je cestou k příjemci zkreslován pracovníky redakcí, kteří mají přístup a možnost sdělení upravovat. Verner (2010, s. 19) varuje, že několikasupňové předávání informací prochází zkreslením ve fázi zpracování názorovými autoritami. Totiž při velkém rozložení obrazu reality a následného složení do žurnalistického celku vzniká zkreslená, tedy nepravdivá virtuální skutečnost. *„Příjemce není někdy schopen (úměrně svému*

vzdělání, emocím, postojům) dešifrovat všechna mnohvrstevnatá sdělení, a tak dochází u různých příjemců k různému selektivnímu obrazu.“ (Verner, 2010, s. 19)

Publicistika

Publicistkou jsou mediální sdělení, která nemají za úkol jen informovat (jako je tomu u zpravodajství), ale i komentovat a hodnotit. Umocňuje účinek mediálního sdělení. To znamená, že vybízí k přemýšlení ještě více než zpravodajství. „Vybízí k zaujetí postoje a reakci.“ (McQuail, 2009, s. 386)

Zpravodajství

McQuail (2009, s. 386) říká, že zpravodajství je velkou částí žurnalistiky. Přináší informace o událostech, které se staly nebo stanou ve zpracované formě hodné danému médiu. Zkrátka mediální instituce by mohly jen těžko existovat beze zprávy a zprávy by nemohly existovat bez mediálních institucí. „Zpravodajství je časové – týká se nedávných nebo periodicky se opakujících událostí, je nesystematické, protože se zaobírá oddělenými událostmi a ději, a svět viděný jen skrze zpravodajství sestává z nesouvislých dějů. (...) Události zmíněné ve zpravodajství by měly být neobvyklé, nebo alespoň nečekané, což jsou kvality ceněné více než „skutečná důležitost“. Vedle nečekanosti jsou události ve zpravodajství charakterizovány další „zpravodajskou hodnotou“, která je vždy relativní a zahrnuje subjektivní úsudek o zájmech publika.“ (McQuail, 2009, s. 386)

Zpravodajství tedy neslouží k ničemu jinému než orientaci a směřování pozornosti a nenahrazuje skutečné vědění. Je i předvídatelné.

Novinářská informace

Informace, které novináři sbírají všude okolo nás. A vyhodnocují je. Pak je předávají veřejnosti v ustálené novinářské formě. Novinářskou prací pak není nic jiného než shromažďovat a vyhodnocovat data a předávat je veřejnosti – toť úkol zpravodajství. „Předávání starých informací v nových souvislostech je úkolem komentované žurnalistiky, kterou je třeba od zpravodajství nutně oddělovat. Přesto není lhostejné, v jaké skladbě se publiku zpravodajství předkládá.“ (Verner, 2010, s. 21)

1.5 Investigativní žurnalistika

O investigativní, respektive vyhledávací žurnalistice hovoříme od roku 1972, kdy byl díky reportérům *The Washington Post* Bobu Woodwardovi a Carlu Bernsteinovi odhalen odposlech opoziční politické strany v objektu *Watergate* se souhlasem amerického prezidenta Richarda Nixona. Důležitým poznatkem je, že investigativní žurnalistika se ze všech nejvíce podílí na utváření aktivní zpětné vazby. „*V tuzemsku má první kořeny k odhalení korupční aféry financování Občanské demokratické strany ze zahraničí v Mladé frontě Dnes v roce 1997. Investigativní žurnalistika přináší novinářům značná rizika včetně nejvyššího – v souvislosti s vyšetřováním aféry s lehkými topnými oleji, které státu přinesly ztrátu až ve výši až 60 miliard korun, byla prokázána objednaná vražda novináře u nájemného vraha, která se však naštěstí neuskutečnila.*“ (Verner, 2010, s. 24)

Russ-Mohl a Bakičová (2005, s. 115) pod pojmem rozumí obzvláště dlouhou a důkladnou rešerši, na které pokud možno pracuje celý tým reportérů. Cílem je většinou odhalení nějakého skandálu. „*Jde především o americkou tradici, kde je v denících běžný investigative reporting³. (...) Investigativní rešerše často začíná tím, že redakce dostane nějakou důvěrnou informaci. Takové informace ale musí být rozpracovány a potvrzeny. Jeden informátor nestačí – i kdyby poskytoval důkazy, které vypadají neprůstřelně. Často jsou prameny informací důvěryhodné jen pro sebe sama, a to především tehdy, když už sami informátoři byli prokazatelně zapleteni do nějakých špinavých záležitostí.*“ (Russ-Mohl, Bakičová, 2005, s. 115)

V sousedním Německu například informace o sponzorském skandálu strany *CDU* přihrál médiím Karlheinz Pfeiffer, mediální poradce ministerského předsedy Šlesvicka-Holštýnska, který pomluvil svého šéfa v magazínu *Spiegel*⁴.

Problematika má také druhou stranu mince. I samotné redakce se mohou samy poškodit, když slepě věří svým investigativním reportérům, což se dá doložit na dvou mediálních skandálech – na případech Janet Cookeové a takzvaných Hitlerových

---

³ V překladu investigativní zpravodajství.

⁴ Německý týdeník známý pro svou investigativní činnost. Sídlo má v Hamburku a každý týden vychází zhruba v milionovém nákladu. Jedním z posledních případů je zveřejňování vynesných informací od někdejšího amerického agenta NSA Edwarda Snowdena. *Spiegel* popisuje praktiky NSA zahrnující přeměrování zásilek s elektronikou objednanou po internetu a její nakažení viry nebo odposlech podmořského kabelového spojení Evropy se severní Afrikou a Asií.

deníků. „Reportérka deníku *Washington Post* napsala pro svůj deník článek o osmiletém chlapci jménem Jimmy, závislém na heroinu. Jimmy se v ubohých podmínkách pral s životem v jedné chudinské čtvrti amerického hlavního města.“ (Russ-Mohl, Bakičová, 2005, s. 116) Reportérka si stanovila podmínku, že reportáž vydá pouze tehdy, bude-li zachována anonymita dítěte i jeho rodičů. To jí bylo zaručeno a novinářka za tento počín získala *Pulitzerovu cenu*⁵. Teprve po předání cen vyšlo najevo, že si žena vše vymyslela.

Týdeník *Stern*⁶ ztratil na nějaký čas reputaci s již zmíněnou kauzou Hitlerových deníků. Šéf vydavatelství (zprvu aniž by jednal s redakcí) uvěřil reportérovi Gerdu Heidemannovi a padělateli Konradu Kujauovi, který deníky zfalšoval. Výsledkem mělo být přepsání dějin druhé světové války. Opět se na vše přišlo a týdeník *Stern* utrpěl i ekonomicky. Trvalo roky, než se vydavatel vzpamatoval z rapidního propadu nákladu, respektive čtenosti.

Russ-Mohl a Bakičová (2005, s. 116) podávají otázku: Jak oprávněné je překračování hranic zákonů ve snaze vynést světlo na světlo špatné jednání a skandály a seznámit s nimi veřejnost? Tedy jak dalece účel světí prostředky? Odpověď zní následovně: Ne. S ilegálními technikami rešerše se nedá souhlasit. Patří k nim například vloupání a jiná trestná činnost, která má za cíl opatřit data, která by usvědčila, byť kriminálního, z něčeho, co by bylo později řešeno v trestně-právní rovině. Žurnalistika, jež otevírá a zveřejňuje nepravosti, je oprávněná, když využívá legální postupy a metody. V okamžiku, kdy se tak neděje, stává se tak skandálem ve skandálu.

Na tenkém ledu se pohybuje i skrytá (underground) rešerše. Příkladem může být například děj, kdy se novinář vydává za někoho jiného (i se změněným jménem). Jde o metodu legální, náročnou na čas i finance, ale i nemorální. Ve jménu odhalení bezpráví bylo uděláno jiné bezpráví. Jistým asociálním jednáním nechť je i provokace, kdy novinář vyprovokuje soka k jednání v rozporu se zákonem a pak o tom podá informaci.

Připomeňme si příklad přešlapu, kterého se novináři dopustili. Redakce *New York Times* musela přiznat, že kvůli nekvalitní rešerši zničili kariéru americkému atomovému vědci Wen Ho Leeovi, když ho neprávem podezřívali ze špionáže pro

---

⁵ Prestižní americké žurnalistické a umělecké ocenění.

⁶ Týdeník *Der Stern*, podle jehož vzoru v tuzemsku vznikl časopis *Instinkt*, patří v Německu k nejlépe prodávaným týdeníkům a vydává ho společnost *Gruener & Jahr*. Přináší nejdůležitější informace z politiky, ekonomiky, vědy, kultury i oblasti životního stylu.

čínskou tajnou službu. „V neposlední řadě musí novináři, kteří chtějí pátrat po nepravostech, počítat s pokusy o zastrašování ze strany postižených. V mnoha zemích je investigativní žurnalistika stále ještě nebezpečná⁷. Ve vyspělých zemích zpravidla stačí vyznat se v tiskovém zákoně a mít šéfredaktora, který novináři kryje záda. Pak je možno využít rešerši a je také možno si ho uchránit.“ (Russ-Mohl, Bakičová, 2005, s. 116)

Objektivita

I investigativní reportáž musí plnit pravidla objektivity a nestrannosti, stejně jako další publicistické a zpravodajské žánry. „Zcela nejobecněji platí, že běžný standard nestrannosti žádá rovnováhu ve výběru a užití zdrojů, aby bylo možno reflektovat určité názory a také prezentaci dvou a více názorů, pokud je zpochybňování posouzení faktů.“ (McQuail, 2009, s. 368)

Dalším aspektem nestrannosti je neutralita při prezentaci zpráv. Je nutné tedy oddělit fakta od názorů, byť investigativní reportáž hodnocení obsahuje.

Musil (2010, s. 116) doplňuje, že použití pojmu předpokládá, že existuje znalec definitivní a jediné pravdy; kdo je to – a že nadto existuje obecný souhlas pro přiřčení této role právě novinářům. Oba předpoklady jsou snadno zpochybnitelné. „Potíže spojené s definováním a naplňováním požadavku objektivnosti vedou stále častěji k jeho nahrazení požadavkem jasného a přesného vyjádření různých existujících názorů, hodnotících postojů a představ; tato koncepce plurality – at' již aplikovaná na činnost jednoho určitého (zejména „silného“) média nebo chápaná jako pluralita názorově rozmanitých koexistujících médií na tomtéž trhu – je zřejmě široce přijímána a odpovídá současnému diversifikovanému a komunikačně propojenému světu.“ (Musil, 2010, s. 116)

Nedostatkem objektivnosti je reálné nerozlišení dvou situací v okamžiku, kdy je objektivita porušena. Musil (2010, s. 117) míní, že může jít o neobjektivitu danou nedostatečným poznáním novináře nebo úmyslné či neúmyslné zkreslení popisu skutečnosti při prezentování zprávy.

„Objektivitu garantuje maximální serióznost informačních zdrojů.“ (Verner, 2011, s. 93)

---

⁷ Například Ruská federace, Ukrajina, Kazachstán, Pákistán, Čína, leckteré země Afriky a Jižní Ameriky, Palestina, Sýrie, Severní Korea, Kuba aj.

1.6 Zdroje

Zdroji informací rozumíme ty, odkud prvotní informace novináři získávají. A nejde jen o tiskové agentury. Hovoříme o zprostředkovatelích informací, svědcích či účastnících akcí a událostí. A protože leckdy zdroje takzvaně hovořit nechtějí, uvádí se, že zdroj je redakci znám, on však chce zůstat na veřejnosti v anonymitě. S takovými zdroji investigativní novináři pracují nejčastěji. Verner (2011, s. 93) říká, že zdroje sekundární jsou podávány v knihovnách nebo tiskových konferencích. *„Zdroje byly někým za nějakým účelem zpracovány a mohou být v zájmu jejich vydavatele částečně zkreslené. Tady serióznost zdroje končí.“* (Verner, 2011, s. 93)

Pravidla výběru informačních zdrojů

Pravidla výběru zdrojů popisuje Trampota (2006, s. 84) tak, že *„vztah zdroje a novináře se typicky vyvíjí prostřednictvím strukturovaných interakcí – interakčních vzorců, které jsou tvarovány a ovlivněny silami požadavků vyplývajících z jejich rolí.“*

Podle něj se mohou informace od zdrojů k redaktorům dostávat několika způsoby. Jde o kanály rutinní, neformální a iniciované. Největší se do zpráv dostávají systémem rutinním. To jsou například soudní jednání nebo volební výsledky, tiskové konference apod. Za neformální jsou považována zákulisní jednání, úniky informací či nevládní prohlášení či rozhovory s reportéry. Iniciované zdroje vycházejí více z aktivní činnosti reportéra. Rozumí se tím reportérem iniciované interview, vlastní analýzy či zpracování statistik. Investigativci pak nejčastěji používají poslední dva jmenované kanály.

„Novináři nevnímají všechny zdroje stejným způsobem. Nejčastěji k nim přistupují dvěma způsoby: buď jako k advokátům, nebo jako k arbitrům. Advokáti jsou ty zdroje, které redaktori berou jako reprezentanty určitého názorového směru nebo určité perspektivy a využívají je, aby nastolili témata, kritizovali jednání někoho jiného nebo poskytli konflikt, na kterém je zpráva založena.“ (Trampota, 2006, s. 86)

Od novinářů se čeká, aby autoritativně a objektivně komentovali řadu jiných a v případě investigativní žurnalistiky společensky výbušných témat. K naplnění tohoto jsou vyhledávány expertní zdroje, které slouží k hodnocení názorů.

Proměny vztahu novinářů a zdrojů

Způsob zpracování zdrojů se vyvíjí a může se měnit. Výzkumy, které zmiňuje Trampota (2006, s. 88), se v obsazích projevují následovně:

- postupné celkové zkracování promluv aktérů jako výsledek snahy o dynamičtější a klipovitější zpracování zpráv,
- rostoucí podíl promluv pracovníků média (redaktorů a moderátorů) na úkor informačních zdrojů jako výsledek potřeby formovat co nejpřitažlivější příběh.

Vztahy mezi novináři a zdroji mohou podle Trampoty (2006, s. 88) nabývat různých podob. V zásadě lze rozlišit tři možné symetrie vztahů mezi informačními zdroji a redaktoři:

- redaktor je na zdroji nezávislý,
- redaktor a zdroj nacházejí oblasti spolupráce, ze které mají vzájemný prospěch,
- zdroj absorbuje redaktora a dominuje nad ním, nebo naopak.

Novináři potřebují od zdrojů informace a potřebují zdroje jako zaběhnuté vnímání podoby zpráv, zatímco zdroje mají zájem stávat se součástí obsahů, mít možnost prosazovat své názory, myšlenky a postoje. Samozřejmě, možnost prosazování zdrojů je i v investigativní žurnalistice omezená. Nikoliv však tolik jako ve zpravodajství.

1.7 Účinky médií na společnost

Huk (2008, s. 24) konstatuje, že z dosavadního poznání vyplývá, že na to, jak si publikum text vyloží, dekoduje, a na účinnost působení žurnalistického textu má vliv důvěra v médium, které text přináší, kvalita textu, sdílení kódu mezi žurnalistou a osloveným publikem, dostupnost alternativních informací a atmosféry v prostředí, ve společnosti, do níž je text adresován.

„Žurnalistické texty jsou vnímány jako popis zprostředkované skutečnosti. Lidé k nim, přinejmenším k těm, které mají punc serióznosti a charakter, zprávy, přistupují jako k faktu. To je zásadní rozdíl v porovnání s filmem nebo beletrií, od nichž se věrnost a přesnost neočekává – mají jiný kulturní status – proto je také pochybné tvrdit, že například násilí ve filmu může mít stejné důsledky jako dokument zobrazující krutost třeba jako v občanské válce.“ (Huk, 2008, s. 25)

V investigativní žurnalistice záleží na tom, jakou důvěru mají recipienti ke konkrétnímu médiu. To je věc, kterou nemůže žurnalista ovlivnit. „*Noviny, časopis, rozhlasová nebo televizní stanice, v níž pracuje, mají nějakou důvěru ve společnosti už „zaškatulkovanou“ a právě tak se liší kulturní status sdělení.*“ (Huk, 2008, s. 25)

Huk (2008, s. 25) na základě průzkumů konstatuje, že elektronická média mají obecně důvěryhodnost vysokou, tisk poněkud nižší, internet podprůměrnou. Odlišnosti u nás v porovnání se západoevropskými státy jako celkem jsou na první pohled nápadné. Média mají u nás v porovnání se zmíněnými zeměmi velmi vysoký kredit, zcela zásadní je rozdíl v hodnocení internetu, ale kladná odchylka je jasná ve všech médiích. Základní podmínkou kvality sdělení je zejména dodržení estetických, technických a etických standardů. Je však věc, kterou žurnalista většinou ovlivnit nemůže, ale která je pro přijetí jeho sdělení a dosažení maximálního účinku nesmírně důležitá – dostupnost alternativních zdrojů. „*Pro Středoevropana, který je zprávami doslova zavalen, to zní skoro nepochopitelně, ale zdaleka ne vždy má divák nebo čtenář jiné zdroje informací k dispozici, včas a v přiměřené kvalitě.*“ (Huk, 2008, s. 28)

Čím je sdělení tematicky regionální, odborně specializovanější, tím alternativních zdrojů ubývá. „*Zvláště aktuální je otázka dostupnosti jiných sdělení k možnosti vzájemného porovnání, ke kontrole důvěryhodnosti (...) a u „sólókaprů“, jichž si tolik cení každý deník, každé médium. Opatrnosti v takových případech není nikdy dost a mnoho unáhlených soudů bylo již vyneseno jen proto, že „sólókapr“ byl vyloven z neprůhledného nebo úmyslně zakaleného rybníka.*“ (Huk, 2008, s. 28)

Huk (2008, s. 30) konstatuje, že důvěra v média, tedy přinejmenším v ta seriózní, je v České republice vysoká, vyšší než v zemích s dlouholetou tradicí demokratického vývoje. „*Kdybychom vycházeli jen z toho, jakou mají média v jednotlivých evropských zemích důvěru, museli bychom odpovědět patrně ano. Ale síla účinku závisí i na jiných faktorech.*“ (Huk, 2008, s. 30)

V tuzemsku je vysoká míra kritiky. Češi se málokdy nadchnou, zato s velkou obezřetností přijímají cizí vzory, nové postupy, myšlenky či názory.

Čím pestřejší je nabídka trhu, alternativních informací a názorů, tím menší má podle Huka šanci ten, kdo by se pokusil systémem a publikem nějak manipulovat, tím menší je pravděpodobnost, že dojde k některým negativním účinkům.

2 OSOBNOSTNÍ PŘEDPOKLADY INVESTIGATIVNÍHO ŽURNALISTY

Tato kapitola se zabývá především osobností investigativního novináře. Nosnými podkapitolami jsou i psychologie komunikace s respondenty, vliv individuálních vlastností novináře na podobu zprávy a sdělení, co vše mohou investigativní redaktoři svojí prací způsobit.

2.1 Osobnost

Osobnost je tvořena individuální jednotou biologických, psychologických a sociálních aspektů, je utvářena ve vztazích mezi lidmi a v nich se také projevuje. „*Pojmem osobnost se pokoušíme vyjádřit stabilitu a rozdílnost lidského chování.*“ (Šnýdrová, 2008, s. 11)

Osobností se spojuje vědomé i nevědomé psychické dění určitého organismu v individuální celek a tím se stává osobnost jednotícím elementem biologických projevů organismu a udává také směr jeho další činnosti do budoucna. Podle Šnýdrové (2008, s. 11) se osobnost navenek projevuje uceleným souborem duševních vlastností, které označujeme jako povahu u individua. „*Pojmem osobnost tedy vyjadřuje vnitřní jednotu a strukturovanost obsahu duševního života lidského jedince, a to v daném okamžiku i v průběhu času. Dalším znakem osobnosti je její individuální svéráz, tj. psychologická odlišnost jedince od ostatních příslušníků svého rodu.*“ (Balcar In: Šnýdrová, 2008, s. 11)

Pojmem, který tvoří osobnost, bylo zvoleno „jáství“. Ono vyjadřuje vrcholnou a vědomou koordinaci a integraci všech částí, které osobnost tvoří. Důležitým pojmem je tedy ono „já“. To tvoří jádro osobnosti, kolem něhož se formuje psychická rovnováha člověka a jehož poruchou ztrácí osobnost svou charakteristickou hodnotou.

Šnýdrová (2008, s. 12) za hlavní funkce „já“ označuje tyto:

- vědomí jedinečnosti a odlišnosti od všeho ostatního světa,
- vědomí vlastní činnosti nebo účasti ve vnějším dění,

- vědomí identity i přes všechny změny a zvraty, které v časovém průběhu proběhly.

Osobnost jako hypotetický konstrukt není přímo pozorovatelná a vždy se projevuje jako celek. „Znamená to, že všechny charakteristiky, které se k ní vztahují, jsou navzájem propojené a podřízené celku. Některé mají těsnější vztah, jiné pak poněkud vzdálenější, fungují však ve vzájemném spojení, respektive integrovaně, tj. jednotně a celostně. Tato integrace však není dokonalý stav, nýbrž jde být kdykoliv, z nejrůznějších příčin, narušena.“ (Šnýdrová, 2008, s. 11)

Sociální a kulturní determinace osobnosti

Společnost jako celek nepůsobí na jedince přímo, ale prostřednictvím svých zástupců. Šnýdrová (2008, s. 23) konstatuje, že vliv společnosti se transformuje přes interpersonální vztahy. Teprve prostřednictvím skupin navazuje jedinec, v našem případě investigativní novinář, postupně bezprostřední kognitivní a emocionální kontakty se společností a kulturou jako celku.

Na chování novináře působí nejen vlastní životní situace, ale i prostředí, ve kterém se průběžně nachází. Naši věci tak postačí domov nebo redakce, případně prostory, kde se setkává se svými zdroji. „Vliv životní situace a prostředí, který lze zhodnotit pozitivně či negativně, i vliv jiných daných skutečností prostředí a jejich závažnosti v hierarchii působení všech vývojových podmínek je vázán na vlastnost centrálního nervového systému, která je nejvýstižněji charakterizována pojmem plasticity. Centrální nervový systém může sice reagovat jen v mezích svých hereditárně fixovaných funkčních možností a pomocí fixovaných mechanismů (například přijímat za každou jednotku času jen určité množství informací), není však ustálen na optimum rozsahu a obsahu toho, co přijímá, shromažďuje a zpracovává.“ (Šnýdrová, 2008, s. 23). Jako příklad bývá podle Šnýdrové uváděna řeč. Takže když jsou splněny určité podmínky normy (schopnost slyšet apod.), závisí pouze na prostředí, která řeč a na jaké úrovni diferencovanosti je osvojena.

2.2 Osobnost nejen investigativního novináře

Ve struktuře osobnosti, která se vytvořila spolupůsobením vrozených dispozic a vnějších vlivů, rozlišujeme schopnosti, rysy, temperament a charakter.

Schopnosti

Šnýdrová (2008, s. 33) označuje osobnost jako soubor psychických vlastností, které umožňují člověku naučit se různým činnostem a vykonávat je. Každá schopnost se projevuje v různých činnostech a naopak pro vykonávání každé činnosti člověk potřebuje určité předpoklady, vlohy, schopnosti, případně nadání a talent pro psaní. *„Člověk si na svět přináší ze stádia prenatalního určité vrozené a zděděné předpoklady, které se v průběhu jeho života více či méně rozvíjejí.“* (Šnýdrová, 2008, s. 33)

Biologicky vrozený předpoklad pro utváření schopností se nazývá vloha. To znamená, že novinář musí mít pro svou činnost vlohy. Zvláště ten investigativní. A jsou-li vytvořeny patřičné podmínky, pak se vlohy mění ve schopnosti umožňující nositeli vykonávat činnosti – třeba profesi novináře. Na zmíněných podmínkách záleží především proto, že k nim k rozvoji schopností dochází, či nedochází. *„Schopnosti nejsou vrozené, ale rozvíjejí se na základě vloh záměrným i bezděčným působením prostředí.“* (Šnýdrová, 2008, s. 34)

Dovednosti

Se schopnostmi velmi úzce souvisejí dovednosti. *„Jsou speciálnější než schopnosti a rychle se osvojují. Zpravidla se několik dovedností vztahuje k jedné schopnosti, avšak jedna dovednost se může projevit v různých schopnostech.“* (Šnýdrová, 2008, s. 34). Dodejme, že s dovednostmi souvisí nadání a talent. Nadání, v našem případě smysl pro psaní, tvoří soubor dobře rozvinutých schopností, které umožňují jedinci výborný výkon. Talent pak představuje ještě vyšší stupeň rozvinutých schopností a je předpokladem pro vynikající výsledky v určité oblasti, respektive v investigativní žurnalistice. A mimořádně rozvinutý talent je označován jako genialita.

Rysy osobnosti

Pod pojmem rys osobnosti rozumíme duševní vlastnosti či dimenze osobnosti, jež jsou popisnými prvky osobnostní struktury. „*Povrchové rysy, vyjadřující určité propojení a rysy, vytvářejí i určité způsoby chování, jako je například zvědavost.*“ (Cattel In. Šnýdrová, 2008, s. 51). A zvědavost je u investigativců nejdůležitějším rysem. „*Pramenné rysy, které jsou označovány také jako faktory osobnosti, jsou psychologickými příčinami těchto behaviorálních rysů, jako např. introverze – extraverze, dominance – submise – jde o vnitřní determinanty.*“ (Cattel In. Šnýdrová, 2008, s. 51)

Charakter

Charakterové vlastnosti jsou pro novináře alfou a omegou. Charakter jako takový má v psychologii zvláštní postavení. Šnýdrová (2008, s. 57) se domnívá, že mnozí psychologové jej odmítají, protože v něm spatřují zavádění normativních hledisek, která dle nich mezi empirické vědy nepatří. Na druhou stranu doplňuje, že naopak existují autoři, kteří se domnívají, že pojem charakteru je v psychologii žádoucí.

„*Pojmem charakter označujeme tu složku osobnosti, která se projevuje v jednání člověka. Formuje se převážně působením výchovy a dalších společenských vlivů. Individuální rozdíly, které se projevují už u velmi malých dětí, se zvětšují v průběhu vývoje jedince vlivem nabytých zkušeností, které charakter formují.*“ (Šnýdrová, 2008, s. 58)

Charakter je řídicí složkou osobnosti. „*Zajišťuje nejvyšší kontrolu a regulaci jednání člověka. Výrazně se to projevuje u sociálně zralé osobnosti, která kontroluje své chování nejen s ohledem na svůj prospěch, ale také s ohledem na prospěch druhých, ovládá své temperamentové projevy a jedná důsledně podle určitých zásad. Taková osobnost je zvláště oceňována v náročných životních situacích.*“ (Šnýdrová, 2008, s. 60)

Temperament

Temperamentem Šnýdrová (2008, s. 60) rozumí soustavu vlastností, které se projevují reagováním chováním a prožíváním člověka, zejména pak způsobem vzniku a průběhu citových procesů a jejich výrazu. Pojem temperamentu zahrnuje obecné vlastnosti duševní děje rozmanitého obsahu.

Vzhledem k tomu, že temperament sám zážitkový obsah nemá, je velmi problematické rozpoznat přímo své vlastní temperamentové vlastnosti. „*Obecně se temperament chápe jako vrozená záležitost, která zásadním způsobem ovlivňuje schopnost přizpůsobení se individua měnícím se životním podmínkám.*“ (Šnýdrová, 2008, s. 61)

Existují temperamentové typy. Jsou pozoruhodné tím, že byly vytvořeny zhruba před dvěma tisíci let starořeckými lékaři Hippokratesem a Galénem a dodnes se k nim psychologové vrací. A jsou citovány v učebnicích. Hippokrates a Galén na základě pozorování pacientů lidi rozdělili do čtyř typů v závislosti na tom, která ze základních tělesných tekutin u nich převládala.

Šnýdrová (2008, s. 62) jmenuje ony typy:

- 1) Sangvinik (krev/sanguis) – vyznačuje se rychlým tempem a rychlým střídáním prožívání, je živý, veselý, nestálý, společenský, snadno se nadchne, je optimista.
- 2) Cholerik (žluč/cholé) – vyznačuje se v chování neobyčejnou silou projevu silným a náhlým emocionálním vzplanutím, ovládá se s velkými obtížemi, je vznětlivý, prudký.
- 3) Flegmatik (hlen/flegma) – vyznačuje se klidným, vyrovnaným prožíváním a chováním, nedá se snadno vyvést z míry, díky nízké citové vzrušivosti, nepodléhá tedy náladám, je spíše pomalý, ale spolehlivý.
- 4) Melancholik (černá žluč/melaina cholé) – nejméně šťastný typ, vyznačuje se pomalostí a nevyjasněností v chování a prožívání, převládá u něho smutná nálada, je pesimista, přecitlivělý, špatně přizpůsobivý.

2.3 Psychologie komunikace s respondenty

Schopnost efektivního písemného i ústního projevu má pro investigativního novináře nebývalý význam. Investigativní novináři musí být schopní efektivní komunikace, měli by vědět, jak co nejefektivněji předávat výbušné informace a jak ze svých zdrojů získat nejlepší informace. A k tomu slouží psychologie.

Záležitosti komunikace

Adair (2005, s. 133) jmenuje záležitosti komunikace. „*Musíte udržovat sociální kontakty s druhými osobnostmi nebo lidmi, musíte chtít s ostatními komunikovat a je lepší riskovat přílišnou formálnost než se od lidí odcizit.*“

Naslouchání

Naslouchání respondentovi, respektive zdroji, je základem. „*Jde v ní o víc než jen o slyšení toho, co bylo řečeno. Je to pozorné naslouchání druhé osobě, která s vámi hovoří.*“ (Adair, 2005, s. 135). Při rozhovoru, byť neformálním, neexistuje odpověď: „*Ano, to víte, že vás poslouchám.*“

Efektivní vyjadřování

Podle Adaira (2005, s. 139) existují určité principy, kterých bychom se měli držet, jestliže chceme zvýšit moc komunikace nebo účinek slova. Podle něj existuje šest principů efektivního vyjadřování. „*Vyjadřujte se jasně, buďte připravení, mluvejte jednoduše, použijte živý styl, buďte přirození, buďte se struční.*“ (Adair, 2005, s. 140)

Komunikační proces rozhovoru

Verner (2010, s. 54) říká, že komunikace mezi dvěma partnery je tím efektivnější, čím více myšlenek spolu mluví a příjemce informace sdílí. „*Pomíjíme zčásti komunikaci neverbální, tedy sdělení přidaná a další prostředky mezilidské komunikace. (...) Mluvený projev vedený prostřednictvím technických prostředků je poetičtější než písemný. Někdy se platnost použití forem ústního a písemného způsobu vedení rozhovoru prolíná.*“ (Verner, 2010, s. 54)

Takže vyvstává otázka, jaké formy obsahuje technika kladených otázek. Verner (2010, s. 54) jmenuje ony formy: otevřenou, uzavřenou, informační, sugestivní, alternativní, protiotázkou, otázkou návodnou, kontrolní otázkou, motivační otázkou a rétorickou otázkou.

Verbální hledisko komunikace a její bariéry

Ve verbálním hledisku komunikace musíme zohlednit zejména významy slov (nejen synonyma), způsob vyjadřování, emoční projevy, které vypovídají mnohé o

autorovi, rušení jinými lidmi, respektive telefonem, faxem, e-mailem, vizuálně za pomoci pohledů, televizí nebo poslechově, tedy puštěným rozhlasem, větrákem, zvonícím zvonkem, mobilem, pronikajícím hlukem z ulice.

Vnitřní bariéry komunikace

Vnitřní bariéry komunikace jsou podle Vernerera (2010, s. 54) určeny zejména strachem z neúspěchu, výsměchu, finančního postihu, soukromými příčinami, fyzickým nepohodlím, skákáním do řeči, odbočováním od tématu, přemírou odborné terminologií a časovou tísní.

Analýza sdělení

Verner (2010, s. 55) říká, že analýzou sdělení rozumíme vyhodnocení kořenů sdělení, jež vychází z odhalení zásadní informace a jejího definování, odhalení motivace sdělení, oddělení verbálních (písemných) neobratností, oddělení emocí, přispění osobní typologie (introvert, extrovert, vliv osobního temperamentu), vlivu místa a času dělení, vlivu věku, pohlaví, stavu, vzdělání, povolání, rasového původu a sociálního postavení.

Umění rozhovoru

Umění rozhovoru se prokazuje dle Vernerera (2010, s. 55) následujícími: zájmem o téma i o člověka, souladem verbální a neverbální komunikace (gestikulace a naklonění), snahou o rovnocenný dialog, plynulostí projevu, konkrétností, věcností, vstřícností, otevřeností a srozumitelností⁸.

Příprava rozhovoru

Russmohl a Bakičová (2005, s. 122) konstatují, že na interview je třeba se důkladně připravit. A to nejen psychicky. Podle nich je nejlepší prostudovat archiv, internet, příručky a publikace, obstarat si materiál a připravit strukturu vedení rozhovoru. „*Neodmyslitelnými pomocníky jsou adresáře, archivy redakce, slovníky a lexikony typu Kdo je kdo, knihovny univerzitní i městské.*“ (Russmohl, Bakičová, 2005, s. 122). Kromě již několikrát výše zmíněného není dobré otrocky se držet vlastní linky rozhovoru. „*Vyvarujte se otázek, které nejsou nezbytné nebo jsou sugestivní.*“

---

⁸ Prosazujeme své zájmy, aniž bychom ponižovali. Také partner by měl být s výsledkem spokojen.

(Russmohl, Bakičová, 2005, s. 122). Dobré je udržovat si odstup. Při úhybných manévrech nebo nezodpovězených otázkách zůstaňte důslední! Dbejte však, abyste neproměnili rozhovor ve výslech.

Otázky

Rozdělení otázek existuje celá řada. Verner (2010, s. 55) uvádí následující:

- uzavřené, jednoznačné;
- otevřené, nejednoznačné;
- faktografické⁹;
- explikační¹⁰- publicistického charakteru;
- teoretické¹¹- komentativní.

Vedení rozhovoru

Verner (2010, s. 56) říká, že novinář by se měl držet při vedení rozhovoru heslovitě vyjádřených doporučení, která jsou dána zkušeností předchůdců, a jmenuje následující:

- zahajujte rozhovor pochvalou partnera a uznáním jeho zásluh či charakteru;
- s úsměvem se mluví i naslouchá lépe;
- udržujte kontakt očima;¹²
- v průběhu hovoru je vhodné občas vyjádřit respekt, složit kompliment¹³;
- přiměřené přitakávání¹⁴;
- opakování klíčových slov¹⁵;
- povzbuzování¹⁶;
- na partnerovy kontrolní dotazy neodhadovat nejistě¹⁷;
- v průběhu rozhovoru zejména ješity oslovujeme častěji jménem, případně titulem či funkcí;

---

⁹ Otázky kdo, co, kdy, kde

¹⁰ Otázka proč?

¹¹ Co vyplývá?

¹² Kdo to neumí, sleduje kořen nosu.

¹³ Podlézavost nikoliv.

¹⁴ Máte pravdu, snad ano.

¹⁵ Jak jste uvedl, výjimečně!

¹⁶ Pokračujte, prosím.

¹⁷ Zpětná vazba je důkaz, že partnerovi rozumíme.

- rozhovor ved'te s přiměřenou intonací, udržujte tempo rozhovoru, neprodlužujte pauzy;
- soustřed'te se na argumentaci partnera, vhodnou doplňující otázkou získáváte čas;
- lidi předem odsuzovat se nevyplácí;
- vlastní omyl se vyplácí přiznat;
- na chybu upozorňujte nepřímou¹⁸;
- asertivně vyjadřujeme souhlas¹⁹;
- doplňování dotazování je empatické;
- příkazy je lepší dávat otázkou;
- trvání na svém zdůrazňuje opakování²⁰;
- je třeba za všech okolností šetřit důstojnost partnera;
- nejste-li v diskusi dočasně úspěšní, rozbíjejte plynulost protiargumentace na jejich útočnost;
- čas pro nalezení formulace nebo odpovědi přináší příslovečné konstatování dotazovaného;
- nemluvte zbytečně rozvlekle;
- významné nápady je vhodné prezentovat trochu napínavě;
- dovolávejte se ušlechtilých pohnutek;
- nepoužívejte argumentačních faulů;
- vyplácí se požádat o splnění malého přání či o laskavost;
- povzbuzujte partnera v žádoucí aktivitě, měl by mít pocit štěstí, že může vyhovět;
- buďte velkorysí, přenechejte druhému autorství myšlenky, k níž jste ho dovedli;
- v závěru si můžete dovolit být osobní, pozdravovat společného známého, sestru, paní.

Námítky

Námítky jsou podle Vernerera (2010, s. 57) přirozenou součástí rozhovoru a dále:

- partner má právo na seriózní podání vysvětlení jakéhokoli jednání;

---

¹⁸ Rozhodnutí nebylo nejšťastnější.

¹⁹ Byla to zčásti má chyba.

²⁰ Systém zaseknuté gramodesky.

- kdo nic nenamítá, je podezřelý z podlézání;
- vyjadřujte pochopení pro námitku, získáváte čas;
- čerpání oddechového času: parafrázování sdělení, vysmrkání se;
- schopnost analýzy podstaty námítky²¹;
- vyhodnocujte námitku, formulujte ji jinak, získáváte čas, napadají nové souvislosti;
- formulujte věcně, dbejte na logickou výstavbu odpovědi;
- podání vysvětlení by mělo být přiměřené naléhavosti připomínky;
- úspěšně vyřešené námítky lze využívat v další argumentaci;
- další seriózní námitka může vyvolat další reakci, diskuse by měla zůstat ve slovní rovině.

Kritika v rozhovoru

Verner (2010, s. 58) konstatuje, že každého člověka je možné kdykoliv za něco chválit i kritizovat. Proto je nutné se v rozhovoru připravit na následující typy kritiky:

- oprávněná a podávaná přijatelně;
- pravdivá, ale podávaná nepřijatelně;
- nepravdivá;
- útočná kritika, jejímž cílem je ponižování a zesměšnění.

A když už je člověk kritizován, neměl by se urazit, popírat ji, kritizovat ani být sarkastický – tím se totiž maskuje bezradnost.

Reakcí na kritiku necht' není přerušování kritizujícího (pokud nechceme získat čas na zamyšlení), pominout emotivní stránku kritiky a detaily, poslechnout si argumenty a analyzovat kritiku, zodpovědět si bez emocí pravdivě a sebekriticky). A asertivně nereagovat ihned je základ. *„Reagovat je třeba pouze konkrétně a specificky k jádru kritiky, k faktům nejzásadnějším, ostatní by mohlo být chápáno jako vytáčení. Mluvit je vhodné pouze v první osobě (já, mně) dát najevo, jak kritice rozumím a jak ji chápu. V zoufalé obraně je přípustné negativní dotazování.“* (Verner, 2010, s. 58). Reakcí na pravdivou, ale nevhodně podanou kritiku Verner (2010, s. 58) rozumí používání asertivního souhlasu²², použití negativní aserce²³ a použití zpětné vazby²⁴.

---

²¹ Za hovoru.

²² „Máš pravdu, asi to byla moje chyba.“

²³ „Ani mně se to nelíbí, to jsem nedomyslel.“

Naopak reakcí na nepravdivou kritiku rozumí asertivní obranu²⁵ a reakcí na útočnou kritiku pak použití vstřícné asertivní obranně provokativní poznámku²⁶.

2.4 Vliv individuálních vlastností novináře na podobu zprávy

Poznat, kdo jsou redaktoři, je důležité zejména z toho hlediska, že se dá do určité míry předpokládat, že jejich názory, představy a hodnoty mohou ovlivňovat podobu zprávy. „*Zkoumání vlastností redaktorů může odhalit, jak tyto jejich vlastnosti ovlivňují podobu jejich příběhů.*“ (Shoemakerová, Reese, In. Trampota, 2006, s. 50)

Kromě úrovně vzdělání, osobních postojů a hodnot redaktorů se stávat faktorem ovlivňujícím podobu zpráv také redaktorovo vnímání koncepce vlastní role, jeho politické postoje a náboženské vyznání. Investigativní novinář může vnímat svou roli například jako roli neutrálního zprostředkovatele informací, nebo naopak angažovaného obránce slabších.

Otázka míry, do jaké mohou veškeré psychologické a například sociální faktory ovlivňovat podobu zpráv, stále není relevantně zodpověditelná, je tudíž kontroverzní. „Existence osobního postoje k určitému tématu nemusí automaticky znamenat, že je nějakým způsobem v obsahu. „*Výsledky studií, které jsou dosud dispozici (Shoemakerová, 1984; Pasadeos a Renfro, 1988; atd.), představují odlišná zjištění a neumožňují jednoznačný závěr, jaký přesně je vliv osobních postojů, názorů a hodnot komunikátora na mediální obsah.*“ (Trampota, 2006, s. 51)

Zároveň podle Herberta Ganse (In. Trampota, 2006, s. 51) platí, že rutiny a vlivy uplatňované mediální organizací mohou do značné míry negovat vliv osobních postojů, názorů a hodnot redaktora, respektive investigativního novináře. Trampota (2006, s. 51) říká, že „*organizace mají nastaveny určité filtry kontroly, jako je práce editora a podobně, a v některých případech je produkce zprávy výsledkem skupinové spolupráce, nezávisí podoba zprávy jen na představách jediného redaktora. Zároveň je ale nutné si uvědomit, že moc organizačních rutin a tlaků se může výrazně odlišovat médium od média.*“

---

²⁴ „Jsem rád, že mi to říkáš, kamaráde.“

²⁵ „Můj názor je opačný, myslím, že je to trochu jinak. Divím se tvému postoji.“

²⁶ „Mé pocity jsou velmi rozporuplné. Chtěl bych pochopit tvé pravé důvody.“

Vlastnosti sdělení

Všeobecně uznávaná odbornost a celková důvěryhodnost zprostředkovatele zpráv vždy podtrhuje účinnost hlavních myšlenek sdělení. Výjimku tvoří situace, kdy recipienti nabydou přesvědčení, že novinář může za svým sdělením skrývat zlé úmysly a vlastně tak svou zprávou veřejnost manipuluje. Pokud se takové tvrzení potvrdí, je práce investigativce znevážena. V českých podmínkách ale nevíme o žádném takovém případě.

Znamená to, že nezáleží jen na osobě novináře, která má jistý emociální vliv. Záleží i na obsahu celého sdělení, který působí na změnu chování a postoje jedinců, respektive recipientů a vůbec celé společnosti. *„Účinnost sdělení je vždy poměrně vysoká, když zpráva obsahuje pohled na věci, které zčásti již sdílí i cílová skupina jeho příjemců. Je-li cílová skupina vystavena sdělením, která zdůrazňují také nepopulární fakta, setkáváme se s tzv. víceznačnými vzkazy.“* (Kořa et al, 2013, s. 102)

Sdělení, kde novinář argumentuje pro a proti nějakému předmětu, bývají neefektivnější. *„Psychologové uvažují o tom, že právě víceznačná sdělení bývají přijímána jako konkrétnější a promyšlenější.“* (Kořa et al, 2013, s. 102)

Podle Koti et al (2013, s. 102) i sdělení vyvolávající obavy či strach bývají obecně považována za efektivnější, i když ne vždy. Jestliže nějaké sdělení vzbuzuje příliš velkou a vzrušující úzkost, může dokonce uvést do chodu obranné psychické mechanismy a může být recipienti zcela ignorováno. Pakliže chceme, aby sdělení negativních informací bylo co nejúčinnější, nestačí uvést jen odstrašující varování. To si naštěstí investigativní novináři dostatečně uvědomují a připojují fakta. Na otázku, zda jsou fakta pravdivá, či nikoliv, v této kapitole odpovídat netřeba.

Když je zpráva vyhotovena, je nutné vědět, kdo je cílovou skupinou a jaké má vlastnosti. Recipienti svým založením, vědomostmi a povahou ovlivňují, zda sdělení bude vůbec přijato a do jaké míry bude účinné. *„Běžně lze předpokládat, že inteligence příjemce ovlivňuje jeho přesvědčivost. Do jisté míry je tento předpoklad správný, ačkoliv tento vztah není zcela jednoznačný. Vyšší inteligence nejen pomáhá, ale i zabraňuje přesvědčování. Inteligence umožňuje lidem snadněji a rychleji porozumět i složitějším obsahům zpráv, sdělení mohou být přesvědčivější.“* (Kořa et al, 2013, s. 103)

Na druhou stranu vyšší inteligence je spojena s rozvinutějšími schopnostmi vědění o předmětech a vyšší důvěrou ve vlastní mínění, a tak může být sdělení

přinášející jiný pohled snadno odmítnuto. „*Ačkoliv mnohé není dosud zcela prozkoumáno, mnoho badatelů se domnívá, že vyšší inteligence vede k větší odolnosti vůči sdělením, než je tomu u těch, kteří jsou méně inteligentní.*“ (Kořa et al, 2013, s. 103)

2.5 Co mohou investigativní novináři způsobit?

Účinky mohou být podle Huka (2008, s. 31) lecjaké. Mohou být krátkodobé nebo dlouhodobé. Mohou být zjevné nebo skryté. Mohou být silné nebo slabé. Lze o nich uvažovat, jako například o psychologických. „*Neočekávejte, že se k melancholikovi, cholericovi, flegmatikovi a sangvinikovi přidají ještě další dva partáci. Značná část teorií o účincích médií se shodla aspoň v tom, že existuje šest povah těchto účinků, anebo srozumitelněji – média mohou vyvolat šestero druhů reakcí.*“ (Huk, 2008, s. 31)

Jmenuje reakci poznávací, kdy média poučují záměrně, snaží se vychovávat publikum, anebo nezáměrné, kdy se divák nebo čtenář baví. „*Média mohou vyvolávat také změnu postojů nebo zvyků, posilovat postoje již existující, anebo je oslabovat, relativizovat, měnit. Emocionální reakce, jako jsou smutek, nostalgie, ale také strach, vztek, zuřivost, přitahují pozornost psychologů i jiných odborníků a jsou předmětem diskuí, do jaké míry „za to mohou média“. Stejně často odborníci sledují a měří fyziologické reakce (zrychlený tep apod.).*“ (Huk, 2008, s. 32)

Média mohou měnit i chování a zvyky lidí. Huk (2008, s. 32) zmiňuje například záměrné působení na spotřebitele v podobě reklamy. Pro naše potřeby se však myšlenka hodí stejně. I prvotřídní investigativní reportáž může negativně ovlivnit pohled lidí na určitou osobu (často negativní). „*Samostatnou disciplínou je sledování a hodnocení konstruktivních a destruktivních reakcí na mediální podněty. Média mohou působit jak pozitivně (...), tak destruktivně, zpochybňováním těchto hodnot, anebo mohou být příjemci podnětem k přímé destrukci, aroganci, násilí. Právě tyto možné účinky médií jsou spolu s emocionálními projevy nejčastějším důvodem a argumentem snah po regulaci.*“ (Huk, 2008, s. 32)

Všechny zmíněné povahy účinku médií se mohou uplatňovat na různých úrovních. Mohou tedy působit na jednotlivce, na určitou sociální či jinou skupinu a na společnost jako celek.

Huk (2008, s. 32) jmenuje šestero typů účinků. Jsou jimi veřejné nastolování témat, ideologické účinky, morální panika, organizační účinky, personalizace politiky a účinky informačních technologií jako takových.

Vliv jednotlivých typů médií

Velice záleží i na tom, kde autor investigativní reportáže svou práci prezentuje. Těžko totiž inteligentní člověk uvěří informacím, byť zpracovaným investigativní žurnalistikou, v bulvárním médiu²⁷. Vždy budou mít patřičnou váhu a míru přesvědčivosti v seriózních médiích, nejlépe v médiích veřejné služby²⁸.

Leckteří namítnou, že bulvární novináři profitují na vyhledávání informací o známých osobnostech a odhalování jejich soukromí, což je také investigativou, ale ne v pravém slova smyslu. Taková reportáž totiž neupozorňuje na nezákonná jednání, ale na život celebrit. A to pak žurnalistika plní zábavnou funkci.

Kořa et al (2013, s. 132) míní, že masmédiím je vytýkána povrchnost, která inteligenci a myšlení nahrazuje rychlostí a plytkou povrchností; obraz bývá namísto dobře promyšlenými analýzami doplňován vysoce zjednodušujícími šťěky. Toto tvrzení je ale podle Koti et al platné zejména pro zpravodajství, nikoliv pro investigativní žurnalistiku a její tvůrce.

---

²⁷ V tomto případě máme na mysli především Blesk nebo Aha!. Nevíme o případu, kdy by se investigativce pouštěl do případu a reportáž později publikoval v například v časopisech Pestrý svět nebo Šíp.

²⁸ Slouží k plnění kulturních, společenských a sociálních potřeb společnosti.

3 NEJVĚTŠÍ ÚSPĚCHY TUZEMSKÉ INVESTIGATIVNÍ ŽURNALISTIKY

Třetí kapitola diplomové práce o české investigativní žurnalistice připomínáme dvě největší české počiny českých investigativních novinářů. Pojednává o kauzách okolo Davida Berdycha, Igora Brdlíka, Daniela Thonata a Jiřího Berky. Druhá část kapitoly je dění okolo podnikatele Františka Mrázka. O zveřejnění se postarali novináři Janek Kroupa, Josef Klíma, Jaroslav Kmenta a Tomáš Syrovátka. Dalšími známými tuzemskými investigativními novináři jsou Sabina Slonková, Radek John, Jana Lorencová, Marek Wollner, David Vodnráček, David Havlík, Markéta Dobiášová nebo Lukáš Landa.

3.1 Kauza Davida Berdycha, Igora Brdlíka, Daniela Thonata a soudce Jiřího Berky

Spletitá a rozvětvená kauza Berdychova gangu a jeho známých Igora Brdlíka, Daniela Thonata a soudce Jiřího Berky je největším případem organizovaného zločinu v historii české kriminalistiky. A také jedním z největších počínů české investigativní žurnalistiky. Na případ upozornil novinář Janek Kroupa, média se případem nadchla a dále jej zpravodajci dále zveřejňovali. Důležité je říci, že první reportáž byla zveřejněna v pořadu *Na vlastní oči* na televizi Nova. „*Gang byl ojedinělý propojením podsvětí s elitními detektivy, kteří měli s organizovaným zločinem bojovat. Zločinci se zaměřovali na troufalá loupežná přepadení, vydírání i únosy. Často se přestrojovali za policisty.*“ (Samek, 2012)

Berdychův gang spáchal podle žalobce první trestné činy už v roce 1995, jeho spolupráce s policisty prý ale začala až o pět let později. „*V souvislosti s činností gangu bylo obžalováno či obviněno přes 50 lidí, a to z loupeží, krádeží, podílnictví, porušování domovní svobody, zneužívání pravomoci veřejného činitele a padělání.*“ (Samek, 2012)

Jak ale celý případ vznikl? David Berdych z pražských Kobylis ke kriminálnícké elitě začátků devadesátých let příliš nepatřil. Kroupa (2006, s. 15) míní, že byl spíše méně inteligentní a skuteční mafiánští bossové jej raději postavili ke dveřím diskotéky,

kde pracoval jako ochranka. Byl totiž urostlý. Svého času, ještě než se z něj stal král tuzemského podsvětí, hlídal v podniku *Discoland Sylvia* Ivana Jonáka²⁹.

Kroupa zjistil, že Berdych pro Jonáka udělal několik loupežných přepadení. „*Loupil a krom jiného přepadával se dvěma komplici kamiony. (...) Vůbec nejjednodušší je, když se lupiči s řidičem domluví.*“ (Kroupa, 2006, s. 15)

Berdych se kromě práce pro Jonáka věnoval i jiným zločineckým činnostem. Později se ale z nicotného kriminálního stává, jak říká Kroupa, velká ryba. „*Počátkem listopadu 2006 zmizí ze světa bohatý zlatník Václav Toman, jehož firma v Praze Karlíně vyvěsila tabule s nápisem Benet a se zlatým symbolem koruny vévodů a králů. Ten symbol nebyl nakonec Václavu Tomanovi nic platný. Silní chlapi ho přepadli, když nastupoval do svého luxusního BMW řady 5. (...) Chtěli přístupové kódy k jeho sejfům, ale neřekl jim nic. Byl statečný. Skonal, když na něj položili traverzy a najížděli na ně autem. (...) Odhodili ho pak na stráň Slapské přehrady, kde jeho mrtvolu později našel rybář.*“ (Kroupa, 2006, s. 17). Podle lékařů zlatník utrpěl zlomeniny lebky, krční a hrudní páteře, hrudní kosti, žeber a trhlinu na levé plíci.

Berdych začal přesahovat i možnosti kriminalistů. Zejména pak policisty Harapáta, který jej používal jako donašeče informací. A tak jej začal vyšetřovat detektiv Josef Opava. Ten po roce 1989 sloužil se svým kolegou Františkem Brázdilem, o kterém bude v této práci ještě řeč. Pracovali i na ruských ganzích, které pracovaly daleko profesionálněji než tuzemští zločinci. Do hry tou dobou vstoupil i nájemný vrah Robert Tempel, zvaný Psychi. „*Krasavce Psychiho fascinoval ruský zločin natolik, že nabídl své služby Čerkaské brigádě³⁰ sídlící na Karlovarsku, a Rusové i Ukrajinci ho uměli využít.*“ (Kroupa, 2006, s. 19)

A Roberta Tempela znal i kapitán Opava, ale zatím ho příliš nezajímal. V polovině devadesátých let ho napadlo po vzoru východních zločinců v Čechách vypracovat podobnou organizaci. U zrodu stál i jeho nadřízený Brázdil. Kroupa tuto nikde nezapsanou zločineckou organizaci ve státních službách nazval *Policie, s. r. o. Organizaci*, která pracovala ve velení policejního *Odboru pro boj s organizovaným zločinem (OBOZ)*.

---

²⁹ Dnes ve vězení za přípravu vraždy své manželky.

³⁰ Ruský gang. Pevně vedený a měl vojenské uspořádání. V brigádách panuje pevná disciplína, které vládne takzvaný vor v zákoně. Obvykle je to starý a zkušený muž, který má moc absolutního monarchy a z trůnu ho může dostat jen smrt nebo vražda.

V té době u specializovaného útvaru s celorepublikovou působností pracuje i nadporučík Helena Kahnová. „*Tehdy přehlédla jednu potíž. Pocit hořkosti, a deziluze, který sahal do duše skoro všem zkušeným detektivům. (...) Policie měla před Listopadem nesmírnou moc. (...) Vše se změnilo a ti, na které se policie³¹ dívala svrchu, už se nemuseli skrývat. Dali rychle najevo své bohatství, pýchu a mercedesy (...).*“ (Kroupa, 2006, s. 21). Policistům se podmínky k lepšímu nezměnily a ti to brali leccjak.

V budově OBOZ v Praze Ruzyni pracoval i detektiv Jiří Žofčín. „*Helena s těmi lidmi prožívá hezkou dobu (...).*“ (Kroupa, 2006, s. 30). Navíc se zamilovala do svého kolegy Tomáše Gregora. Jejich šéf Josef Kutek z nich nakonec udělal partnery v profesi.

Jednou se vybraní detektivové *OBOZ* sešli mimo budovu na neformální schůzce. Podle Kroupy (2006, s. 36) v čele stolu zasedl major Opava. Po jeho boku pak usedli František Brázdil, policista Petr Koňářík a detektiv Žofčín. Kupodivu Kahnová ani Gregor se sezení nezúčastnili. „*A tehdy buď Opava, nebo Žofčín naznačil ostatním, že peníze, ony věčně chybějící a zdánlivě nedosažitelné prachy, leží vlastně na ulici a stačí je zvednout.*“ (Kroupa, 2006, s. 37)

Jak? Špinavou práci by odváděli zločinci, policisté je budou řídit a krýt, a přitom si budou nárokovat podíl na zisku. Zůstávala jen otázka, kdo bude tím, koho budou řídit. Opava navrhl Davida Berdycha. „*Berdych měl v galerce kontakty. (...) Povahově se hodí, protože sní o tom, že bude velký mafián, i když si to spíše nechává pro sebe. Ale je to na něm znát a stačí, když ho policisté dostanou do situace, kdy neodmítne.*“ (Kroupa, 2006, s. 38). Brzy nato Berdych obdržel tip od svého známého Žaluda staršího, velkosklenáře ze Smíchova. Jak Opava, či někdo jiný z *Policie, s. r. o.*, věděl, že má oslovit Žaluda, se Kroupovi zjistit nepodařilo. Dozvěděl se, že tipem má být jistý Jakub Sklář, přezdívaný Leon. Údajně finančně zajištěný Sklář měl být vydírán a vyděračem měl být právě Berdych. I únos se pak odehrál bez potíží. Jenže později zločinci zjistili, že Leon tak zajištěn nebyl. Policisté pak na Berdycha udeřili s tím, že vědí, že Skláře vydíral. A nabídli mu spolupráci.

V roce 1998 se v Čechách a zejména v Praze začaly dít vyděračské únosy a zvláštní loupežná přepadení. A vždycky u toho byli policisté v černých uniformách. Cílem byli nejčastěji podnikatelé. Bylo lhostejno, zda mají anebo nemají čisté svědomí.

---

³¹ Dříve Veřejná bezpečnost (VB).

„Přečetli si dokumenty, které mu nesli, byly nepochybně pravé, stejně jako policejní odznaky. Pak už to ale začalo být zvláštní, zkroutili mi ruce za záda a nasadili železka. To se v takových případech nedělá. Stejně jako se domovní prohlídka nemění v rabování. Černé mundúry braly v tu chvíli všechno, co mělo nějakou cenu, šperky, peníze, starožitnosti, spoutaný stál pod jejich ostrahou v koutě a začal se chvět hrůzou. Potom ho odvedli do přistavené felicie a odvezli neznámo kam. V bance měl totiž pohádkové konto a oni chtěli jeho miliony.“ (Kroupa, 2006, s. 39). V přepadeních Berdychovi sekundovali například vrah Oldřich Doležal a Dželál Abdul, Arab, který začínal v newyorském podsvětí, anebo bývalý policista Jiří Železný.

V roce 2000 policisté z *OBOZ* kontaktovali Berdycha s tím, že by se nějaká jeho akce neměla podařit, aby *OBOZ* měl výsledky. Zkrátka Berdych musel někoho z podsvětí obětovat. Rozhodl se pro zkušeného zločince a bývalého vojáka francouzské cizinecké policie Jana Balušku. Do jeho týmu byl tedy dosazen Oldřich Doležal. Doležal se nebojí nikoho a ničeho a obstará Baluškovu spoustu věcí. Například uniformy, znaky i zbraně. „Pak podá skvělý tip, že ve správný den ve správný čas bude ve vsetatské pobočce spořitelny několik milionů korun, a prohlásí, že za svou pomoc chce dvacet procent lupy. Navíc přistaví Baluškovi k akci vůz, vhodný k přepadu i odjezdu z místa činu.“ (Kroupa, 2006, s. 48)

Berdychův gang vyjíždí obvykle k loupežím v autě, které vypadá jako policejní. V bílém voze, který se patřičně upraví barvenými spreji. Dovnitř se, mimo jiné i vejde policejní skener, dodaný spřátelenými detektivy, a Berdych, či někdo či někdo z jeho lidí ví potom přesně, co se děje na frekvenci čísla 158 a zda už mají o zločinecké akci povědomí ti, kteří by proti nim měli zasáhnout. „*Ted' ovšem Olda Doležal nenabídne Baluškovi bílou jakoby policejní škodovku, ale přijede za ním do bohdalecké garáže kradeným tmavým BMW, ne zrovna nejnovějším, ale rychlým a spolehlivým. Ve voze je i speciální elektronika, ale o policejní skener nejde. Naopak. Utajený hlásič, o kterém veterán z legie nemá mít tušení, udává polohu tmavého vozu každému, kdo má potřebný přijímač a dovede s ním zacházet.*“ (Kroupa, 2006, s. 48)

Dvaadvacátého září 2000 vyrazil Baluška do Všetat a netušil, že ho Doležal s Berdychem poslali vstříc jistému zadržení. Trvalo to jen osm minut. Muži z policejního útvaru rychlého nasazení byli na místě okamžitě, dorazili ve čtyřech autech a měli přesilu. „*Bojovat se skvěle cvičenými profesionály z Útvaru rychlého*

nasazení je holé šílenství.“ (Kroupa, 2006, s. 49). Legionář Baluška se nechtěl vzdát a střílel z policejní brokovnice, kterou mu dal Doležal. Při přestřelce má ale Baluška kulku, která mu prolétne hlavou, ale nezabije ho. Ostatní komplicové skončí v poutech a na podlahách policejních antonů. *„Při soudním líčení jména Doležal a Berdych nepadnou.“* (Kroupa, 2006, s. 49). Baluška skončil ve věznici ve Valdicích.

Po výše zmíněné anabázi zmapovali Opava s Žovčínem Berdychův gang zcela dokonale. Berdych pak udával jednoho zločince za druhým a *OBOZ* začal mít výsledky. Přišlo i uznání z ministerstva vnitra, kterému tehdy šéfoval Stanislav Gross. A šéf *OBOZ* Josef Kutek? Povýšil po několika vydařených akcích až na policejní prezidium. Jeho post obsadil František Brázdil a Josef Opava se stal jeho zástupcem. *„Zkušený Brázda ukázal, že má pochopení pro mladé a nechal Tomáše s Helenou pracovat spolu, tak jako to povolil jeho předchůdce. (...) Sloužili na druhém oddělení OBOZ, které se jmenovalo Násilí. To znamená loupeže, vydírání v nevěstincích a někdy i vraždy.“* (Kroupa, 2006, s. 54)

A co Opava s Žovčínem? Vždyť jinde než mezi lidmi z podsvětí se informace shánět ani nedají. V zásadě tudíž není nic špatného na tom, že policisté stýkají se zločinci. *„Utajená firma Policie, s. r. o., není ovšem ze zásady zabijácká. Jejím cílem je loupit, a vyskytne-li se přitom vražda, pak jde vždycky jen o jakýsi nechtěný, nicméně přidružený produkt. Běžná loupež vypadá v podání pečlivě vedeného Berdychova gangu asi takhle, pokud co nej přesněji zrekonstruuje událost, k níž v červnu 2000 došlo na kraji metropole v Dolních Chabrech.“* (Kroupa, 2006, s. 62). Kroupa měl na mysli případ, kdy do vily jednoho bohatého podnikatele vnikli čtyři muži v policejních stejnokrojích. Poškozený měl sice doma zbraň, ale netroufl si ji použít proti uniformované složce státu. Muž i se svou manželkou dostal na ruce pouta. Podnikatel pochopil, že mu jde o život. Nejprve zločincům musel říci, kde jsou klíče od trezoru a později i šeky, které musel pod pohrůžkou zastřelení podepsat. Když spoutaný spolupracoval, vyvázl jen s pohmožděninami. Když se vzpouzel, byl mučen. *„Jedné kruté, leč stále vzpurné podnikatele zasouvali do vagíny rozpálenou kulmu. Dalšímu člověku roztloukali zas jeden po druhém prsty u nohou. Z ponožky mu pak doslova vymlátili klíč od trezoru, který tam před nimi naivně ukryl.“* (Kroupa, 2006, s. 63)

Podnikatel z Chaber se těmito praktikám vyhnul a jeho dům byl jen vykraden. Akci tehdy vedl sám David Berdych. Znal v Praze každého zločince a vždy si najal

pokud možno nejlepší komando. A *Policie, s. r. o.*, měla co dělat. Stále si blokovala Berdycha i jeho kolegy. Díky němu měli i přehled o šéfech karlovarské Čerkaské brigády Jurije Ponomarenka a Slavu Voroščuka. Anebo brutálního vraha Milana Zádamského z Ostrova nad Ohří. Mimochodem pro Zádamského pracoval i Robert Tempel.

Po zásazích policistů z *OBOZ* zůstal v Praze jen jeden nezávislý gang. Vedl jej Miroslav Houdek, přezdívaný Kojak. Někdy šel s Berdychem do akce, ale odmítal přijmout jeho pravidlo – občas nějakého zločince podrazit a nechat ho zatknout. Houdek je rasista a zločinec, který se s policií paktovat nechce. Berdychovi tak nezbyvá než Houdka také podrazit.

Ve zhruba stejné době Helena Kahnová s Tomášem Gregorem začali řešit případy přepadávání, kde příliš mnoho lidí mělo policejní uniformy. Dostali se k Luboši Sotonovi, který v podsvětí tvrdil, že za vším stojí David Berdych. Kahnová ani Gregor to jméno ještě neznali a o pomoc se obrátili i na kolegu Petra Koňářika, zvaného Koníka. Do čtyřadvaceti hodin dodal informaci, že Berdych je k ničemu a nemá s případy nic společného. Sotona vzápětí volal, že mu někdo usiluje o život. Když se dal před útočником na útěk, byl postřelen gumovou kulkou, která nezabíjí, ale jen ochromuje. „*Gumový projektil stejné ráže použil kdosi pár měsíců předtím i při jednom s přepadení v policejních stejnokrojích. Kdo chtěl unést, zastrašit, nebo dokonce zabít Sotonu, se tehdy nezjistí. Sotona je přece jen podvodník a proti sobě mohl popudit kdekoho. Zvláštní je snad jen okolnost, že Petr Koňárik prověřil Sotonovo sdělení o Berdychovi tak rychle.*“ (Kroupa, 2006, s. 70). Dohromady to ale valný smysl nedává.

Přepadení obchodníka Josefa Beneše z jihočeské Čkyně dávalo však smysl daleko větší. Ti nepraví policisté vedení Houdkem tvrdili, že jsou z pražské expozitury a podnikatele zatkli. Před tím však otevřeli jeho trezor a byli nemile překvapení, když v sejfě našli dva a půl místo deseti milionů korun. Podnikatele následně zatkli a dva kilometry za obcí ho připoutali ke stromu a nechali svému osudu. Pravdou také zůstává, že jeden z přepadajících vše natáčel na videokameru. Jmenoval se Mikyška. Ale protože tušil, že jde v případě o víc než vyloupený trezor, kazetu i přes slib nezničil. Když se to Berdych dozvěděl, vydíral ho. Pak ho předal dvojici Opava Žofčín, stejně jako Houdka. Oba skončili ve Valdicích.

Na sklonku milénia začal své činnosti rozvíjet i právník Daniel Thonat. Mladý právník hluboce věří v Boha, a ačkoliv by měl ctít jisté desatero, začíná o sobě tvrdit, že je zločinec. Nikoho nikdy nezabil, nikoho nikdy nemučil, ale vždy za ním stáli lidé, kteří to uměli. Ve skupině Thonatových spolupracovníků byl i David Berdych. Danielu Thonatovi se však osudným nestal jen Berdych, ale i někdejší litoměřický vojenský prokurátor Igor Brdlík. Mimochodem oba jsou členy náboženské společnosti *Svědci Jehovovi*.

V počátku devadesátých let bylo podnikání velice volné. Přechod majetku ze socialistického vlastnictví do rukou soukromníků působil úřadům starosti. A nejen ve státní správě panoval nepořádek. To si podnikatelé uvědomovali a zakládali jednu firmu za druhou. Mezi takovými byl i Svědek Jehovův Igor Brdlík se svou firmou *Česká národní investiční společnost Litoměřice*, zkráceně *Litoměřické fondy*. „*Lidé si kupovali jejich akcie a těšili se, jak se jim investice díky fondům zhodnotí a jak budou bohatnout z dividend. Těšili se marně. Prodělali (...). Čtyřicet tisíc ochotných důvěřivců obětovalo fondům přes dvě miliardy a mnozí z nich byli řadoví Svědci Jehovovi, kteří hluboce důvěřovali svým bratrům. Úžasně zbohatnuvší bratři zvládli finanční postup zvaný tunel, rozdělili si „zisk“ a jeden z nich koupil pro náboženskou společnost panelový dům na pražském Černém Mostě.*“ (Kroupa, 2006, s. 35). V domě na Černém Mostě se pak Thonat s Brdlíkem občas potkávali.

Místem setkání se často stávala i ústecká cukrárna Barborka. Brdlík sladké miloval. U zákusku také vznikl nápad, kdy se z Brdlíka stane správce konkursní podstaty a z Thonata jeho advokát. Jak takový podvod vypadal? Společně vybrali prosperující společnost, na kterou Thonat coby správce konkursní podstaty uvalil konkurz. Že správce konkursní podstaty jmenuje jen soudce? Jistě, tím byl Jiří Berka. A vznikla tak organizovaná zločinecká skupina.

Brdlík s Thonatem k sobě přivedli i prorektora *Vysoké školy ekonomické Karla Engliše Vladislava Větrovce*. „*Zná každého, poradce dělal i Andreji Babišovi* ³²*(...), peníze mu na konto posílala i jedna z dceřiných společností Babišova Agrofertu.*“ (Kroupa, 2006, s. 45)

Větrovec disponoval kontakty u *Okresního soudu Litoměřice* i krajského v Ústí nad Labem. A Thonat se stal čerstvým správcem konkursní podstaty, takže ačkoliv

---

³² V době dokončování této diplomové práce byl Andrej Babiš (ANO 2011) ministrem financí a již někdejším majitelem zemědělského holdingu Agrofert.

Větrovce v lásce neměl, musel jej respektovat. Stál pak po boku svého kolegy Igora Brdlíka. „*Mgr. Thonat je potom nejlepším konkurzním správcem, jakého Brdlík ve svém týmu má, a s jeho triumfy vylétne nahoru i jeho pýcha.*“ (Kroupa, 2006, s. 47)

Ladislav Baumruk, exšéf severočeské zásahové jednotky v roce 1996 od policie odešel a založil si bezpečnostní agenturu a kolegům, kteří od sboru odešli spolu s ním, nabídl spolupráci. Elitu ze zásahových jednotek, muže vycvičené za státní peníze, si dovedl zaplatit. O jeho společnosti se dozvěděl i Igor Brdlík a Baumruk a se svými aktivitami se zaměřil na západní Čechy. Vždy věděl, jak vyhovět příteli Igoru Brdlíkovi. Věděl, které lidi mu poslat se zbrání pod sakem. Baumruk je bezpečnostním expertem a přesně věděl, co dělá. Ostatně až se jednou dvě vlivné skupiny, Opavova *Policie, s.r.o.*, a Brdlíkova konkurzní mafie spojily, šlo o miliardy. A Baumruk v tomto spojení hrál podstatnou roli.

Igor Brdlík nenávidí hrubé násilí a vždy se snažil být upozaděm a velet všemu ze zákulisí, ze svého sídla v severočeské Tlučni. Věděl, že čím míň se o něm ví, tím lépe. „*Dalo mi kdysi dost práce, když jsem rozplétal všechny ty vztahy a ptal se, zda dotyční boudou nebo nebudou mluvit na kameru. Dojel jsem při tom až do Tlučně a zastihl Brdlíka, když v džínách a sportovní bundě vystupoval se svého džípu značky Toyota Land Cruiser. (...) Brdlíkův řidič a bodyguard v jedné osobě mě zkusil srazit k zemi. Chtěli nám vzít z kamery kazetu se záznamem, ale ubránili jsme ji. Obloustlý Mgr. Brdlík neměl prostě rád, když někdo rušil jeho tlučenské soukromí.*“ (Kroupa, 2006, s. 75)

3.1.1 Sloučení

Brdlík se přesunul na západočeské Tachovsko. Do okresu, kde je i obec Studánka, která byla útočištěm mezinárodně hledaného zločince Ivana Bezyka. „*Ani na tachovskou policii si nestěžoval. Když potřeboval zbrojní průkaz, protože byl očividně slušný zločinec a nechtěl mít pistoli načerno, zařídil mu jej šéf místní kriminálky.*“ (Kroupa, 2006, s. 87). Na Tachovsku leží i známý hraniční přechod Rozvadov, který není proslaven jen socialistickou vpustí do zemí západní Evropy, ale i množstvím nevěstinců. Některé erotické podniky kdysi patřily bratrům Kirschnerovým z Tachova.

„Rozběhlo se už ale tak, že jim skoro přerůstá přes hlavu. Dělalí ovšem, co mohou. Místní šéf policie potřebuje nový vůz, a proto mu pořídí Škodu Felicia. Jen ať se jich nikdo od policie na nic neptá! Felda je na leasing, a v Rozvadově tedy kvete přátelství na splátky. Všichni včetně Inspekce ministra vnitra o tom vědí.“ (Kroupa, 2006, s. 89)

V Tachově pracoval šéf velké dopravní firmy *Janny Trans* Miroslav Janeček, toho času uprchlý a žijící v bavorském Weidenu. Janeček znal podsvětí, zakázky pro svou firmu nesháněl poctivě a v obchodech se vyznal. A rád platil patřičným úřadům za to, aby ho nikdo nesháněl. Bankovky šly tak v provozní budově čerpací stanice *Seta*, na křižovatce ulic Plánské a Sokolovské, z ruky do ruky. Mimo to čerpací stanice dodnes leží na vrcholu trojúhelníku objektů *Okresní ředitelství Policie České republiky Tachov* a areál firmy *Janny Trans*. A staral se i o to, aby jiní tachovští podnikatelé, kupříkladu ten se jménem Petr Morgenstein, do podniků bratří Kirschnerových chodili jen ukájet své sexuální choutky, nikoliv vyjednávat o prodeji samotných podniků. A kdyby přece jen měla vzniknout roztržka, měla by ji uhladit bezpečnostní agentura Ladislava Baumruka. V rozvadovských nevěstincích tak nebyl prodej drog ani zlodějina, nýbrž kuplířství. *„Berdych říkal, že Opava byl policistou hodně dlouho a s každým policistou se znal. Jenomže Baumruk také léta býval „četníkem“ – a jistě ne ledajakým -, a bylo by divné, kdyby se neznal s jedním z nejlepších pražských detektivů neboli s usměvavým Pepou Opavou. Oba nakonec dokázali překročit onu (...) tenkou čáru, přes kterou by se policista měl vydávat jen někdy a vždycky by se přitom měl pozorně ohlížet zpět. Opava se pak uměl přijít na své v Policii, s.r.o.“* (Kroupa, 2006, s. 90)

Opava měl na Rozvadově své zájmy, měl zde své informátory a občas na státní hranici, na Tachovsko vyrazil se svým nadřízeným a kamarádem Brázdilem. A tak pronikla *Policie, s.r.o.*, i na Tachovsko. Z plzeňského³³ propletence podvodů, nejasností a vražd vyplul paradoxně před lety jen jediný potrestaný: Jiří Kajínek, který údajně ve čtvrti Bory zastřelil podnikatele a romského bodyguarda. Zločinec tehdy vydíral i Petra Hájka. Hájek pro změnu vydíral Tachovana Jaroslava Koláře. Toho Hájek uvázal ke stromu za varlata. S Kolářem později Kroupa hovořil. *„Před pár lety mu u dveří zazvonili dva policisté a začali mu vyhrožovat, že jestli nezaplatí Petru Hájkovi peníze, bude mít velký problémy.“* (Kroupa, 2006, s. 91). Kolářovi vyhrožovali Opava s Žofčínem.

---

³³ Tachovsko leží v Plzeňském kraji a okresní ředitelství v Tachově je přímo podřízené tomu krajskému v Plzni.

Policie, s.r.o., se svými penězi do podniků nabízejících erotické služby nevstoupili. Používali je jen jako místa setkání s Janečkem a dalšími.

Stalo se však, že policie začala rozplétat podivná přeapadení, ve kterém figurovali muži v černých policejních kombinézách. „*Ve vazbě (...) David Berdych suverénní nebyl a prý – jak sám později řekl – chtěl už tenkrát všechno přiznat s pocitem, že je konec. (...) A chtěl říci, že nikoli on, ale Pepa, Pepa to řídí!*.“ (Kroupa, 2006, s. 94)

Spása a hrozba zároveň se Berdychovi se ve vazbě nakonec zjevila. Spásou byl podplukovník Miroslav Milec, šéf pražského oddělení Inspekce ministra vnitra. Vysoce postavený důstojník, před kterým by někdo směl vypovídat proti policistům, a jediný, který by mohl zavítat Opavu. Jenže Josef Opava měl kontakty i u inspekce. Berdychovi tak bylo doporučeno mlčení. Opava Berdycha z cely později dostal.

Brzy však dostal dojem, že není v podsvětí tak silný, jak si myslel. Raději zůstával jen v Praze a své přátele na Karlovarsku, přátele z Čerkaské brigády opustil. Vše se točilo v jedné smyčce a vždy, když Kahnová s Gregorem zjistili cokoli o Davidu Berdychovi, se od svých nadřízených dozvěděli, že Berdych v žádném případě nefiguruje a že jde o prověřeného policejního informátora. Začali se domnívat, že okolo Berdycha nebylo vše tak, jak jim to jejich nadřízení tvrdili. A založili spis, který ukládali v jiném specializovaném útvaru policie. Spis nesl název *Krasy* a od té doby se neustále plnil. Brázdil tušil, že spis existuje. A nelíbilo se mu, že neví o všech rozpracovaných osobách. Na *OBOZ* už Kahnová s Gregorem pracovat nechtěli. Mimochodem v podsvětí na ně byla vypsána odměna půl milionu korun. Vražda elitních policistů se ale nekonala. Oběma je nabídnuta práce u *Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu*, u nově vznikajícího týmu. Ten nesl název *Mari* a i přes Brázdilův nesouhlas plynuly další a další informace o Davidu Berdychovi do spisu *Krasy*, který byl uložen v trezoru právě tohoto specializovaného policejního útvaru. Helena Kahnová s Tomášem Gregorem k *Mari* přešli v roce 2003. Rozkaz o přeřazení přišel z vysokých míst prezidia. Tedy takových, na která nedosáhl ani Opava. Ale na *ÚOOZ Policie, s.r.o.*, přece jen člověka měla. Byl jím Petr Koňářík, proto se informace objevily u Brázdila, který pak zuřil, že neví o všech prověřovaných osobách. Tedy včetně Davida Berdycha.

Kahnová s Gregorem měli na stole i případ slovenského vraha Maroše Šuleje a jejich kolegové z týmu *Terč* řešili zatýkání ruskojazyčných gangů na Karlovarsku.

Epizodou v případě byla i nepodařená vražda Davida Berdycha. Dodnes nikdo neví, kdo ho chtěl odpravit. Nicméně je jasné, že to mohl být kdokoliv. Motivů by se našly spousty. Zločinec se takřkajíc oklepal a dál pokračoval v trestné činnosti.

Mezitím bratři Kirschnerové v Rozvadově přemýšleli nad prodejem části svého majetku. Práce je zmáhala a oba věděli, že pozitiva z podnikání nemusí trvat navždy. Hlavou celého erotického společenství byl Jiří Kirschner, zvaný Pižár. A v Rozvadově se objevili první zájemci o nákup nevěstinců. Baumruk pak bratrům doporučil Thonata s Brdlíkem.

Igor Brdlík ale měl v úmyslu zakoupit všechny penziony, kterým vévodily červené lampy. „*Jednání proběhla tak, že buď podniky předají všechny, anebo – jak Brdlík řekl doslova – Kirschner fyzicky nebo jinak eliminují. Ne, že by to udělali oni, ale že za tím vším stojí jiní lidi a že se jim bratři Kirschnerové nelíbí.*“ (Kroupa, 2006, s. 97). Pižár měl pochopit, že dostává nabídku, která se takzvaně neodmítá. Veškeré výhrůžky pak byly podpořeny výbuchem bomby v jednom z podniků. Igor Brdlík měl totiž plán - u hranic chtěl vše. Rozvadov měl prát peníze a posloužit podnikatelskému úmyslu – u hranic mělo vyrůst největší erotické centrum.

Za Jiřím Kirschnerem se zavřela vrata klášterecké věznice. Byl odsouzen za kuplířství. Na svobodě však stále zůstal bratr Ladislav, zvaný Čokyn. Ladislav Baumruk, známý a najatý ochránce jejich objektů, se obrátil ke svému novému zaměstnavateli Igoru Brdlíkovi a rodinu Kirschnerových nechtěl do klubů vpustit. Brdlík v nevěstincích pracoval po svém, ale nepodepisoval nic. Za společnost *Mussidan*, která byla založena za účelem správy nevěstinců, podepisoval smlouvy Daniel Thonat. Svých vlastnických práv se chápala i firma *Kopretina – zahradnické služby*, které Brdlík fakticky šéfoval.

Brdlíkovu osobní ochranu dostal na starost nikoliv člověk Ladislava Baumruka, ale bývalý agent tajné služby. Agent, který se představil jako Karel Stehlík, mu přivedl podnikatel Hájek. A ten jistě věděl, co dělá. Neměl tedy styky jen s policisty z *OBOZ*, ale i vojenskou tajnou službou. Všechno mu prošlo. „*Ředitel pobočky Komerční banky v Tachově mu jednou v noci z trezoru vytáhl čtyřicet milionů korun. Jen tak.*“ (Kroupa, 2006, s. 106)

Bankéře pak našli s rozdrcenou slezinou mrtvého a jeden Hájkův společník spáchal velice podivnou sebevraždu, kterou západočeská policie odložila ad acta i přes

to, že v případě byla řada nejasností. Hájkovi se nestalo nic. Brdlík si tak poskládal souvislosti a zjistil, že Stehlíkova ochrana je bezchybná.

Abychom pochopili veškeré souvislosti, musíme připomenout i osobu Antonína Běly. Šéfa podsvětí, který byl v roce 1995 zavražděn. Před tím mu ale někdo na dům vypálil střelu z pancéřovky. Býval takzvaným vekslákem³⁴ a po pádu komunistického režimu v roce 1989 se stejně jako řada jeho kolegů stal podnikatelem. A Běla měl přítele. Přítele, který hrával šachy s někdejší rezidentem sovětské tajné služby KGB. Po revoluci zbohatl. Byl známý tím, že se scházel i s ruským premiérem Kasjanovem. Nebyl to nikdo jiný než František Mrázek. Dodnes se policie domnívá, že za vraždou Běly stál též již zavražděný Mrázek.

Když byl na Mrázka v roce 2002 neúspěšně spáchán atentát, byl přesvědčen, že za aktem stál David Berdych. Dokonce ho Mrázek dopadl a osobně vyslechl. „*Berdych se složil. Rozbrečel se. (...) Plazil se po zemi a přísahal, že nestřílel a že vůbec neví, kdo za tím je.*“ (Kroupa, 2006, s. 114)

Pokus o vraždu řešili Opava s Žofčínem. Mrázek se s Opavou dobře znal. Měl se svým společníkem Tomášem Pitrem v majetku *Severočeské tukové závody* (SETUZA). Brdlík s Thonatem je navštívili a nabídli, že ochrání *SETUZU* před konkurzem, do kterého ji chtěl natlačit někdejší majitel petrochemického holdingu *Agrofert* Andrej Babiš, současný ministr financí. Thonat s Brdlíkem Mrázkovi oznámili, že mají dostatek kontaktů u *Obchodního soudu Ústí nad Labem*. Prý stačilo, aby jim Pitr zaplatil za službu půl milionu korun. Do měsíce. Cifra nebyla pro Thonata a jeho kolegu Brdlíka tolik, zvláště když se rozhodně, že Pitr dostane jen tři sta padesát tisíc korun. „*Brdlík je stratég a ví, že s Pitrem a Mrázkem půjdou udělat velké věci. A nemýlí se. Když jim později představí Daniela Thonata, zrodí se velký plán, který musí vyjít, pokud nikdo neztratí hlavu. Krytý je proti mnoha vnějším zásahům spolehlivě. Z jedné strany tu přece bude Policie, s. r. o, a z druhé tajný agent Stehlík s Baumrukem a jeho drsnými hochy.*“ (Kroupa, 2006, s. 114)

Rozjely se obchody. Baumruk, ať už byl s Brdlíkem jakýkoliv přítel, chtěl za své služby platby zálohově a předem. Do podniků, které vybrány ke konkurzu, se najíždělo

---

³⁴ V dobách, kdy zemi vládla Komunistická strana, existovaly obchody se zbožím, které se v běžných obchodem neobjevovalo. Obchody nesly název Tuzex a platilo se v nich zejména v bonech, tedy poukazech, které byly nakupovány za valuty. Před obchody postávali osoby, které bony prodávaly (obvykle 5 Kčs/bon). A říkalo se jim veksláci (z německého wechsell, měnit).

terénními vozy Volkswagen Touareg, které byly najímány z půjčovny. Soudce Jiří Berka jen čekal, až se začne veletič neoprávněných konkurzů rozjíždět. „V pondělí 31. března 2003 vyhlásil Obchodní soud v Ústí nad Labem konkurz na společnost Česká revitalizační, jenž má být právním nástupcem předlužené Union Banky.“ (Kroupa, 2006, s. 115). Návrh podal jeden pražský právník, v rukou měl plnou moc vydanou představenstvem společnosti a notářský zápis. Byl z 20. března a sídlo Union Group se podle něj přeneslo z Ostravy do severočeského Mostu. A ze správního pohledu Most spadá pod Krajský soud Ústí nad Labem. Rozhodnutí o konkurzu pak přišlo na stůl Jiřího Berky. Doktor Berka jednal okamžitě, *Union Group* byla zadlužená, nesplacené úvěry se vršily.

O Brdlíkovi nikdo nevěděl a Pitra s tím, co se dělo v *Union Group* nikdo nespojoval. Druhý den, po vyhlášení konkurzu, ale začaly potíže. Vedení *České národní banky* bylo rozlíceno, protože se v bankovním sektoru stalo mnoho nevysvětlených událostí. Třeba ta, kdy do objektu *Union banky* v pražské Helénské ulici přišla pětice mužů v tmavých oblecích a převzala objekt. Baumruk vybral nejlepší ze svých podřízených. *Česká národní banka* (ČNB) se domnívá, že šlo o přepadení i přes to, že nad tím vši bdí soudce krajského soudu Berka. A Thonat musel do velké budovy v pražské ulici Na Příkopech přijít machinace vysvětlovat. Hájil svou pozici a věřil, že mu pomůže Igor Brdlík.

Třetí den Thonat s Berkou žádali policii o prošetření možného uplácení, které se mělo v *Union bance* dít. To měli vyšetřit policejní experti. Thonat si ještě vybavil rozhovor s exagentem Stehlíkem. Stehlíkovi řekl, že si myslí, že po nich jde jakýsi plukovník Fišer. Stehlík slíbil, že vše prošetří. Stehlík přišel s tím, že Fišer po Thonatovi skutečně jde. Jenže žádný Fišer neexistoval. Thonat si jej vymyslel a začal tak Stehlíkovi nedůvěřovat.

Čtvrtý den Berka konkurz zrušil. Z hlediska zločinného spolčení udělal tímto krokem chybu. Kdyby se nezhroutil, Thonat by dokázal z *Union banky* odčerpat miliardu korun. Byl ve svém oboru špičkou a Baumruk by se už postaral o to, aby nebyl při práci rušen. U policie pak situaci kryli příslušníci *Policie, s.r.o.*

Kauzu bylo nutné prošetřit. Tomáš Pitr se ukryl do Alp a o *Union banku* měl zájem i někdejší ministr průmyslu a obchodu Vladimír Dlouhý. *Vrchní státní zastupitelství* v Praze požádalo prezidenta republiky Václava Klause, aby vydal souhlas

ke stíhání soudce Berky. Stalo se a nakonec souhlasil i sociálně demokratický předseda vlády Vladimír Špidla. Než se tak stalo, byla v plánu schůze akcionářů *Union banky*. Ta se ale nekonala, protože italský předseda představenstva Giuseppe Rosseli byl unesen. Kroupa později zjistil, že za únosem stál policista Opava. Rosseli byl vězněn v chatce u přehrady Slapy. Objekt dodal příbramský podnikatel a šéf středočeského podsvětí Jaroslav Starka. Starku později zatkl sám Opava, a aby byl v místě určení, pozval jej tam František Mrázek. Prý nechtěl, aby to neměl organizátor Josef Opava daleko. Zatčení se totiž konalo jen pár stovek metrů od centrály OBOZ, u čerpací stanice v pražské Ruzyni. Vyšetřování Jaroslava Starky bylo ukončeno pro nedostatek důkazů a podnikatel byl propuštěn. Rosseli byl po jednom dni propuštěn a beze slov odjel do Itálie.

Koňárik i Opava byli členy zločinného spolčení poměrně dlouho. Davidu Berdychovi bylo navíc doporučeno, aby na loupežná přepadení či vraždy najímal vždy někoho nového. Důvod byl zřejmý – počet důkazních materiálů se díky tomu snižoval. Detektiv Koňárik se mezi tím staral o Kahnovou a Gregora a mezi členy podsvětí se snažil najít někoho, kdo by dosvědčil, že dvojice má na svědomí nějaké trestné činy. Jakékoliv. Do problémů je ale nikterak nedostal.

Podzim roku 2003 znamenal pro Opavu i Brázdila konec, byli od policie propuštěni za dodávání informací do redakce publicistiky televize *Nova*. Šlo však o nedorozumění, nicméně Brázdil s Opavou se už na vysoká místa nedostali. A pak raději odešli od policie úplně, včetně tří dalších jejich kolegů. Mezi nimi byli Žofčín, Koňárik a analytik Brabenec. Dodnes se neví, kde vydělané peníze skončily.

Podle Kroupy (2006, s. 127) založili elitní detektivové po odchodu od *Policie České republiky* detektivní kancelář *BBOK*. A mimo to začal být i Berdych nervózní, protože neměl od *Policie, s.r.o.*, krytí.

Daniel Thonat zjistil, že byl Igorem Brdlíkem zneužíván a dospěl k závěru, že bude lepší utéci do zahraničí, do Francie. „*Měl jsem tehdy na diktafonu Houdkovu výpověď, (...) ale v práci mi zazvonil telefon a lidi z ÚOOZ mě zvali na setkání.*“ (Kroupa, 2006, s. 130). Domnívali se, že pokud Kroupa reportáž odvysílá, Houdka ve vězení zabijí. A jejich obavy byly oprávněné, neboť Houdek disponoval informacemi, které by rozkryly celou zločineckou síť. Kroupa pak nadále pracoval na své reportáži. Odvysílána byla až s policejním svolením zhruba po roce.

Tým Mari byl rozpuštěn a Kahnová s Gregorem od ÚOOZ odešli a vrátili se na OBOZ. Nicméně nevěděli, kdo je s Brázdilem, Opavou a dalšími ještě v kontaktu. Zodpovídali se však policistům z jihočeské expozitury v Českých Budějovicích.

Na jaře 2004 se Thonat vrátil zpět do Česka. Kolem Igora Brdlíka panuje klid. „*Daniel pak jde s klidným srdcem na policii – vždyť na co by se mohli ptát? Maximálně na Union banku. A tam přece plnil jen povinnosti správce konkurzní podstaty. Učil ho k tomu nezávislý soudce Berka.(...) Pokud jde o Unionku, je nevinný.*“ (Kroupa, 2006. s. 133)

Jeho výpověď se pak stala úvodní pro otevření celé kauzy a Thonat skončil ve vazební věznici v Ostrově nad Ohří. Ve stejné, kde skončil i Jiří Kirschner, oběť Brdlíkových intrik.

Na podzim 2004 médií prošla informace, že lidé okolo Berdychova gangu jsou zatčeni. Postarali se o to Kahnová s Gregorem a jejich jihočeští kolegové. Zatčen byl i Berdych.

Na jaře 2005 se Kroupa s Thonatem sešel. Už opustil brány vazební věznice a byl vyšetřován na svobodě. Řešil jeho vztah s Igorem Brdlíkem a problematiku *Union banky*.

Dne 11. března 2005 zatkli příslušníci Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky i Igora Brdlíka, doma, v Tlučni na Ústecku. U soudu, kde všichni vesměs mlčí, začal vypovídat Mgr. Daniel Thonat a řekl vše, co věděl. „*Mluví skoro bez emocí o divných soudcích, o divných policistech, Svědcích Jehovových, o Rozvadově, o SETUZE a o Tomáši Pitrovi a Františku Mrázkovi. O miliardářské lobby. O Union bance. Vypovídá stejně dlouho jako David Berdych.*“ (Kroupa, 2006, s. 145). Z Thonata se stal svědek a byl policií ukryt na neznámém místě. Na soudní přelíčení byl dovážen. Později se ale stává též obviněným. Daleko dříve před tím byli pozatýkáni Zádámští, Robert Tempel. Jen Mrázek stále zůstával na svobodě a Kroupovi vyprávěl, jak chtěl Opava a jeho skupina vydírat politiky, jak kradl starožitnosti a mimoděk mu domluvil schůzku s dalšími dvěma policisty, o kterých Kroupa neměl tušení. Den před schůzkou byl Mrázek zavražděn.

Z Kahnové a Gregora se stali majoři. OBOZ již neexistuje a stal se z něj OOOZ, tedy *Odbor odhalování závažné obecné kriminality. Policie s.r.o.*, jak ji nazval

Janek Kroupa, zanikla díky Kahnové a Gregorovi. Bývalí detektivové *OBOZ* byli pozatýkáni. Helena Kahnová v roce 2007 na vlastní žádost od policie odešla.

3.1.2 Soudní líčení

Začátkem září 2006 začal v tábořské v pobočce budějovického krajského soudu soud s Jiřím Berkou za případy podezřelých a podle obžaloby zmanipulovaných konkurzů. Souhrnná výše škod, které skupina kolem Berky údajně způsobila, dosahuje až 290 milionů. Společně s Jiřím Berkou usedlo na lavici obžalovaných celkem osm lidí, devátá obžalovaná, Marta Čiháková, k soudu nepřišla. Spis má tři sta stran. První vypovídal správce konkurzní podstaty Daniel Thonat, který je podle soudu klíčovou osobou - jako jediný v přípravném řízení vypovídal. „*Policie ho vede jako takzvanou chráněnou osobu, jeho fotografie nesmí být zveřejněny. Berka, který je podle dostupných informací prvním českým soudcem, který se u soudu zpovídá za zločinné spolčení, zopakoval, že je nevinný.*“³⁵

V případě byl kromě Berky stíhán organizátor skupiny, vysokoškolský pedagog Vladislav Větrovec. Obžalování jsou kromě Thonata další správce konkurzní podstaty Petr Tuhý, zaměstnanci zpeněžování podstaty Lubor Kindl, správkyň kravařského družstva Čiháková a soudní znalec Martin Jurenka. Obžaloba je vinila ze zločinného spolčení, některé také ze zneužívání pravomoci veřejného činitele či porušování povinnosti při správě cizího majetku. Letos byli do případu začleněni další dva lidi, prý takzvaní bílí koně.

Policie začala skupinu rozkrývat v souvislosti s podezřelým konkurzem na *Union banku*. Banka předtím údajně změnila obchodní jméno a své sídlo přemístila z Ostravy do Mostu. K bance později přibylo i obvinění ze zmanipulování konkurzů řady dalších firem.

Podle policie obžalování zmanipulovali konkurzy podniků, které se ocitly na hranici bankrotu. Vybrali si podnik v regionech, kde byl místně příslušný soudce Berka. „*Za pomoci dalších firem a lidí zajistili odkoupení pohledávek věřitelů podniku, na*

---

³⁵ ČTK. *Soud začal rozplétat konkurzy soudce Berky*. [online]. 5. září 2006. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/soud-zacal-rozpletat-konkurzy-soudce-berky-fzg/ekonomika.aspx?c=A060905_104613_ekonomika_ven

*který pak Berka vyhlásil konkurz a dosadil do něj vybraného správce. Dostávali se tak údajně k majetkům za stovky milionů korun, které pak pod cenou rozprodávali.*³²

Berka byl souzený, ale co se stalo s Igorem Brdlíkem? Pro něj si policisté došli v polovině roku 2005. „*Při rozsáhlé páteční razii po rozvadovských nočních klubech zadrželi policisté dvě ženy a osm mužů podezřelých z kuplířství. Skupina údajně podnikala tak, že pro podniky sháněla prostřednictvím inzerátů prostitutky. Osm zadržených bylo obviněno z kuplířství. Tři osoby budou stíhány na svobodě, o uvalení vazby na dalších pět rozhodne tachovský soud.*“³⁶

Skupina okolo Igora Brdlika postupně zaměstnala ženy z Čech, Slovenska a Ukrajiny. Bývalá mluvčí Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ, dříve OBOZ) Blanka Kosinová sdělila, že z prostituce získával gang desítky tisíc korun měsíčně. Jen hlavní organizátor dostával zhruba 70 000 až 80 000 korun. Za hodinovou nabídku sexuálních služeb inkasovaly ženy od svých klientů částky mezi 1400 až 1900 korunami.

Mezi zadrženými bylo osm Čechů a dva cizinci, podle dostupných informací šlo o občany bývalé Jugoslávie. O dva noční kluby - *Cohiba a Royal* - v Rozvadově se útvar zajímal už v březnu 2005 v rámci akce s krycím názvem *Ares*. I tehdy pozatýkal několikačlenný gang. Mezi obžalovanými byl například i Daniel Thonat, který figuroval spolu se soudcem Jiřím Berkou a dalšími lidmi v případě zmanipulovaných konkurzů.

Před soud bylo v lednu 2007 postaveno dvacet lidí obžalovaných z kuplířství a zločinného spolčení, někteří i z vydírání a nedovoleného ozbrojování. Podle policejních údajů skupina přišla od roku 2002 až do zadržení na 2,35 milionu eur na více než 70 milionů korun. Jedním z obžalovaných byl i Petr Kubr z Rozvadova. „*Připadá mi, že jsem tady za to, že jsem postavil Cohibu a od Igora Brdlika jsem si na to půjčil peníze.*“³⁷ Kubr, ve vazbě strávil dva a půl roku. *Cohibu* Kubr postavil z bývalého klubu *Red heart*.³⁸ Ženy nabíral i v zahraničí a kromě řízení podniku vybíral peníze. Kubr ale s obviněním z kuplířství nesouhlasil. Jenže záhy potvrdil, že měl v klubu společnice, od kterých ale nikdy peníze nevybíral za prostituci, ale za ručníky a zkonsumované zboží.

---

³⁶ ČTK. *Policie zadržela gang údajných lupičů*. [online]. 16. prosince 2007. [cit. 2014. 01. 27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/policie-zadrzela-gang-udajnych-kupliru-d95-/zpravy-domov.aspx?c=A071216_153203_ln_domov_glu

³⁷HOLEK, J. *Tachovský soud projednával ostře sledovaný proces*. [online]. 25. března 2009 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/tachovsky-soud-projednaval-ostre-sledovany-proces.html

³⁸ V překladu *rudé srdce*.

Mezi obžalovanými figuroval i Daniel Thonat, který byl opět stíhán nejen za to, že byl ve zločinném spolčení, ale i za vykonávání činnosti, která spočívala v právním servisu. A bratři Jiří a Ladislav Kirschnerovi, majitelé jednoho z nevěstinců? V této kauze figurovali jako svědci, neboť měli být vydírání Ladislavem Baumrukem.

Veškeré snažení orgánů činných v trestním řízení naboural jeden z přísedících tachovského okresního soudu. V době, kdy byla soudkyně Řezníčková na mateřské dovolené, ukradl muž v plánské samoobsluze sekanou. Byl tak okamžitě odvolán a obžalovaní z důvodu faktické nestrannosti soudu požádali, aby bylo líčení spuštěno od začátku. Justice jim vyhověla. Brdlík se nechal slyšet, že ho soudy poškozují. Navíc mu vadilo, že protahování stojí i peníze na právnících.

Obžalovaní byli stíháni za trestné činy zločinného spolčení a kuplířství. Ladislav Baumruk navíc čelil obviněním z trestných činů vydírání a nedovolené ozbrojování.

3.1.3 Konec

V druhé polovině července 2009 byly v Tachově vynášeny rozsudky. Nejvyšší trest, šest a půl roku nepodmíněně, dostal Brdlík jako údajná hlava skupiny, zaplatit musel čtyři miliony korun. Potrestáni byli i ostatní včetně Daniela Thonata. *„Ten za právní servis dostal tříletý podmíněný trest s odkladem na pět let. Čtyři roky Petr Kubr, jenž podle soudu provozoval dva podniky, přišel si tím na dva miliony korun a byl spojovacím článkem mezi provozem a Brdlíkem.“*³⁹

O pár dní později, začátkem srpna, zamítl *Nejvyšší soud* dovolání Davida Berdycha a tří dalších členů gangu, odsouzených v roce 2007 za únos a smrt zlatníka Václava Tomana, loupežná přepadení a další kriminální činnost. *„Berdych dostal v této části procesu trest devět let a devět dní. Už dříve mu jiný soud vyměřil za vydírání a přechovávání padělaných peněz sedm let vězení. Prokop, další vůdčí postava gangu, si*

---

³⁹ ČTK. *Skupina kuplířů jde do vězení. Exprokurator dostal 6,5 roku.* [online]. 20. července 2009 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/skupina-kupliru-jde-do-vezeni-exprokurator-dostal-6-5-roku-p3o-/zpravy-domov.aspx?c=A090720_132156_In_domov_ter

*má odpykat 13,5 roku vězení, Puchar a Kopta 12,5 roku. Spolu s nimi podal dovolání ještě Martin Sýkora, jenž dostal osmiletý trest.*⁴⁰

Začátkem dubna 2010, konkrétně šestého, přinesly noviny informaci o vynesení rozsudků u táboorského soudu (pobožce českobudějovického krajského). V jižních Čechách byl souzen soudce Jiří Berka a za účast na zločinném spolčení mu bylo uloženo devět let. Stejný trest soud udělil i konkurznímu správci Danielu Thonatovi a také Vladislavu Větrovcovi. *„Thonat navíc nesmí osm let vykonávat funkci insolvenčního správce a likvidátora. Větrovci soud na stejnou dobu zakázal výkon činnosti pro státní správu. Berkovi, Thonatovi i Větrovcovi podle soudu také propadne majetek. Podle rozsudku byla obžalovaným prokázána účast na zločinném spolčení, ve kterém společně způsobili škodu velkého rozsahu. Ze zločinného spolčení, zneužívání pravomocí veřejného činitele a dalších trestných činů bylo obžalováno celkem dvanáct lidí. Tři byli zproštěni viny. Zbylým bylo uděleno od šesti a půl do devíti let vězení.*⁴¹“ Zproštění byli soudní znalec Pavel Hlavatý, úředník *Národního bezpečnostního úřadu* Vladimír Šiša a Větrovcův kolega z vysoké školy Jan Harangozzo. Deseti firmám Berka a jeho komplici způsobili škodu více než dvě stě šedesát milionů a dalších více než dvě stě milionů korun se z firem, ještě za pomoci svých spolupracovníků, odčerpali. Konkurzy se kromě *Union banky* týkaly například firem *ZKL Klášterec nad Ohří, Stavebního podniku Ralsko, Zbrojovky Brno, Retema, Krušnohorské strojírny, Báňské stavby Most, Zemědělského družstva Kravaře, Mosteckého obchodního sdružení a Grafostroj Cvikov.*

Říjen roku 2010 posunul případ Davida Berdycha o kousek dál. Pražský vrchní soud v odvolacím řízení zvýšil tresty čtyřem mužům za několik skutků spojovaných s činností takzvaného Berdychova gangu. *„Rozsáhlé obžalobě v kauze čelilo původně šestadvacet lidí, proces se pak ale rozdělil na několik částí.*⁴²“ Rozsudek byl pravomocný. *„Za pokus o krádež a poškozování cizí věci dnes odvolací soud uložil Petru Hrabětovi souhrnný trest sedm let a devět měsíců vězení, namísto původních*

---

⁴⁰BARTOSZ, J. *Berdych a tři kumpáni neuspěli s dovoláním u nejvyššího soudu.* [online]. 7. srpna 2009. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/berdych-a-tri-kumpani-neuspeli-s-dovolanim-u-nejvyssiho-soudu-p6v-/krimi.aspx?c=A090807_135111_krimi_jba

⁴¹ČTK. *Soud potrestal gang konkurzního soudce Berky až 9 lety vězení.* [online]. 6. dubna 2010. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-potrestal-gang-konkurzního-soudce-berky-az-9-lety-vezeni-pus-/domaci.aspx?c=A100406_103817_domaci_mad

⁴²ČTK. *Soud zpřisnil tresty pro členy Berdychova gangu. Většinou loupili.* [online]. 12. října 2010. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-zprisnil-tresty-pro-cleny-berdychova-gangu-vetsinou-loupili-10y-/krimi.aspx?c=A101012_143348_krimi_zep

sedmi let a tři měsíců. Marku Miláčkovi za stejné trestné činy dvouletý trest vězení podmíněně odložený na zkušební dobu tři let, namísto ročního trestu vězení podmíněně odloženého na zkušební dobu dvou let. Luděku Žaludovi mladšímu za účast na dvou loupežích uložil nepodmíněný souhrnný trest vězení pět let vězení, namísto jednoho a půl roku.³⁹ Komplici František Ondráček a Petr Malý byli viněni z účasti na jedné loupeži. Soud je oba obžaloby zprostil. Další komplic, obviněný Martin Mrňous se podle soudu dopustil nedovoleného ozbrojování. Za to mu bylo uloženo deset měsíců vězení. Trest mu byl podmíněně odložen na dva roky. „Ondráček s Malým se účastnili s Davidem Berdychem a v červnu 1997 loupeže, při níž se pachatelé na dálnici D1 zmocnili kamionu s nákladem cigaret za téměř jedenáct milionů korun. Ondráček zajistil potřebné informace o přepravě cigaret, Malý pak jejich prodej. Podle obžaloby měli v loupeži prsty i Hraběta, Rampouch a Mrňous, soud však trojici pro nedostatek důkazů v tomto bodě obžaloby zprostil.“³⁹ Žalud se podílel na loupežích z března 1999 a z dubna 2000. V prvním případě útočníci podle spisu přepadli muže a násilně po něm vyžadovali dva miliony korun. Oběť násilníků fiktivně vykoupil Luděk Žalud starší. Žaluda mladšího usvědčil Berdych, jehož výpověď byla v souladu s tím, co řekl okradený. Berdych tvrdil, že celý případ na něho byl takzvaně natažen, aby se dostal do područí Žaluda staršího a elitních policistů, kteří později zločiny gangu kryli za podíl z loupeží. Berdych usvědčil i Žaluda mladšího v případě loupeže, při níž pachatelé v policejních stejnokrojích a za použití auta s policejním označením na dálnici D1 zastavili vozidlo pod záminkou fiktivní kontroly. Šoféra fyzicky zlikvidovali a jeho dodávku, ve které bylo zboží za dva miliony korun, ukradli. Akce se zúčastni Berdych s obžalovaným Trumpešem. Hraběta s Miláčkem v roce 2004 vloupali do skladu firmy *Delikommat*, kde chtěli ukrást jeden a půl milionu korun.

Téměř rok a půl se v případě nic dalšího nedělo. Až patnáctého prosince 2011 se v tuzemských médiích objevila zpráva o přeražení Davida Berdycha z věznice s ostrahou do mírnějšího typu. Stále však zůstává v jabloneckých Rýnovicích, jen se přesunul do jiného bloku. Vězeň si mírnější typ vysloužil četnými pochvalami, slušným chováním a prací. Ze svého platu splácí dluhy. Věznici patnáct tisíc korun a poškozeným firmám přes dva miliony.

Po různém odvolávání se dvacátého dubna 2012 dostal před tachovský okresní soud případ kuplířství, kde byl hlavou Igor Brdlík. Tomu tachovská soudkyně Michaela

Řezníčková uložila stejný trest jako před lety – šest a půl roku nepodmíněně a pokutu čtyři miliony korun. „*Totožný trest čtyři roky nepodmíněně a peněžitý trest půl milionu korun dostal také Petr Kubr. (...) Stanislav Švicarský, který podle spisu dosazoval dívky do podniků, dostal také stejný trest - dva roky vězení.*“⁴³ Trojice Kubr, Brdlík a Švicarský dostala stejné tresty, protože měl soud za to, že mařila hlavní líčení. Ostatní se dočkali zmírnění – obvykle odešli s podmínkami za vzornou docházku k soudu a nepokračování v trestné činnosti. Mezi nimi byli i expolicista Ladislav Baumruk a vedoucí jednoho z nevěstinců Daniel Brejcha.

Případ dostal na stůl Krajský soud Plzeň, neboť se obžalovaní proti verdiktu odvolali. Ten verdikt a tresty potvrdil. Státu navíc propadl objekt nevěstince *Cohiba*.

Výsledek není známý v kauze Berka. Stále totiž probíhají soudy. Nikoliv kvůli odvolávání se obžalovaných, ale kvůli prezidentské amnestii, kterou udělil někdejší prezident Václav Klaus prvního ledna 2013 poté, co pronesl novoroční projev. Organům činným v trestním řízení se totiž nelíbilo, že by se propuštění dotklo i Berky. V listopadu 2013 tak u českobudějovického krajského soudu začalo hlavní líčení. Vyřknout má odpověď, zda se amnestie na Berku platí, či nikoliv. Pokud by amnestie platila, musel by stát Berkovi doplatit ušlý plat a dostal by možnost vrátit se do křesla soudce krajského soudu v Ústí nad Labem.

Částečně byl viny zproštěn Vladislav Větrovec (za zločinné spolčení). Trest, který dostal za uplácení, amnestie nesmazala.

3.2 Kauza Františka Mrázka

František Mrázek byl aktivním už v dobách, kdy Československu vládl komunistický režim. „*Tento státem uznáný invalidní důchodce patřil ve svých jedenatřiceti letech ke špičkám pražské vekslácké smetánky.*“ (Kmenta, 2007, s. 15).

Policii, respektive veřejné bezpečnosti, byl známý už od počátku osmdesátých let dvacátého století. Nešlo však o žádné velké kauzy, a ačkoliv byl Mrázek veden jako

---

⁴³ ČTK. *Soud v Tachově potrestal patnáctičlenný gang za kuplířství.* [online]. 20. dubna 2012. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: http://plzen.idnes.cz/soud-v-tachove-potrestal-patnacticlenny-gang-za-kuplirstvi-plf-plzen-zpravy.aspx?c=A120420_165318_plzen-zpravy_pp

podezřelý v případech několika vykradených domů, byl vždy obžaloby zproštěn. Zproštěn byl i obvinění i v dalších případech, které nejsou pro tuto diplomovou práci podstatné. Ve vazebních věznicích si ale nějakou dobu pobyl. Bezpečnosti došla trpělivost až o několik let později, v roce 1989.

Vyšetřovatel a náčelník *Hlavní správy veřejné bezpečnosti* plukovník Jaroslav Houba schválil 14. července 1989 plán rozsáhlé a tajné operace s názvem *Profesionál*. Akce byla zaměřena nejen na Mrázka, ale i jeho komplice. Šéfem týmu byl jmenován starší referent hospodářské kriminálky major Vladimír Rudolf. Ten o Mrázkových aktivitách věděl nejvíce. Jako podezřelého veksláka ho totiž sledoval už několik měsíců. „*Ve spise bude zahájeno a vedeno agenturně operativní zpracování soustředována dokumentace k deseti státním příslušníkům Československé socialistické republiky, kteří jsou podle prověrky prvotních signálů podezřelí z páchání organizované, společensky zvláště nebezpečné trestné činnosti spekulace, pašování, ohrožení devizového hospodářství, nedovoleného podnikání a zneužívání socialistického podnikání.*“ (Rudolf In. Kmenta, 2007, s. 15). Popis všech skutků byl popsán na jedenácti listech.

Mrázek žil v Českém Brodě, a aby nemusel chodit do práce, podplatil obvodního lékaře, aby ho uznal za invalidního. Jako takový mohl pobírat důchod.

Jeho přáteli byli i Jan Gottvald, šéf *Mototechny* v Bučovicích na Zlínsku, a pracovnice rakouské ambasády v Praze Helga Schlegelová. Mimochodem Gottvald byl pozdějším majitelem *Fotbalového klubu Drnovice*, kamarádil s pracovníkem všeobecného oddělení *Ústředního výboru Komunistické strany Československa* (ÚV KSČ) Antonínem Hejtíkem, šéfem hospodářské kriminální policie Kolín Františkem Špulákem a jeho podřízeným Josefem Hroudou či inspektorem ministerstva kultury Františkem Solilem.

S Gottvaldem Mrázek organizoval nákup a prodej barevných televizorů a videorekordérů. Zdrojem bylo západní Německo, kupujícími byli Čechoslováci. Nebránili se prodávat ani automobilové veterány a starožitný nábytek a občas i výhodně nakupovat a draze prodávat nemovitosti. Jeho největším obchodním artiklem byla taška salámů. Řezníkem a uzenářem byl Mrázkův otec a svého syna zásoboval.

Policisté byli Mrázkovi v patách dvakrát týdně. „*V srpnu 1989 na ulici poprvé vyfotili Jiřího Solila. (...) Svodka o sledování měla krycí název Prof. Solil zatím ve*

zprávě figuroval jako dosud neznámý styk číslo deset. Do té doby totiž o Solilovi jen slyšeli, ale neznali jeho tvář. Teď ho s Mrázkem viděli.“ (Kmenta, 2007, s. 45)

Druhý den, ve čtvrtek 24. srpna 1989, bylo v Ostrovní ulici živo. V této ulici se totiž nacházel hostinec *U Zlatého soudku*, kde měl Mrázek vždy rezervován salónek a místo mu tak sloužilo jako kancelář. Onoho 24. srpna se zde sešli nejen Mrázek se Solilem, ale i jistým urostlým mužem, kterému policisté přidali pseudonym Generál.

Tým *Profesionál* zakládal další a další informace o Mrázkových aktivitách. Závažnější informace byly zaznamenány 7. září. Tehdy Mrázek přestoupil v Ostrovní ulici ze svého žigulíku do bílého Mercedesu 300 D a odjel s ním do vinárny *U Kolovratů* ve Valdštejnské ulici. Po dvaceti minutách si odběhl do telefonní budky a podle kriminalistů vytočil číslo 1202. Později bylo zjištěno, že patřilo lince *Úřadu vlády Československé socialistické republiky*. Do vinárny se nevrátil sám, doprovázel ho asi pětaticetiletý muž, kterého sledovači označili za „kontakt 11“ a kterému před třemi týdny dal několik šišek salámu. Ve vinárně předal Mrázek svému kontaktu dva balíčky peněz. Číslo 1202 patřilo Vladimíru Iblovi, poradci v kanceláři místopředsedy vlády Jaromíra Obziny.

Dalším šetřením bylo zjištěno, že Generálem veřejná bezpečnost označila bývalého vojenského rozvědčíka Ludka Somola a později poradce ministra zdravotnictví. Analýzu pavouka kontaktů si po zadokumentování objednal i generální tajemník *ÚV KSČ* Milouš Jakeš.

Tým majora Rudolfa však stále neměl dostatek důkazů, aby mohl zahájit úkony trestního řízení. A z odposlechů nic dobře využitelného nebylo.

Se sedmnáctým listopadem ale přišel konec. Byla *Sametová revoluce*, komunistický režim padl, tým *Profesionál* se rozpadl. „*Mrázek mohl začít nový život. Život bez nálepky veksláka.*“ (Kmenta, 2007, s. 54). Mrázkovi se tak vždy podařilo za pomoci svých kamarádů dosáhnout zastavení nebo odložení trestní věci.

Major Vladimír Rudolf ale nelenil. Zůstal u policie a v červenci 1990 ministru vnitra navrhl, aby zřídil nový tým proti starým vekslákům. Aby to u ministra prošlo, jen musel zpracovat analýzu všech bezpečnostních akcí z minulých let. Šlo o akce *Merda*, *Skupina*, *Pavučina* a *Profesionál*. Tým nesl název *Omega* a okamžitě začal rozplétat kauzu firmy *Caster*, tedy společnosti, přes kterou chtěl Mrázek prát peníze.

Nový prezident Václav Havel vyhlásil amnestii a František Mrázek mohl se svými čerstvě propuštěnými kolegy opět podnikat. Mezi nimi byl i Jiří Shrbený. Aby byl zproštěn veškeré viny, Mrázek zařídil, aby byl navždy propuštěn ze zdravotních důvodů. I to se povedlo a ze Shrbeného se stal pokladník nově vzniklého politického hnutí *Občanské fórum*.

Shrbeného začala pro jeho aktivity monitorovat policie, konkrétně tým *Omega*. Zjistili, že za ním jezdili Bohumila Slámová z Prahy a František Kočnar z Kunovic na Vsetínsku. Kočnar byl zaměstnancem firmy *Caster*. Nakonec Mrázekova společnost *Caster* začala se Shrbeným spolupracovat. Shrbený do obchodu přinesl nový projekt. Kmenta (2007, s 62) doplňuje, že Mrázek díky Shrbenému dojednal s *Odborovým svazem kovoprůmyslu KOVO* půjčku 150 milionů korun. Plán byl, že *KOVO* udělá u firmy *Caster* fiktivní objednávku na zboží v hodnotě 50 milionu korun s tím, že množství a druh zboží budou průběžně doplňovány. Jenže specifikace zboží nebude ve skutečnosti provedena, takže firma *Caster* po uplynutí smluvní doby vrátí dohodnutou částku 50 milionů korun. Takže získané peníze měly samozřejmě sloužit k dalším finančním machinacím. „*Mrázek domlouval vytunelování odborů s jakýmsi Láďou Němcem.*“ (Kmenta, 2007, s. 63)

Firma *Caster* měla v obchodním rejstříku obchodní činnost všeho druhu a vznikla v roce 1990. Majitelem byl Mrázekův přítel Pavel Kadlčák. Základní kapitál byl podle zjištění Kmenty (2006, s. 63) tři sta tisíc korun plus deset tisíc marek (zhruba dvě stě tisíc korun). Společnost s tímto kapitálem získávala zakázky za stovky milionů korun. Nakonec Shrbený založil filiálku firmy *Caster* ve Švýcarsku. Tehdy také v jedno přišly na zdejší účet *Casteru* deset milionů marek (zhruba 200 milionů korun), posloužily svému účelu (pro kontrolu úřadů) a zase odešly na české účty. V červnu 1991 odjel Kadlčák do Spojených států amerických (USA) a domlouval finanční výpomoc od zdejších bank. Půjčka měla být dle zjištění Kmenty (2007, s. 64) 150 milionů korun. „*Tyto peníze mají sloužit ke krytí pohledávek firmy Caster a podle posledních poznatků i jako investiční fond na nákup movitého i nemovitého majetku pro další firmy v Československu. Celkově lze říct, že z vyhodnocení všech transakcí je zřejmé, půjčky jsou poskytovány bez příslušných garancí. Jde o podvody – fiktivní krytí.*“ (Kmenta, 2007, s. 64)

Caster koncem roku 1990 vykazoval ztrátu dva miliony korun a o rok později dluh vyšplhal na osmnáct milionů korun. Úvěry ale na účet stále přicházely. „*A jako na zavalanou se blížila privatizace. Praha se rozhodla budovu Casteru prodat. Caster se do dražby přihlásil a vyhrál. V privatizační komisi měl totiž své slovo jakýsi pan K. Muž, který pracoval ještě před rokem v Koordinačním centru Občanského fóra a který zajišťoval od Shrbeného a Casteru finanční dar na výpočetní techniku před volbami. Teď se známost Shrbeného hodila. Budovu firma Caster dostala.*“ (Kmenta, 2007, s. 64)

Dvacet milionů korun za zaplacení Caster získala z úvěru od Komerční banky. Pak se s Mrázkem spřízněná firma *Real* dostala další úvěr 10 milionů korun od *Československé spořitelny* a peníze ihned převedla na účet firmy Caster. Mrázek s kolegy věděl, že peníze musí někam uložit, a tak začali nakupovat nemovitosti. Pro tento účel se nejlépe hodila města Praha a Český Krumlov. Kromě *Mototechny* a několika domů v historickém centru zakoupili i hotel *Černá růže*. V ubytovacím zařízení pracoval Mrázkův známý a bývalý a amnestovaný vekslák Tomáš Lacina. Naplněnost hotelu zajišťoval Kadlčák díky svým kontaktům v USA.

Shrbený byl sice s Kadlčákem v *Casteru*, ale zároveň si založil firmu *DIONE*. Spoluvlastníkem byl Vladimír Janeček. „*Na provozování hotelu Černá růže se tak podle jedné utajované zprávy podílely obě firmy, s nimiž měl Shrbený něco společného.*“ (Kmenta, 2007, s. 65). Třináctého května 1991 ale Janeček havaroval a zemřel. V autě ale dopravní policisté našli dokumenty, které dokazovaly, že si u Komerční banky vypůjčil devatenáct milionů korun. Dopravní policisté, kteří událost řešili, předali dokumenty zástupci *Casteru* Jiřímu Shrbenému.

V polovině jedenáctého roku se šéfem *Omegy* stal analytik nadporučík Jiří Smrž. Začínal u *Federální informační služby* (FIS). Zjistil, že Janečkova smrt nejvíce prospěla právě Shrbenému. Hned po nehodě provedl nezbytná opatření k zabezpečení finančních prostředků firmy *DIONE*. I peníze, které na účtu této firmy měly podléhat dědickému řízení. Přestože Shrbený byl ve firmě společníkem, na část peněz měli nárok Janečkoví dědici. Z peněz, které byly na účtu *DIONE*, byly uhrazeny dluhy hotelu *Černá růže*. Aby se Shrbený zbavil Janečkových dědiců úplně, založil novou firmu s podobným názvem – *DIONEX*. A také začal s vedením města Český Krumlov o novou smlouvu o pronájem hotelu s nově založenou společností. V tom mu pomáhal přítel Bohumil Nepožitek, zaměstnanec *Casteru*. Shrbený pak od *Černé růže*

odstavil i Caster Kadlčáka. „Caster dlužil Městskému úřadu Český Krumlov šest milionů korun na nájmech. Úřad se zlobil, Shrbený s tím naschvál nic nedělal a spíš úředníky naváděl, ať tedy podle smlouvy nabídnou firmě Caster přednostní právo odkupu hotelu. Úřad požadoval za hotel sto sedmdesát milionů korun a tolik volných peněz Caster zrovna neměl, a tak přišla na řadu lehká diplomacie Shrbeného.“ (Kmenta, 2007, s. 67). Stalo se, že Shrbený se se starostou Krumlova Vondroušem domluvil na pronájmu firmou DIONEX.

Policisté z Omegy dále zjistili, že 17. dubna 1991 měl Shrbený rozhovor s Alešem Žákem, který Shrbeného informoval o neúspěšném odprodání sto dvaceti nákladních vozů. Prý nedostal odpověď z jihovýchodní Asie. „Dne 4. června 1991 byl zachycen rozhovor mezi Alešem Žákem s JUDr. Janem Urbánkem, ve kterém Žák sděluje, že ohledně jejich kšeftu je vše v pořádku. Podařilo se mu sehnat již subjekty, takže chybí jen jeden. (...) Žák sděluje, že by bylo vhodné, aby Urbánek něco vymyslel s Poldi Kladno. Dále Žák sděluje, že 5. června 1991 odjíždí do Bratislavy, kde má schůzku s místopředsedou slovenské vlády Jánem Čarnogurským.“ (Kmenta, 2007, s. 68). Rovnou k předsedovi Mariánu Čalfovi nešel, protože byl nemocný. S Čalfou, podle informací, které zjistil Kmenta (2007, s. 68), si domluvil schůzku o týden později, kdy do republiky přicestoval přítel z USA Jan Urbánek.

Operativní cestou byl získán poznatek, že prostřednictvím Žáka byla u firmy Caster, zajištěn finanční půjčka pro předsedu vlády Čalfu, ve výši 32 milionů korun. Prostředky měly sloužit k nákupu hotelu na Slovensku, který v rámci privatizace přejde do jeho osobního vlastnictví. Policisté zjistili, že aukci měla za Čalfu vystupovat jiná osoba. Za komunistů tak měla Mrázkova skupina v ruce Jaromíra Obzinu, nově se spojila s Čalfou. „Jak to dopadlo s údajným Čalfovým hotelem na Slovensku, ve spisech (...) nebylo. Čalfa vedl federální vládu až do roku 1992. Pak se stal jedním z nejvlivnějších právníků v zemi. Jeho právní služby využívali významní lidé včetně prezidenta Václava Havla.“ (Kmenta, 2007, s. 69)

Urbánkovy aktivity směřovaly i do embargovaného Iráku. FIS zjistil, že chtěl vyvézt z Iráku šest milionů tun uranu, který do Iráku ještě před válkou v Perském zálivu dovezly Sýrie a Egypt. „Kdyby obchod proběhl, bylo by to porušení hospodářských sankcí OSN vůči Iráku.“ (Kmenta, 2007, s. 72)

Urbánka i přes varování *FIS* a policie, přijali k jednání Čarnogurský a ministr hospodářství Vladimír Dlouhý. „*Urbánek měl vlivné přátele na úřadu vlády, kteří mu to tehdy zařídili.*“ (Kmenta, 2007, s. 72). Obchody s Íránem a Irákem, ale ani s uranem se neuskutečnily. Radioaktivní materiál později zadrželi ve švýcarském Curychu u překupníků z bývalého Sovětského svazu (SSSR) příslušníci italské a švýcarské informační služby. „*Mezi zadrženými byl i jakýsi Jan Novotný z Československa. Jeden z kontaktů Urbánka, ale také Jiřího Shrbeného.*“ (Kmenta, 2007, s. 72)

Mrázkovy aktivity byly rozlehlé. Kmenta (2007, s. 75) soudí, že nikdy nedělal jen jednu věc, nikdy neskončil jen u jednoho byznysu. „*Byl snad u všeho, co už na dálku smrdělo průšvihem, zato lehce vydělanými miliony.*“ (Kmenta, 2007, s. 75). Mnoho z aktivit a společníků zmapovala *FIS* a později i *Bezpečnostní a informační služba* (BIS). Tým *Omega* pak mnoho z jeho obchodních partnerů nebo společníků pozatýkal.

Ani to Mrázka na aktivitách neomezilo a začal se zajímat o privatizaci bank. „*Se svými společníky dokázal v letech 1991 až 1994 vytáhnout a nikdy nevrátit sedmi českým bankám 1 141 300 000 korun. (...) Celkem 23 milionů ve dvou dnech si Mrázek vybral na základě úvěrové smlouvy s Bankou Bohemia. Tedy přesně řečeno: Banka Bohemia uzavřela takovou smlouvu s firmou DIONEX, která tehdy patřila Shrbenému a Mrázkovi. Úvěrová smlouva zněla na 27 milionů korun.*“ (Kmenta, 2007, s. 89). Pro zbylé čtyři si přišli v únoru 1992.

DIONEX představil bance projekt – chtěl koupit dům v pražské Rybné ulici od herce Ludřka Kopřivy a vybudovat z něj luxusní restauraci. V prosinci 1991 byl dům prodán. Jenomže Mrázek nedal na katastr nemovitostí smlouvu o zástavním právu pro banku, smlouvu o pojištění úvěru a také doklad, že peníze herci Kopřivovi skutečně předal a stal se tak faktickým majitelem domu. Vše spočívalo na jednoduchém principu – *Banka Bohemia* nebyl finanční ústav s dobrou pověstí. Banka to byla malá a šéfoval jí bývalý důstojník *Státní bezpečnosti* (StB) Jiří Čadek. Právě proto nebyl ústav nikterak žádaný. „*Přesně za rok, tedy 19. prosince 1992, žádá Mrázek za firmu DIONEX o odklad splátek úvěru. Slibuje, že první splátku ve výši 820 tisíc korun uhradí firma bance do 30. března roku 1993. Banka naivně souhlasí.*“ (Kmenta, 2007, s. 90)

Mrázek si o pár dní později vypůjčil i u větší *Pragobanky* osmdesát šest milionů korun. Peníze měly sloužit k nákupu hotelu *Koruna* v pražské Opatovické ulici. Ani

Pragobance ani *Bance Bohemia* Mrázek nikdy nic nesplatil. Nepomohl ani soudní rozkaz z roku 1994, *DIONEX* obsílky nevyzvedával. Šlo zároveň o plán, který Shrbený s Mrázkem dobře promysleli. A aby byl plán dokonalý, najali si takzvaného bílého koně, tedy osobu, která na sebe za úplatu vezme závazky firmy. Původní majitelé na „bílého koně“ pak přepsali veškerý majetek. Mrázek pro tuto činnost našel Miloš Horák. Třicetiletý muž na sebe nechal 22. února 1993 přepsat celý *DIONEX*. A Horák by měl *Pragobance* i *Bance Bohemia* platit dluhy, které vytvořil Mrázek. Horákovi se v roce 1993 podařilo 46 procent obchodního podílu firmy prodat Kryštofu Pánkovi. A o pár měsíců později prodal zbylý podíl Romanu Kuchařovi ze Zápů u Brandýsa nad Labem. „*Poslední fáze rozmělnění odpovědnosti a zametení stop po Mrázkovi a Shrbeném přišel v březnu 1994. Na scéně se zjevuje udatný Jurij Jurijevič Postolnikov, občan Ukrajiny. (...) 7. března 1994 přišel do kanceláře kolínského právníka Jiřího Sehnala a podepsal smlouvu s dvaadvacetiletým Romanem Kuchařem a s třicetiletým Kryštofem Pánkem, že od nich kupuje slovnou firmu DIONEX.*“ (Kmenta, 2007, s. 91)

Ve druhé polovině roku 1994 zástupce *Pragobanky* Březina žádal právního zástupce *DIONEXU* Michala Hráského o schůzku s Postolnikovem. Hráský mu nejdříve sdělil, že setkání zařídí. Po urgencích už Hráský sdělil, že Postolnikov utekl na Ukrajinu a je nezvěstný.

Když chtěla *Pragobanka* uplatnit zástavní právo na *Korunu* a prodat ji, nebyla úspěšná. Ve vedení hotelu seděla Dagmar Šebestová, manželka vlivného podnikatele Petra Šebesty, Mrázkova přítele. S její firmou *Salida* Postolnikov uzavřel, ještě než utekl, smlouvu o pronájmu objektu. Právník *DIONEXU* ani Šebestová nemohli dokument nikde ukázat. Šebestovi později hotel získali.

Podobně Mrázek postupoval i v případě *Banky Haná*. Případy později začala vyšetřovat i *BIS*. O vyšetřování měl však Mrázek konkrétní informace. Proto byly machinace okolo *DIONEXU* a dalších firmách, kde měl Mrázek podíl, byly dořešeny až po Mrázkově smrti.

3.2.1 Vražda Antonína Běly

Nedaleko Českého Brodu, v bydlišti Františka Mrázka, je obec Úvaly. V Úvalech bydlel Mrázkův kamarád Antonín Běla. *„Když se v podsvětí vyslovilo Bělovo jméno, zavrtávali se do země strachy i nejotrlejší zločinci. Běla byl muž na špinavou práci. A měl velmi zvláštní metody práce. Mrázek ho měl docela rád.“* (Kmenta, 2007, s. 102)

Běla si na kriminální činy najímal Armény. Koncem roku 1995 začal mít Běla problémy s ruskými zločinci, s mafií z Rostova na Donu. Chtěli větší podíl z obchodů, které s Bělou dělali. *„18. listopadu 1995 se na parkovišti u dálnice D1 v Újezdě u Průhonic setkali Bělovi Arméni a rostovská mafie. Měli si vymezit svá teritoria, domluvit výdělký a hlavně uzavřít mír. Jenže asi desetičlenná skupina se začala hádat a prát. (...) Muži na sebe vytáhli pistole a samopaly a začali po sobě střílet. Při přestřelce byl zabit sedmadvacetiletý Rus a jeho tři krajané utrpěli vážná zranění nohou a břicha. Arméni zvítězili.“* (Kmenta, 2007, s. 103)

Začátkem roku 1996 se Běla ocitl ve finanční nouzi a požádal Mrázka o pomoc. Jenže Mrázek věděl, že od Běly se peníze nevrátí. A proto ho požádal o protislužbu. Potřeboval se zbavit činitele objednané vraždy Bohumila Hájka. Hájek tehdy zabil Mrázkova nepřítele Václava Dvořáka. Tehdy Mrázek vraždu objednal, Běla zorganizoval a Hájek provedl. A Mrázek potřeboval Hájka umlčet, bál se, že by ho udal na policii. *„Běla s Hájkem měli dobré vztahy. Navíc byli příbuzní. (...) A tak vymyslel důmyslný plán. Nechal Hájka odvézt do lesa, nechal ho jakoby zmlátit, svalil ho do příkopu a nastražil vše tak, jako by byl Hájek samopalem prostřílený jako řešeto. Udělali snímek jakoby zabitého Hájka a odvezli ho Mrázkovi. Mrázek se pohledem na fotku uklidnil. (...) Běla mezitím Hájka poslal do Německa.“* (Kmenta, 2007, s. 104)

O dění okolo Antonína Běly psal novinář Pavel Blažek a Bělovi to vadilo. Chtěl ho zavraždit. Po hádce, která proběhla o provedení činu, Běla v afektu prohlásil, že kdyby Hájek promluvil, půjde Mrázek za mříže. A udal tak sám sebe z podvodu.

V sobotu 13. dubna 1996 byl Běla ve svém domě samopalem zastřelen. Policie zjistila, že v objektu byly dvě osoby a že vůbec šlo o dokonale připravený trestný čin. V případě figuroval Bělův osobní strážce Robert H., jeho komplic Karel H. (dal znamení dvěma střelcům, kteří stáli u dveří). Střelci byli bývalí policisté Ján K. a Tomáš

G. (neplést s Tomášem Gregorem z *OBOZ*). Poslední, Pavel Š., hlídal svázané ženy. Jedna byla přítelkyní syna Jaroslava a druhá byla služka. Bělova manželka nebyla doma. Běla byl zastřelen 25 střelami.

3.2.2 Pokus o vraždu Ivana Lhotského

Počátek Mrázkova konce nastal na přelomu let 1998 a 1999, kdy se rozhodl vyjít ze svého omezeného světa a začal se napojovat na stát. „*V něm se objevili jeho starí přátelé v čele s exministrem financí Ivanem Svobodou a šéfporadcem premiéra Miroslava Šloufa.*“ (Pečínka, 2013, s. 35)

Pokus o vraždu Ivana Lhotského se stal 1. března 1999 hodinu před půlnocí, krátce poté, co byl Lhotský vylákán před dům, kde mu houkal alarm jeho automobilu. Lhotský vyšel z domu a byl postřelen. Věc začala okamžitě vyšetřovat policie.

Lhotský nebyl velkým podnikatelem, ale disponoval různě závažnými informacemi. Pro takové informace by byl leckdo ochoten i vraždit. Lhotský totiž znal systém financování *České strany sociálně demokratické* (ČSSD). Byl jednatelem poradenské a daňové agentury *Tax and Investment Advisers* (TIA) na účty strany přeléval peníze od neznámých mecenášů.

Lhotský byl po útoku připoután na vozík a vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebyl schopen pachatele popsat. Policii pomohla jiná Lhotského informace. Pár týdnů před událostí Lhotského navštívil neznámý muž a nabízel, že by mu za prodej dokladů o financování ČSSD dal dvacet milionů korun. Tajný muž byl jakýmsi přítelem Františka Mrázka.

Pro detektivy z pražské *Skupiny kriminální policie a vyšetřování* (SKPV) to však byly jen indicie. Případ vyšetřovala dvojice Oldřich Kopp a Milan Dvořák. A tato dvojice také měla na starost Františka Mrázka. Nasbírali desítky tipů, ale žádný konkrétní důkaz. „*Lhotský udělal osudovou chybu již v lednu 1999. Tehdy se ho totiž poprvé zeptali na financování ČSSD novináři z časopisu Euro a Lhotský odpověděl, že TIA půjčila sociální demokracii před volbami peníze. Byla to normální půjčka. (...) Lhotský ze sebe tímto výrokem, který vyšel v Euro 18. ledna 1999, udělal živý terč.*“ (Kmenta, 2007, s. 115)

Garnitura sociální demokracie si Lhotského pozvala do svého sídla v Lidovém domě a nakázala mu, aby o půjčkách nemluvil. Doporučoval mu to hlavně ministr financí za ČSSD Ivo Svoboda. O pár dní později médiím rozeslal tiskovou zprávu, ve které veškeré půjčky zapřel. Svoboda se Snopkovou v té době dokonce čelili problému s vytunelováním mělnické firmy *Liberta*.

„Od samého začátku bylo jasné, že TIA není skutečný věřitel, ale jen zprostředkovatel půjček pro ČSSD. Skutečný mecenáš, který tak před volbami v roce 1998 pomáhal Zemanově straně, byl někdo jiný. O koho šlo, věděl jen nejužší okruh lidí: Ivan Lhotský, Ivo Svoboda, Barbora Snopková a Miroslav Jansta, druhý jednatel firmy TIA a její většinový vlastník.“ (Kmenta, 2007, s. 117). Kdo byl přesný donátor, to se zjistit nepodařilo.

Podle odposlechů se Mrázek angažoval v záchranné akci, která měla tehdy oběma politikům ČSSD pomoci, když jim hrozilo zatčení za vytunelování mělnické Liberty. Pomoci jim měl hlavně manažer NBÚ Hejl. V telefonátech pak Mrázek s Hejlem Svobodu a Snopkovou nazývali Bába a Dědek nebo Důchody. Dvojice Mrázek Hejl nebyla úspěšná. I po jejich odchodu z resortu je František Mrázek využíval jako své vlivné přátele v politice. Svoboda těsně předtím, než rezignoval, zplnomocnil firmu Mrázekova partnera Baraka Alona k vymáhání ruského dluhu.

V roce 2005 Snopková a Svoboda nastoupili k výkonu trestu za ilegální činnost z let 1996 až 1998, kdy stáli v čele mělnické továrny na kočárky. Dostali pět let.

Situace v ČSSD

V ČSSD se tou dobou formovala dvě křídla. Jedno sympatizovalo s předsedou Milošem Zemanem a druhé se Stanislavem Grosse. Zatímco Zeman v boji o vliv ve straně sázel na Miroslava Šloufa, Gross se spíše přátelil s Ivo Svobodou. Policie tak byla od začátku přesvědčena, že střelba na Lhotského souvisí právě s bojem o vliv uvnitř ČSSD. Pracovala se dvěma motivy – buď chtěl kdosi Lhotského umlčet, aby dále o mecenáších nehovořil, anebo chtěl někdo jiný situaci využít a koupit pohledávku od TIA a držet ČSSD v pohotovosti s tím, že je jejím věřitelem. A opět v tom policie hledala Mrázka. Ten totiž mohl chtít Lhotského zabít, aby si na ministerstvu financí udržel přítele Svobodu. Druhou možností mohlo být vydírání Lhotského – to proto, aby měl Mrázek větší vliv na stranu.

Hejl se koncem roku 1999 ohlásil řediteli protikorupční policie Evženu Šírkovi s tím, že mu chce přednést jisté informace, byť mu to z titulu své funkce nepříslušelo. A Šírek měl pod sebou kriminalisty, kteří rozpracovávali Mrázka. Hejl mu sdělil, že chce hovořit o *České spořitelně*. Šírek později zuřil, když se dozvěděl, že někdo z jeho týmu vynáší informace Mrázkovi.

Tou dobou se protikorupční policie se chystala na jednu operaci. Byla směřována do jednoho dne a do všech poboček *České spořitelny* v celé zemi. Policisté totiž chtěli získat důkazy o podvodu, který měl na svědomí František Mrázek. Kmenta (2007, s. 120) se dozvěděl, že ve spořitelně skončila část nedobytných pohledávek Mrázka a jeho lidí. „*Jinými slovy řečeno: dluhy, které nasekal Mrázek a jeho lidé v mnoha jiných bankách, ale i v České spořitelně, přesměrovalo vedení banky do dceřiné společnosti spořitelny – obyčejného „eseróčka“ s názvem IC. Ta je pak prodávala jako těžko dobytné pohledávky.*“ (Kmenta, 2007, s. 120)

Šírkovi lidé aktivity *IC* prošetřovali i proto, že do ní padaly lukrativní pohledávky, tedy úvěry firem, které je splácely. Takže kdo pohledávky získal, mohl přijít k vysokým finančním částkám. Znamenalo by to, že kdyby finanční ústav dluhy odprodal soukromé firmě za padesát procent její nominální hodnoty, mohla by si firma přijít na padesátiprocentní zisk z pohledávky, protože by od řádně platicího dlužníka získala plnou výši pohledávky. Tratila na tom banka, respektive stát, neboť v té době nebyla banka ještě privatizována. Police měla zjištěno, že se v případě angažoval i František Mrázek

O připravené policejní akci vědělo jen pět lidí a státní zástupce. Termín 17. února 1999 vybral Šírek. Den před tím ještě volal generálnímu řediteli *České spořitelny* Jaroslavu Klapalovi s tím, že s ním potřebuje hovořit. „*Chtěl mít jistotu, že Klapal bude v zaměstnání, že mu v centrále, která bude pro získání podkladů nejdůležitější, neřeknou, že když tu není ředitel, není možno otevřít patřičné sejfy. Klapal souhlasil.*“ (Kmenta, 2007, s. 121)

Ve středu 17. února vtrhla do Šírkovy kanceláře *Inspekce ministra vnitra*. Inspekci tehdy velel Mikuláš Tomin, Mrázkův přítel. Akce ve spořitelně byla osekána jen na zásah v pobočkách v Praze a Brně. Řada důkazů tak nebyla nalezena. Mrázek začal zároveň s tím přemýšlet, jak se zbavit nepohodlného šéfa protikorupční policie Šírka.

V tom samém roce policie uvedla, že Mrázek a jeho lidé začali ohrožovat podstatu fungování demokratického státu. Z materiálů, které policie nasbírala, vyšlo jasně najevo, že Mrázek s komplici vybudoval síť kontaktů ve vysokých ekonomických a politických kruzích. Cílem bylo získávat informace o ekonomice a následné ovlivňování případných politických rozhodnutí v ekonomické oblasti. Stejně tak Mrázek a jeho lidé vybudovali kontakty v prostředí organizovaného zločinu, kterému citlivé informace dodávali.

Policisté zjistili, že Mrázek měl strach, aby v případě kauzy vytunelovaného podniku *Liberta* Snopková nepromluvila o deblokaci ruského dluhu. Nestalo se, Snopková o tomto pomlčela.

Někdejší premiér a současný prezident republiky Miloš Zeman se koncem roku 1999 chystal udělat velkou čistku v tuzemských bezpečnostních složkách. Při ní se chtěl zbavit i ředitele protikorupční policie Šírka. Než se tak stalo, nechal si vypracovat analýzu současného stavu. Ta se dostala i do ruky jeho šéfporadci Miroslavu Šloufovi, příteli Františka Mrázka. Když se Šlouf dozvěděl, že Mrázek spolupracuje s Hejlem, nelíbilo se mu to. Mrázek mu tak musel vysvětlit, že Hejl není velký hráč. A Mrázek si tak mohl diktovat osoby, které se mu hodily ve vedení bezpečnostních složek. Třeba v *BIS*, u celostátních útvarů policie či u policie vojenské nebo vojenské kontrarozvědky.

Dne 12. prosince 1999 vyšlo najevo, že v *Komerční bance* se přišlo na podvod za osm miliard korun. Banku vykrádala společnost *BCL Trading* zmiňovaného podnikatele Baracka Alona. Hejl pak Mrázka stačil informovat, že Barack Alon je přítelem Miloše Zemana. Opět nebyla tato kauza nikterak vyřešena, neboť Mrázek stačil zkompromitovat Šírka.

Mimo to o jeho aktivitách začal mezi podnikateli hovořit i Zdeněk Bakala. Ten Bakala, který dokázal získat mnohé lukrativní zakázky dříve než Mrázek.

Stanislav Gross

Začátkem roku 2000 začal Mrázek tlačit Stanislava Grosse do křesla ministra vnitra. „*Současný ministr Miroslav Grulich nedokázal zpacifikovat speciální policejní složky. Proto by měl jít podle sociálních demokratů od válu. ČSSD potřebuje Svobodu dostat z vězení. Navíc už nepotřebují žádný podobný skandál.*“ (Kmenta, 2007, s. 143). Nástupcem se tedy stal Stanislav Gross.

K ovlivňování politiků používal svého lobbistu Igora Šafranka. Ten se také sešel s Vlastimilem Tlustým, přezdívaným Tlust'och. „*Mrázek se spojuje s Martinem Hejlem a ladí s ním další vývoj kolem ministerstva vnitra na protikorupční policii. (...) Gross ještě nestačil usednout na post ministra vnitra, a Mrázek už domlouval, koho k němu nasadí, aby měl dokonalý přehled o dění v resortu.*“ (Kmenta, 2007, s. 146). Koncem ledna Mrázek počítal s tím, že Hejla dodá na vysoký post v rámci bezpečnostních složek, nejlépe pak na ministerstvo vnitra. Hejla pak dokonce Mrázek delegoval k Vlastimilu Tlustému, poslanci za *Občanskou demokratickou stranu* (ODS).

Místo prvního náměstka Hejlovi sebral Petr Ibl. Policie věděla, že Mrázek sbírá kompromitující materiály na politiky, aby je mohl později vydírat.

Koncem února 2000 byli Svoboda se Snopkovou propuštěni z vazby a začali prohlašovat, že za jejím zavřením stojí Šlouf. Mrázek se o tom okamžitě dozvěděl a hned o tom informoval Šafranka. Ten pak zařídil, aby Zeman na ministerstvech provedl důkladnou prověrku. A Zeman nechal prověřit i Evžena Šírka. A Šírek nedostal bezpečnostní prověrku, kterou potřeboval pro vedení protikorupční policie, a ve vedení policie musel skončit. Mrázek tak dokázal přes svého prostředníka Šafranka ovlivnit premiéra Zemana.

Mrázekova přátelství se Šloufem dokázal využít i Vlastimil Tlustý. „*Nebyl by to Mrázek, aby nezařadil o tom, jak přátelství využít.*“ (Kmenta, 2007, s. 155). Tlustý tak musel zařadit, aby byl na post šéfa hospodářského výboru dosazen poslanec za ČSSD Josef Hojdar.

Odvolání Evžena Šírka pobouřilo prezidenta Václava Havla. „*Požádal jsem ministra vnitra Stanislava Grosse a policejního prezidenta Jiřího Koláře, aby se více zabývali takzvanými starými strukturami, které začínají mít čím dál větší vliv ve společnosti. Tyto staré struktury stojí mimo jiné za snahou o destabilizaci specializovaných policejních složek – zejména protikorupční policie. (...) Jsem zneklidněn sérií některých personálních změn, které tyto osoby provedly nebo navrhly nebo vyvolaly. Dal jsem panu ministru Grossovi dost zřetelně najevo své zneklidnění (...). Běží o ochranu naší demokracie o ochranu demokratického charakteru našeho státu (...). Běží o důvěru našich občanů ve stát.*“ (Havel In. Kmenta, 2007, s. 185). Prezident České republiky toto pronesl v srpnu 2000.

Mrázek zatím pokračoval v nezákonných aktivitách, násilných akcích a ovlivňování politiků. Stejně tak nadále získával kompromitující materiály na politiky a významné lidi ze všech sfér.

Ještě v roce 2000 chtěl Mrázek koupit a zprivatizovat podnik *Inženýrských a průmyslových staveb* (IPS). Firma zaměstnávala osm tisíc lidí. Roční výkony přesahovaly deset miliard korun a čistý zisk byl 250 milionů korun. Akcie IPS držely převážně investiční fondy tří českých bank a ty se rozhodly své podíly prodat. Akcie chtěl skoupit Luděk Sekyra. Na pomoc si přizval svého přítele Františka Mrázka, který si k vyjednávání přizval i poslance za ODS a místopředsedu *Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky* Ivana Langera. „*Vlivný politik lobboval za Sekyrovu zájmy. A alespoň načas se tak dostal do stejného týmu s vládcem českého podsvětí Františkem Mrázkem. Ivan Langer přiznal spolupráci se Sekyrou, ale dušoval se, že neměl ani tušení o spojení podnikatele právě s Mrázkem (...) Přímé spojení Mrázek – Langer také policejní šetření nikdy neprokázalo. Do detailů probírali, co všechno pro jejich věc Langer údajně udělá, a jeho jménem se často zaštiťovali.*“⁴⁴

Luděk Sekyra a jeho společník Ivan Kyselý potřebovali Langera (v odposleších přezdívaný Íčko), aby přispěl k úspěšnému vyjednání výhry v soutěži o IPS. Cílem byla porážka švédské stavební firmy *Skanska*. Pak potřeboval pomoci domluvit u *Investiční a poštovní banky* (IPB) úvěr ve výši 1,5 miliardy. Z vypůjčených peněz chtěl za akcie IPS zaplatit. V únoru 2000 vyšlo najevo, že část akcií chce firma *Spořitelní investiční společnost* (SIS) prodat *Skansce*. Sekyrovi informaci sdělil Langer a Sekyra ji předal Mrázkovi. Langer pak jednal i o půjčce na akcie u Komerční banky. Sekyra nakonec soutěž vyhrál.

Langer, který se o několik později stal ministrem vnitra, opakoval, že v roce 2000 loboval za zájmy Sekyry a Kyselého zdarma. Prý se mu líbil plán, že by společnost IPS zůstala v českých rukou.

O veškerých machinacích věděl i poslanec Vlastimil Tlustý (v odposleších přezdívaný Těčko). S ním byl na rozkaz Mrázka v kontaktu lobbista Šafranko. Tlustý

---

⁴⁴ KMENTA, J. *Langer lobboval za Mrázka přítele Sekyru*. [online]. 20. června 2008. [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/-langer-lobboval-za-mrazkova-pritele-Sekyru-f9g/domaci.aspx?c=A081031_213749_domaci_abr

měl zajistit politický vliv i u opoziční ČSSD. V březnu 2000 však přišly problémy se získáním úvěru 1,5 miliardy korun na akcie *IPS* u *IPB*. Mrázek si se Šafrankem v jedno z telefonátů postěžovali, že na úplatcích rozdali už sedm milionů korun, ale úvěr stále nepřišel. Ačkoliv Sekyra triumfoval nad *Skanskou*, byla mu výhra k ničemu. V červnu 2000 *IPB* zkrachovala.

3.2.3 Spis Krakatice

O všech Mrázkových aktivitách vedla policie spis, kterému dala název *Krakatice*. Ačkoliv disponovala řadou odposlechů, které naznačovaly korupci a propojení podsvětí s politiky a státními úředníky, ovlivňování státních zakázek, na zatýkání to nestačilo. Mrázek o spisu věděl, proto zařídil odchod Evžena Šírka. Ten totiž veškeré operace proti Mrázkovi řídil. „*Přestože část policistů mohla na Mrázkově případu dále dělat, spis Krakatice byl po Šírkově odchodu uložen do archivu s tím, že jde o "operativní poznatky, jejichž využití nejde v trestněprávní rovině použít*".“⁴⁵ Zkrátka konkrétní důkazy chyběly.

Nicméně policisté sbírali informace přímo od svých zdrojů mezi zločinci, nasazují se souhlasem soudu i odposlechy. Mrázek se na nich se svými lidmi, vesměs lobbisty, baví o ovlivňování politiků. O tom, jak Langer údajně lobbuje, aby podnikatel Luděk Sekyra ovládl strategickou stavební společnost *IPS*, Tlustý ho zase měl napojit na dění v *Konsolidační agentuře*. V jednom z odposlechů se hovořilo i o Profesorovi. Kriminálníisté zjistili, že tak byl přezdíván předseda *ODS* a pozdější prezident Václav Klaus. I on měl zařizovat politický vliv, zejména v řadách *ČSSD*.

V březnu 2010 před poslance předstoupil jeden z vyšetřovatelů *Krakatice* Karel Tichý. Setkání se odehrálo za zavřenými dveřmi, protože informace ze spisu podléhaly režimu utajení. Ministr vnitra za *ČSSD* František Bublan k případu sdělil, že informace byly závažné. „*Přijali usnesení, ve kterém vyzvali Ivana Langera, aby zvážil své postavení ve veřejném životě. Chtěli, aby policejní prezident udělal taková opatření, aby*

---

⁴⁵ KMENTA, J. *Spis o aktivitách Františka Mrázka dostal jméno Krakatice*. [online]. 18. září 2008. [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/spis-o-aktivitach-frantiska-mrazka-dostal-jmeno-krakatice-p3w-/domaci.aspx?c=A080918_161951_domaci_abr

zabránil úniku informací z tohoto spisu.“⁴⁶ Více se veřejnost z jednání nedozvěděla. Jen o pár týdnů později vyšla knížka Jaroslava Kmenty *Kmotr Mrázek II – Krakatice*, kde byly úryvky z odposlechů zveřejněny. O kauze okolo stavební firmy IPS hovořil již v prvním díle.

Poslanci na Tichého čekali téměř rok. Tichý požádal o zbavení mlčenlivosti, aby mohl promluvit o spisu *Krakatice* koncem roku 2008. Tehdejší ministr vnitra Langer mu to původně zakázal. Kvůli úniku informací ze spisu detektiva vyšetřovala policejní inspekce. Lidé, kteří figurovali ve spisu *Krakatice*, nebyli nikdy potrestáni.

V květnu 2010 se uskutečnily nové volby do Sněmovny, ve kterých sice vyhrála ČSSD, ale nedokázal postavit většinu nutnou ke jmenování vlády. Prezident Václav Klaus tedy jmenováním pověřil předsedu *ODS* Petra Nečase. Ten se pak na vládě domluvil se stranami *TOP 09* a *Věci veřejné*. ČSSD musela do opozice. Zájem veřejnosti a médií se odklonil od *Krakatice* úplně. Tlustý ani Langer se do dolní komory Parlamentu nedostali. „*Exposlanec ODS Vlastimil Tlustý se po odchodu z politiky uchýlil v Mongolsku. Pomáhá místním firmám se stavbami a zprostředkovává práci i českým firmám. Občanští demokraté ho vyloučili poté, co v době předsednictví EU pomohl shodit vládu Mirka Topolánka. (...) Měl slíbené místo velvyslance v Kazachstánu, poté poradce šéfa slovenského parlamentu Richarda Sulíka. Ani jedno mu nevyšlo. Živil se poradenstvím a připravoval informační systém na Slovensku.*“⁴⁷

3.2.4 Vražda Františka Mrázka

Zavražděný šéf českého podsvětí František Mrázek měl za vlády sociální demokracie přístup do těch nejvyšších pater politiky. Udržoval styky s Miroslavem Šloufem z *Úřadu vlády*, běžně přátelil s poslanci a své spřízněnce měl i na ministerstvu vnitra a *Národním bezpečnostním úřadu*.

---

⁴⁶ EICHLER, P., *Autor spisu Krakatice promluvil, ČSSD chce odchod Langer z politiky*. [online]. 23. března 2010. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/autor-spisu-krakatice-promluvil-cssd-chce-odchod-langer-z-politiky-1gz-/krimi.aspx?c=A100323_162039_krimi_jba

⁴⁷ SYROVÁTKA, T., *Exministr Tlustý radí po odchodu z politiky Mongolům, jak stavět dálnice*. [online]. 16. února 2012. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/exministr-tlusty-radi-po-odchodu-z-politiky-mongolum-jak-stavet-dalnice-143-/domaci.aspx?c=A120215_214413_domaci_brm

Ve středu 25. ledna 2006 krátce po osmé hodině večerní byl František Mrázek zavražděn. Kulka vyšla z kulovnice střelce, který byl ukryt křoví naproti vchodu objektu, kterému se pro svůj vzhled říká Zámeček. Objekt se nachází v Praze 4 Lhotce. *„Řidič, který stál venku a chystal se otevřít dveře auta, ucítil ohromný tlak kolem ucha a zápach spálené síry. Právě kolem něj prosvištěla kulka. Za další zlomek setiny vteřiny se kovový předmět, velký asi jako poslední článek maličku na ruce, nemilosrdně zavrtal do své oběti. Jako nůž máslem prošla kulka novinami, obálkou, penězi, kabátem a košilí. V těle se pak roztrhla na tisíce kousků, které zdevastovaly všechny vnitřní orgány v okolí břicha a hrudi.“* (Kmenta, 2007, s. 11). Za pár sekund se Mrázkův organismus zalil krví, byl na místě mrtvý. Vrah se jen sbalil a odešel. *„25. ledna 2006 skončila v České republice jedna éra polistopadového vývoje. Éra spojená s korupcí, vraždami a s tunelováním bank, za nimiž plných šestnáct let stál jeden a tentýž člověk.“* (Kmenta, 2007, s. 11)

O nájemném vrahovi neměl nikdo tušení. Lukáš Mrázek, synovec a řidiči volal ihned o pomoc. Marně. *„Detektivové tak zjistili, že Mrázek měl v ten den přes padesát hovorů, řadu schůzek a hlavně: že těsně před smrtí začal jednat o obřích investicích do pozemků a realit. Mrázek se během dne několikrát kontaktoval s realitním magnátem Milošem Červenkou. Uvažoval totiž o tom, že prodá svůj podíl v ústecké Setuze a že „svou miliardu korun“ pak vloží do pozemků.“*⁴⁸

Červenka měl problémy s policií a ta ho již prověřovala, kvůli aktivitám, jež vyvíjel na Pozemkovém fondu. Mrázek měl za úkol ho z potíží vysekat. Policie zjistila, že Červenka Mrázkovi za služby zaslal sedm set tisíc korun. Půl milionu bylo určeno policistům jako úplatky, zbylých dvě stě tisíc korun byla odměna pro Mrázka. Mrázek si vzal obálku s půl milionem korun, zabalil ji do novin a vyšel ven k vozu. *„Mrázek se chystal udělat razantní krok ve svém životě. Chtěl prodat podíl v Setuze, o kterou vedl spolu se svým obchodním partnerem Tomášem Pitrem letitý spor se státem, a vydělat ještě větší peníze v obchodech s pozemky.“*⁴⁷

V roce 2007 bylo v médiích řečeno, že policie ví, kdo Mrázka zabil. Ovšem dodnes na vraha nesehnala dostatek důkazů. Stejně tak policie prý ví, kdo v akci střelci

---

⁴⁸ KMENTA, J., *Mrázek chystal před smrtí obchod za miliardu i uplacení policie.* [online]. 25. ledna 2008. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/mrazek-chystal-pred-smrti-obchod-za-miliardu-i-uplacen-i-policie-psk-/krimi.aspx?c=A080125_083937_alt_medicina_cen

pomáhal. Tuto informaci novinářům potvrdil detektiv Hynek Hlas, člen vyšetřovacího týmu. Jisté je, že motivem byla pomsta. „*Vyšetřování vraždy Mrázka je jednou z nesložitějších kauz uplynulých deseti let. Protože zabiják byl profesionál a nenechal za sebou žádné stopy, musela policie začít pátrat po motivu a hledat všechny nepřátele z nedávné i z hluboké minulosti.(...) Františka Mrázka zabil nájemný vrah 25. ledna 2006. Policisté vyšetřovali tři verze: že pokyn vydal někdo z okruhu Tomáše Pitra, Radovana Krejčíře nebo z politiky.*“⁴⁷

V souvislosti s případy okolo Františka Mrázka policisté hovoří až o třiceti vraždách a zmizelých osobách. Kmenta vyjmenoval čtyři motivy, kterých se vyšetřovatelé drželi. „*Boj o Setuzu (Pitr a Miroslav Provod), vyřizování účtů v podsvětí (desítky nepřátel), válka s Krejčířem a politický podtext, protože Mrázek sbíral kompromitující materiály na ČSSD.*“⁴⁷

Pachatel je tedy oficiálně neznámý. „*Policie se nemohla při vyšetřování hnout z místa a nebylo v jejích silách získat důkazy, a proto vyšetřování předloni v prosinci odložila. Co vím, policie je připravena kauzu kdykoli otevřít, ale musí získat nové a relevantní informace. Bývalý ministr vnitra a bývalý vysoký policejní důstojník Jan Kubice si myslí, že hlavním motivem pro vraždu byla SETUZA.*“ (Holek, rozhovor s Jaroslavem Kmentou, 2013)

Podnikatel Tomáš Pitr byl před lety odsouzen ke tříletému trestu vězení za vyvedení akcií potravinářských společností SETUZA a Milo Surovárný ze společnosti Agrocredit a jeden daňový únik. V roce 2007 utekl do zahraničí. „*Detektivové ÚOOZ trpělivě shromáždili další potřebné informace, vytěžili z nich maximum, a zahraničním kolegům znovu předali poznatky (...) Díky tomu byl v pondělí 26. července 2010 kolem tříadvacáté hodiny policejními orgány ve Švýcarsku zadržen hledaný Tomáš Pitr.*“⁴⁹

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV nevede v současné době žádné trestní řízení, ve kterém by Pitr figuroval v postavení stíhané osoby. Dva roky strávil ve švýcarské vazbě. *Soudy ho (...) podmíněně propustily na svobodu a stanovily mu tříletou zkušební dobu.*⁵⁰ Obžaloba tvrdila, že Tomáš Pitr a Miroslav Provod

---

⁴⁹ ŠLACHTA, R. *Tiskové prohlášení ředitele ÚOOZ SKPV*. [online]. 28. července 2010. [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/tiskove-prohlaseni-reditele-uooz-skp-591557.aspx>

⁵⁰ TŘEČEK, Č. *Pitr dostal za daňové úniky z roku 1994 čtyřletý trest*. [online]. 13. prosince 2013. [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-s-pitrem-004/krimi.aspx?c=A131211_163138_krimi_cen

připravili stát o miliony za pomoci fiktivních faktur na reklamní a zprostředkovatelskou činnost.

Na Provoda se vztahuje prezidentská amnestie. „V červnu uložil Pitrovi pět let vězení.“⁴⁸

ZÁVĚR

Investigativní novinář Jaroslav Kmenta říká, že českou investigativní žurnalistiku nepoznamenal jen rozprodej médií bohatým podnikatelům, ale i komunistická totalita. A má pravdu. V dobách takzvané studené války řešili „západní“ investigativci jednu kauzu za druhou. Odhalovali korupci v bankách i státních institucích, tepali do politické elity za sebemenší přešlap a zároveň věděli, že se za ně jejich vedení postaví. V někdejší Československu se takový trend nenosil. Češi se tak po roce 1989 neměli od koho učit. Což formálně vzato nemůžeme ani dnes. Neexistuje totiž žádná učebnice investigativní žurnalistiky. Nezbyvá než se učit od zdatnějších kolegů v redakci – samozřejmě pokud tam nějací jsou a již pod nátlakem majitele vydavatelství sídlo neopustili.

Bylo by sice hezké navázat na Egona Erwina Kische, leč jeho postupy dnes vzhledem k možnostem a rozvoji informačních teorií nelze dobře aplikovat. A nešlo to ani začátkem devadesátých let. Nebylo nikoho, koho by se mohli začínající žurnalisté zeptat, neexistoval vzor. Z této nešťastné doby však vyšly tři osobnosti. Šlo o mladé redaktory deníku *MF Dnes* Sabinu Slonkovou, nynější šéfredaktorku listu, Jiřího Kubíka, jejího zástupce, a někdejšího redaktora a spisovatele Jaroslava Kmenty. Silnou investigativní základnu měl i *Respekt*, kde vynikali Jaroslav Spurný s Janem Macháčkem. O rozvoj investigativní žurnalistiky v televizním prostředí se postarali Janek Kroupa s Josefem Klímou. Ale jak jsme řekli, byla to doba pokusů a omylů. Leckdy se novinářům stalo, že nesoupeřili přímo s dotčenými, ale jejich mediálním zástupci, respektive zástupci reklamních agentur. Ti, když se dozvěděli, že novináři takzvaně dělají na jejich klientech, začali s protiakcemi. Jakými? Stačilo pohrozit zrušením inzerování.

Nejen z výše popsaného příkladu jsme dospěli k závěru, že sběr informací a jejich ověření je velice složité a v okamžiku, kdy neexistuje jakýkoliv vzor a poradce, začíná být situace ještě kritičtější.

Zjistili jsme, že zaměstnání novináře je velice obtížné zejména pro psychiku jedince. Často se totiž stává, že žurnalisté jsou pod tlakem lidí, o kterých se vyjadřují negativně, ale i těch, kteří na problém upozornili či v kauze figurují jako svědci. Nezřídka končí v ambulancích psychiatrů a požívají antidepresiva. Jejich práci tak snadno ovlivní strach a úzkosti. Novinář tedy potřebuje ke své práci především kvalitní

zdroje, respektive značné množství kontaktů a samozřejmě i záštitu svého šéfredaktora a jeho pochopení pro danou věc. Dobrý šéf si dovede spočítat, že v okamžiku, kdy jeho podřízený přinese kvalitní materiál, jenž má navíc potenciál dalšího rozvoje, se tedy zvýší vážnost celého titulu a s tím i prodeje.

Další bádání by mělo směřovat k budoucímu rozvoji investigativní žurnalistiky a jeho zasazení do konkrétního dění na politické a mediální scéně. Tvrdíme, že v okamžiku, kdy si oligarchové uvědomí tu moc vlastnit významná média a na ta veřejnoprávní mít značný vliv, bude tento druh žurnalistiky spíše upadat. Zlatý věk tuzemské žurnalistiky je tedy za námi ne proto, že by novináři cíleně překrucovali informace, ale zejména proto, že „nevhodné“ informace o svém chlebováři a jeho přátelích před veřejností zatají. Cílem dalších výzkumů a vědeckých prací by mělo být zjištění, kdo a jakým způsobem manipuluje s investigativci a jak se sbírají informace v době, kdy oligarchové České republiky vládnou. Na tuto otázku nedokáže diplomová práce vzhledem k současné politické situaci a čerstvosti změn na mediálním trhu přesně odpovědět.

Jak jsme zjistili, změny ve sběru informací nejspíše nastanou. Novináři se budou k informacím dostávat obtížněji než teď, kdy jsou veřejně dostupné zdroje otevřené a kdy se lidské zdroje tolik nebojí donášet informace.

Na základě vlastních zkušeností z mediálního prostředí a z poznatků této práce můžeme uvést hypotézu – jediným kvalitním ostrovem investigativní žurnalistiky bude práce generace novinářů, kteří v médiích působili v předešlých letech a kteří si již na veřejnosti vydobyli takové postavení, že si budou moci vydávat své knihy s informacemi, které nasbírali. To s sebou přirozeně nese výhody i nevýhody. Výhodou je, že investigativní žurnalistika úplně nezanikne, podstatnou nevýhodou však zůstává stáří informací a další, často velice akcelerující vývoj v konkrétním případě. Ten deník či týdeník snadno pokryje. Kniha pochopitelně nikoliv. O kauzách se tak veřejnost a orgány činné v trestním řízení dozví se zpožděním, čehož mohou sledované osoby využít a zařídit se tak, aby nebyly trestně stíhány a podnět k vyšetřování byl odložen ad acta. To za předpokladu, že bude investigavec rychlejší než specializované útvary *Policie České republiky* a za předpokladu, že jejich detektivové nebudou od zločinců řádně finančně zajištěni. Že je takové jednání možné, jsme dokázali v jedné z kapitol.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých tištěných zdrojů

ADAIR, J. *Jak řídit druhé i sám sebe*, 1. vyd., Brno, Computer Press, 2005. ISBN 80-251-0784-1

HUK, J. *Sociologie médií*, 1. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-65-5

KMENTA, J. *Kmotr Mrázek I.*, 1. vyd., Praha: JKM - Jaroslav Kmenta, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0

KMENTA, J. *Kmotr Mrázek II. Krakatice*, 1. vyd., Praha: JKM - Jaroslav Kmenta, 2008. ISBN 978-80-903603-3-4

KOŤA, J., D. TRPIŠOVSKÁ a M. VACÍNOVÁ. *Sociální psychologie*. 2. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013. ISBN 978-80-7425-029-7

KROUPA, J. *Zločin jako profese*, 1. vyd., Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd., Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5

MUSIL, J. *Úvod do sociální a masové komunikace*. 1. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-44-0

MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. 1. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-7452-002-0

PEČÍNKA, B. Tři generace kmotrů *Reflex: celospolečenský týdeník*, 2013, roč. 24., č. 47, s. 34-35. ISSN 0862-6634

RUSSMOHL, S., H. BAKIČOVÁ. *Žurnalistika*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing: 2005. ISBN 80-247-0158-8

ŠNÝDROVÁ, I. *Psychodiagnostika*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing 2008. ISBN 978-80-247-2165-1

TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. 1. vyd., Praha: Portál: 2006. ISBN 80-7367-096-8

VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*, 2. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-86723-88-4

VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-7452-007-5

VERNER, P. *Úvod do praktické žurnalistiky*. 2. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-86723-87-4

VERNER, P. *Propaganda a manipulace*. 1. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-015-0

Seznam použitých internetových zdrojů

BARTOSZ, J. *Berdych a tři kumpáni neuspěli s dovoláním u nejvyššího soudu*. [online]. 7. srpna 2009. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/berdych-a-tri-kumpani-neuspeli-s-dovolanim-u-nejvyssiho-soudu-p6v-/krimi.aspx?c=A090807_135111_krimi_jba

ČTK. *Soud začal rozplétat konkurzy soudce Berky*. [online]. 5. září 2006. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/soud-zacal-rozpletat-konkurzy-soudce-berky-fzg-/ekonomika.aspx?c=A060905_104613_ekonomika_ven

ČTK. *Policie zadržela gang údajných lupičů*. [online]. 16. prosince 2007. [cit. 2014. 01. 27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/policie-zadrzela-gang-udajnych-kupliru-d95-/zpravy-domov.aspx?c=A071216_153203_in_domov_glu

ČTK. *Skupina kuplířů jde do vězení. Exprokurátor dostal 6,5 roku.* [online]. 20. července 2009 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/skupina-kupliru-jde-do-vezeni-exprokurator-dostal-6-5-roku-p3o-/zpravy-domov.aspx?c=A090720_132156_in_domov_ter

ČTK. *Soud potrestal gang konkurzního soudce Berky až 9 lety vězení.* [online]. 6. dubna 2010. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-potrestal-gang-konkurznio-soudce-berky-az-9-lety-vezeni-pus/domaci.aspx?c=A100406_103817_domaci_mad

ČTK. *Soud zpřísnil tresty pro členy Berdychova gangu. Většinou loupili.* [online]. 12. října 2010. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-zprisnil-tresty-pro-cleny-berdychova-gangu-vetsinou-loupili-10y-/krimi.aspx?c=A101012_143348_krimi_zep

ČTK. *Soud v Tachově potrestal patnáctičlenný gang za kuplířství.* [online]. 20. dubna 2012. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: http://plzen.idnes.cz/soud-v-tachove-potrestal-patnacticlenny-gang-za-kuplirstvi-plf-/plzen-zpravy.aspx?c=A120420_165318_plzen-zpravy_pp

EICHLER, P., *Autor spisu Krakatice promluvil, ČSSD chce odchod Langeru z politiky.* [online]. 23. března 2010. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/autor-spisu-krakatice-promluvil-cssd-chce-odchod-langeru-z-politiky-1gz-/krimi.aspx?c=A100323_162039_krimi_jba

HOLEK, J. *Tachovský soud projednával ostře sledovaný proces.* [online]. 25. března 2009. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/tachovsky-soud-projednaval-ostre-sledovany-proces.html

KMENTA, J., *Mrázek chystal před smrtí obchod za miliardu i uplacení policie.* [online]. 25. ledna 2008. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/mrazek-chystal-pred-smrti-obchod-za-miliardu-i-uplaceni-policie-psk-/krimi.aspx?c=A080125_083937_alt_medicina_cen

KMENTA, J. *Spis o aktivitách Františka Mrázka dostal jméno Krakatice*. [online]. 18. září 2008. [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/spis-o-aktivitach-frantiska-mrazka-dostal-jmeno-krakatice-p3w-/domaci.aspx?c=A080918_161951_domaci_abr

SYROVÁTKA, T., *Exministr Tlustý radí po odchodu z politiky Mongolům, jak stavět dálnice*. [online]. 16. února 2012. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z:

http://zpravy.idnes.cz/exministr-tlusty-radi-po-odchodu-z-politiky-mongolum-jak-stavet-dalnice-143-/domaci.aspx?c=A120215_214413_domaci_brm

ŠLACHTA, R. *Tiskové prohlášení ředitele ÚOOZ SKPV*. [online]. 28. července 2010. [cit. 2014-02-14].

Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/tiskove-prohlaseni-reditele-uooz-skp-591557.aspx>

TŘEČEK, Č. *Pitr dostal za daňové úniky z roku 1994 čtyřletý trest*. [online].

13. prosince 2013. [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-s-pitrem-004-/krimi.aspx?c=A131211_163138_krimi_cen

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání vlastností verbální a neverbální komunikace	13
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Hlubkové rozhovory	I
Příloha B - Fotogalerie.....	XIV
Příloha C – Vlastní investigativní reportáž.....	XXX

PŘÍLOHY

Příloha A – Hlubkové rozhovory

Rozhovor s Jaroslavem Kmentou, někdejším redaktorem *Mladé fronty DNES*.

Co vás napadne, když řeknu heslo „investigativní žurnalistika“?

Investigativní žurnalistika není produkt vaší práce – není to článek či jedna reportáž. Je to styl práce. Způsob, jak novinářinu děláte. Metoda, díky níž dojdete k cíli.

Co je cílem?

Cílem je přijít na kloub nějakému složitému jevu. Rozplést nekalé praktiky v politice, ve státních úřadech, u policie, soudů, ale také v oblastech tzv. veřejného zájmu. Poukázat na zločin nebo odhalit korupci.

Co musí mít nebo co musí umět člověk, který chce takovou práci dělat?

Musí umět jednat, hovořit s lidmi. Trochu musí zvládat analytické myšlení a musí veškeré informace dobře zasadit do kontextu. A také mít všeobecný přehled.

Co stres?

Proti tomu se obrňuji třeba sportem.

Může se mladý člověk, čerstvý absolvent žurnalistiky, stát okamžitě investigativním novinářem?

Ne. To se člověk nenaučí za týden ani za rok práce. To chce praxi. Čerstvého novináře neudělá investigativcem jeden dva články.

Co je tedy cílem?

Dosáhnoutí ideálního způsobu práce, jak udělat investigativní reportáž. Snažíte se být takovým policistou, snažíte se vyšetřovat, přijít na kloub složitému jevu nebo někoho usvědčit z lotroviny.

To chce hodně času.

Jistě. Ale třeba peníze. A když to máte, nelze dělat investigativní žurnalistiku bez kvalitní zdrojové základny. Musíte mít zkušenost, praxi a disponovat povědomím o zákonech. Kontakty musíte mít mezi právníky. A než tohle vybudujete a nashromáždíte, trvá to několik let.

Jak jste na tom vy, co se týče praxe?

V novinářině jsem od roku 1991 a investigativním novinářem jsem se stal zhruba po deseti letech. To jsem si to o sobě začal i myslet. Začínal jsem běžnou reportérskou činností. Člověk se nedříve musí naučit klasickou žurnalistickou práci.

Na to jsou dobré deníky.

Já začínal v ČTK, kde jsem se naučil nejzákladnější věci – jak získávat informace, jak psát zprávu a podobně. Tou dobou už ale v sobě musíte investigativního novináře začít hledat.

Jak jste to poznal vy?

Něco jsem viděl a začal jsem se zabývat otázkou, proč to tak je? Zajímal mě pohled, na který se ostatní novináři nepodívali. Tento způsob myšlení vás vede k tomu, že neustále pokládáte otázky nejen sobě, ale i okolí a přitom vzniká kvalitní kritické myšlení.

Kritický je každý dobrý novinář.

To ano, ale investigativní musí být alespoň pětikrát kritičtější.

Znamená to, že reportéři v terénu vyhledají špičku ledovce a vy pak odhalujete zbytek?

Přesně tak.

Jak obvykle reagují lidé, o kterých píšete negativně? Četl jsem vaší knihu *Superguru Bárta* a psal jste, že vás nejdříve vychvaloval, ale s přibývajícím články o jeho aktivitách vás měl rád čím dál méně. Jaká byla tečka? Začal vás bytostně nenávidět?

To nevím. Vždy záleží na konkrétním případě. Prioritou je, aby si novinář k sobě tolik nepřipouštěl lidi z veřejné sféry. Když píšete o armádě, není dobré, když si tykáte s generálem ze štábu. Svazuje vás to. Může se stát, že za pár let selže morálně nebo trestněprávně a vy jste svázán kontaktem. Od tykání je velice krátká cesta k přátelství a tím vzniká jistý střet zájmů. Jestli mě ale Bárta nenávidí, je to jeho problém.

To znamená, že si při profesi investigativního novináře budujete přátel co nejméně?

Jste samotář. Ale je to dobré pro práci, protože si nesvazujete ruce. Pamatuji si, že Stanislav Gross, který musel na základě mých článků rezignovat, se mnou v roce 1992 chodil ve Sněmovně na kávu. Nikdy jsem si s ním netykal, ale jako poslanec seděl v různých výborech a měl jsem ho jako zdroj. Už tehdy mi přišlo zajímavé s takovým člověkem mluvit, ale jen na profesionální úrovni. Byl ještě nezprofanovaný. Pak bylo vidět, jak ho vysoká politika semílá. Když jsem mu prokazoval lži, vztahy se změnily pochopitelně k horšímu. Musíte mít svědomí. A neexistuje, abyste cokoliv sliboval.

Jaké mají investigativní novináři v české společnosti renomé?

Obrovskou popularitu nemají. Možná nám to kazí bulvární novináři. Myslím, že bude ještě několik let trvat, než si vybudujeme lepší pověst. Nasekáte si neuvěřitelné množství nepřátel, proto řada lidí investigativní novináře nenávidí.

Chtěl vás někdo zabít?

To je na pořadu dne. Ale úplně dokonat to chtěl generální sekretář ministra zahraničních věcí Karel Srba. Ten si objednal vraždu Sabiny Slonkové, která je nyní šéfredaktorkou *MF Dnes*. V ohrožení byl i Jiří Hynek, reportér *České televize*. Ještě, že nežijeme více na východ. Třeba v Rusku se s vámi nebaví.

Začíná se výhružkami?

Jasně, když vám jí někdo napíše, neudělá to. Kdyby to dotyčný udělat chtěl, udělal by to bez řečí.

Existuje mezi policií a redakcemi dohoda o lepší ochraně?

Ne. Je to o tom, že když dostaneme nějaký hodně výhružný dopis, obrátíme se standartním způsobem na policii.

Máte děti, ve svých knihách píšete, kde bydlíte, jak si s dětmi hraje. Nebojíte se o ně?

Bojím. Ale policisté se k nám chovají, jako ke každému jinému občanovi. Seberou otisky s obálek, provedou výslechy... Ty nejcitlivější informace o mých zvyklostech a rodině si ale nechávám pro sebe. Nicméně čtenáři musí vědět, jakým způsobem se investigativní žurnalistika dělá. Ale limity existují. Třeba nic důležitého neřeším přes telefon. Nikdy nevíte, kdo vás poslouchá. I se svými zdroji se scházím osobně.

Osobní motivace u vás neexistuje?

Nesmí být. Musíte se odstříhnout od toho, co vás štve jako člověka. Musíte všem měřit stejně. Psal jsem o Marku Dalíkovi, poradci Mirka Topolánka z *ODS* a psal jsem i nešvarech Jiřího Paroubka z *ČSSD*.

Dejme tomu, že zdroje máte. Kde jejich informace ověřujete?

Většinou u jiných zdrojů. Nemůžete do novin vyjít s nějakým tvrdým tvrzením. Jsou dobré hmatatelné důkazy. Třeba dokumenty, nahrávky nebo řetězec nepřímých důkazů. Indicie. Dobré jsou i veřejné rejstříky, třeba katastr nemovitostí, Archiv státní bezpečnosti, policejní spisy, či Obchodní rejstřík. Když vyhledáváte indicie, hodí se.

Běháte i po sousedech?

No jistě. Ptáte se, kolik dal za chatu, jakým jezdí autem, a třeba si ověříte, zda politik přiznal veškerý majetek. To je jeden z příkladů. Chodím i na soudy, tam se také ledacos dozvíte. Stačí i doslech, zjistíte si jméno někoho blízkého osobě a stačí si jej zadat do *Googlu*. Pak si veškeré informace dohledáváte, ověřujete.

Po jak dlouhé době svému zdroji začnete věřit?

Jsou zdroje a zdroje. Existují jednorázové zdroje a ty, na které se můžete spolehnout. Cestu k těm spolehlivým si musíte najít. Musíte znát jeho motivaci ke kauze. Nesmíte se znát ke spleti manipulací. A když se osvědčí praxí, používáte ho. Pak už získáte důvěru a pokračujete. Za ta léta jich nasbíráte několik a jde tak o zlatý fond každého novináře. Záleží na stycích.

Překročil jste někdy kodex novináře či snad zákon při honbě za informací?

Nikdy. Když honíte zločince, nemůžete se chovat jako on. Proto nikdy informace ani nekupujeme. Vše redaktoři sbírají postupně, od zdrojů.

O Jaroslavu Kmentovi

Jaroslav Kmenta se narodil 16. února 1969 v Nymburce ve středních Čechách a později vystudoval *Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy*. S politikou se zapletl už jako student, kdy byl v Nymburce zakládajícím členem *Občanského fóra (OF)*. V roce 1991 se stal redaktorem *České tiskové kanceláře (ČTK)*, odkud v roce 1993 přešel do *Mladé fronty DNES*, odkud po sedmi letech odešel. Zaměstnán byl vždy jako redaktor v *Zemských novinách*, denících *Super* a *Impuls* a časopisu *Instinkt*. V roce 2003 se vrátil zpět do *Mladé fronty DNES*. V roce 2013 však odešel. „Nechtěl jsem dělat pod oligarchou,“ řekl a narážel tak na nákup vydavatelství *MAFRA* Andrejem Babišem a jeho holdingem *Agrofert*. Pozici elitního investigativce převzal jeho mladší kolega Tomáš Syrovátka. Jaroslav Kmenta se nadále věnuje svému vydavatelství *JKM*, které založil v roce 2005. Je autorem několika publikací. Jmenujme například trilogii *Kmotr Mrázek*, *Svědék na zabití* nebo *Superguru Bárta*.

Rozhovor s Tomášem Syrovátkou, redaktorem *Mladé fronty DNES*.

Jak se dostáváte ke svým zdrojům?

To je nejobtížnější část investigativní žurnalistiky. Musíte umět lidi, kteří mají informace, najít a přesvědčit je, aby je dali. Cest, jak se k nim dostat, je celá řada. Nejsnazší a nepříliš častou cestou, jak se k informacím dostanete, je ta, že vás někdo našťvaný navštíví. Buď přijde do redakce na recepci anebo se na vás obrátí přímo, protože zná vaši práci. Je to ale tak jeden případ ze sta. Obvykle jsou to ti, kteří už nemají jiné východisko ze svých problémů a udají někoho, kdo za ně může. Méně snazší, ale častou cestou je vytěžování starých známých. Každý má okolo sebe okruh lidí, se kterým se setkává a může ho, jak se říká, informačně vytěžít.

Máte na takové lidi štěstí?

Já myslím, že ano. Jednou jsem lečjaké informace zjistil při pobytu na horách se svými přáteli. A jeden z těch přátel seděl v lokále *Monarch*, kde Paroubek křtil svou knihu. A tehdy tam vrah Ďuričko zastřelil Kočku mladšího. Hned mi to volal. Věděl jsem to možná ještě dříve než policie.

Pracoval jste na případu chlípného modřanského doktora Bartáka. Jak jste se k němu dostal?

Tehdy mi volal známý právník, který chodí s kamarádkou mé manželky a řekl mi, že je na Filipínách a zachraňuje přítelkyni a až přijede, bude si potřebovat promluvit. Když se tak stalo, odvyprávěl mi případ a já pak šel krok po kroku a rozkrýval jsem, prohledával jsem internet, ptal jsem se po svých zdrojích. Takže vlastně můžete těžit i ze známých, kteří nejsou vaši známi tak dlouho anebo jim nedůvěřujete natolik, abyste na jejich informacích celý článek postavili. Pak opět ověřujete a třeba i u politiků nebo jejich asistentů.

Když děláte krimi, chodíte i do věznic?

Jasně. Musím hovořit i s odsouzenými.

Děláte si ke každé kauze určitý okruh zdrojů?

Jistě. Jsou to advokáti, soudci, vedení policie, státní zastupci. A prosíte je nebo je vytěžujete.

Důvěřují vám?

Leckteří ano. Už jsem si vytvořil funkční kruh. Máme dva typy kontaktů. Ten první je takzvaný ledový. To znamená, že někomu zavoláte a domluvíte si schůzku. Druhý je teplý, při kterém vás váš prověřený kontakt spojí s někým, kdo o dané věci něco ví.

Co se týče ochrany zdrojů. Musel jste ho někdy prozradit, třeba výměnou za informaci?

Nikdy. Nestalo se mi to. Jen se například zeptají na to, od koho danou informaci mám. Ale ta otázka je pak motivována naštváním. Ale handlování nefunguje, krytí zdrojů funguje a ctíme to. Hodně se snaží policisté, a když jim to neřeknu, ptají se alespoň, zda informace neunikla od nich. To je uklidní.

Jak se mladý novinář k investigativní novinářině dostane?

Tento druh žurnalistiky je nesmírně krásný. Ale je složitý, protože si nepomůžete denní událostí. Musíte stavět na zdrojích. Vidím to sám na sobě. Já říkám, že nejlepší investigativní novinář je věku šedesát plus.

Vám je málo přes třicet a panu Kmentovi také padesát nebylo. A co Janek Kroupa?

Jasně, ale chci říci, že investigativu musí dělat někdo, kdo to dělá ve zpravodajství už dlouho. Neustále nabalujete kontakty a kdo jich má víc, vítězí. A berete i soukromé kontakty, spolužáky. Lidé k vám musí mít důvěru. Musí vědět, že je nepodrazíte. Když s vámi projdou tři citlivé kauzy a poznají, že jste spolehlivý, máte u nich dveře otevřené.

Kdo je v těchto případech zdrojem?

To si nechám pro sebe. Ale třeba u Bartáka to byly jeho asistentky.

Chápu. Bezpečnost je bezpečnost. Když už jsme u ní, cítíte se být v bezpečí? Dělal jste s Jaroslavem Kmentou na Vítu Bártovi. O něm se říká, že má silný vliv i na různé nátlakové skupiny.

Já jsem mu držel diktafon. Ale tehdy jsme se scházeli v půlnoci v různých nonstopech. Chránili jsme se. Na investigativní žurnalistiku ale musíte mít kontakty.

Býváte někdy zbrklý? Chce to mít rychle za sebou?

To neexistuje. Chce to klid. Téma musíte, jak se říká, podpálit, než přepálit. Nesmí to jít ven, dokud nemáte vše podložené.

Bud'te trochu konkrétnější.

V reportáži bud'te zdrženlivější, pište opatrněji, važte každé slovo.

Předpokládám, že je dobré se učit od svých kolegů.

Jistě. Učil jsem se od Kmenty i Kroupy. Pracoval jsem pod nimi a pak jsem začal pracovat sám, když Jarda odešel.

Jaké máte podmínky pro práci?

Mimořádně výborné. Když budu na něčem chtít dělat dva měsíce, budu na nich dělat dva měsíce. *MF Dnes* je spojená s investigativní žurnalistikou a tak se podle toho chová. Není to tak, že by každý den chtělo vedení horkou kauzu. Na podmínky se dává u nás velký důraz. Máte špičkový právní servis i perfektní nadřízené. Je dobré, že naše šéfová je sama bývalá investigativní novinářka. Stojí za vámi celé vydavatelství.

Bere na sebe i veškerá rizika?

Jistě, podává trestní oznámení, řeší oznámení na nás a bere je na sebe.

Pracujete ve vydavatelství, které vlastní Agrofert, společnost, kterou založil současný ministr financí Andrej Babiš. Evidujete už vy, jako redaktor, nějaké tlaky na svou práci? Musí už se některé informace před veřejností tajit? Právě kvůli (někdejším) podnikatelským aktivitám Andreje Babiše?

Ne. Zatím se nic nemění. Riziko ale hrozí a hrozit bude. Práce se nijak nezměnila. Musím mít důvěru ke svým nadřízeným.

Ale pan Kmenta kvůli tomu riziku odešel?

Je to jeho legitimní rozhodnutí. Je ale pravda, že v devadesátých letech vydavatele skoupili zahraniční investoři a zajímala je jen čísla. Do práce novinářů nikterak nemluvili. Teď všechny vydavatelské domy vlastní nějaký boháč. Uvidíme, co s tím udělá čas. Novinári si na ně budou muset dát hodně velký pozor.

Znáte informace, ze kterých by se leckomu zatočila hlava. Co doporučíte jako nervový relax?

Je to těžké. Hlavu máte pořád zabranou. Ale moc rád hraji fotbal. Ten mi hlavu vyčistí. Chodím i jako divák. Tam se vykřičím.

O Tomáši Syrovátkovi

Tomáš Syrovátka se žurnalistice věnuje 14 let. V redakci *MF Dnes* pracuje od roku 2008. Podle svých slov se specializuje na odhalování politických a kriminálních kauz. Podílel se na například na odhalení podivných vazeb a vztahů Ivana Langera a spolupracoval na několika materiálech i s Jaroslavem Kmentou. Často se zajímá i o podivné armádní zakázky a kauzu bývalého hejtmana Středočeského kraje Davida Ratha. Nyní pro *MF Dnes* pracuje na kauze týkající se Jany Nečasové, dříve Nagyové. Jen investigativní žurnalistiku dělá od roku 2012.

Rozhovor s Jiřím Kohoutem, šéfredaktorem *Tachovského deníku*.

Co si představíte pod pojmem investigativní žurnalistika?

Vyhledávací žurnalistika. Žurnalistika, která upozorňuje na nebezpečné společenské jevy. Redaktor vyhledává informace poněkud hlouběji, než běžný novinář. Trochu se chová jako policista.

Proč jako policista?

Dozví se o nějaké nekalosti a hledá konkrétní informace o problému. Ověřuje, obvolává a pak píše. Policista pak jen obviní. Ale jiný rozdíl, podle mého, neexistuje.

Jste šéfredaktorem regionálního média. Prostor pro investigativní žurnalistiku by jistě byl, ale dá se dělat podobně, jako na celostátní úrovni?

Investigativu dělat lze. Ale musíte počítat s tím, že zdrojů je méně. Tady se lidé znají, vidí si takzvaně do talíře a mnohdy na nikoho nechtějí donášet. Pak je řešování daleko obtížnější.

Uveďte příklad.

Před lety jsme se například dozvěděli od jednoho místostarosty, že *Karlovarské vodárny a kanalizace* tunelují společenství obcí, které od nich odebírá vodu. Začali jsme na tom pracovat, hledat na internetu, komunikovali jsme se starosty, prohledávali faktury. Samozřejmě pod jejich dohledem. Zjistili jsme nějaké nedostatky, ale rozhodně nešlo o vykrádání, jak nám tehdy vnucoval onen místostarosta. Pak jsme tedy napsali, že místostarosta se sekl a společenství i vodárny ho dohnali k veřejné omluvě. Souhlasil, že můžeme zveřejnit jeho jméno.

Operujete na daleko menším území, než celostátní deníky. Kolik obvykle využíváte zdrojů?

Lidských zdrojů máme určitě méně. Ale internet funguje spolehlivě a ledacos si můžeme ověřit tam.

Jak kauzy vyhledáváte?

Nemáme jich tolik a spíše potřebujeme dělat běžné denní zpravodajství, takže když jeden redaktor odpadne na investigativní reportáž, máme problém noviny doplnit. Musí se tedy vše dobře načasovat anebo musí být dostatek materiálu do novin. Pak si může novinář dělat na svém.

To znamená, že novinář udělá svou běžnější práci a teprve pak si může dělat na investigativní reportáži?

Ano. Jste na lokálu. Děláme tři stránky domácího zpravodajství, stránku servisu, lámeme stránku, na kterou nám přispívají čtenáři. Dále připravujeme jednu stránku sportu. A jednou za kvartál musíme vyjet s nějakou přílohou. Jsme čtyři redaktori na zpravodajství a jeden na sport.

Nejste tedy jen manažer, ale také píšící redaktor.

Ano, tak to je. Jen těm pár lidem šéfuji. Považuji se spíše za redaktora.

Moc času na investigativu evidentně nemáte.

Moc ne. Ale dělat jí, myslím, umíme. Sice ne všichni, ale jsme tu dva šikovní.

A dobře?

Myslím, že obstojně.

Když je informace a dá se ověřit z patřičných zdrojů, souhlasím. Jsou k vám lidé spíše otevřenější nebo uzavřenější?

Je to silně individuální. Záleží člověk od člověka. Ale když už máte, i v tom omezeném okruhu zdrojů někoho, komu můžete zavolat nebo se s ním sejít, je to super a jsme za to moc rádi, odpadne vám spousta dalších starostí.

Mohu potvrdit. Jak spolupracujete s policií? Může se stát, že budete šetřit stejnou kauzu, jako oni. Existuje mezi redakcí a policií nějaká dohoda o spolupráci?

Písemná určitě ne. Ledacos ale s policií konzultujeme.

Řeknete jim vše, co víte?

Vědět to chtějí, ale neříkáme.

Když naopak vy potřebujete informaci od policie, chtějí handlovat?

Nestalo se mi to. Ale jistě bude záležet na individuální dohodě.

Kupujete informace?

Ne, v žádném případě. Pak bychom byli někomu zavázání a to si nemůžete dovolit. A ani nemáme peníze.

Když se vrátíme ke zdrojům. Když pracujete na kauze, promyslíte si okruh zdrojů? Kdo je na lokálu tím nejlepším zdrojem?

Šuškanďa. Ta podá námět, který nejdříve ověříme z dalších zdrojů. Když jde o kriminální věc, jdeme za policií nebo zdroji od policie, třeba za mluvčí. Naše policejní mluvčí je dohodě vždy otevřená. A když nám nemůže říci vše, alespoň nás nasměruje. Bohužel, i ona musí ctít klid na vyšetřování... Uvědomuje si ale také, že i veřejnost má nárok vědět, co zlého se v jejím okolí děje. Proto v každém případě záleží na dohodě. Když například policie věc došetří dříve, než něco kloudného seženeme my a předá věc státnímu zástupci, mnoho nám už potom řekne a my pak můžeme jít za návladním, odkud je to jen krůček k soudu, kde jsou kauzy probírány veřejně. I tam pak můžeme nahlédnout do spisu a najít další informace, které nás zavedou k dalším faktům.

Jaké kauzy už jste v Deníku v posledních letech řešili?

Hlavně tu vaší, s Jaroslavem Vacatou. O něm jsme toho hodně napsali. Za poslední materiál na vás podal trestní oznámení že?

Ano, to souhlasí. Ale zpět rozhovoru. Jak jsem pochopil, pro vás, jako pro regionální periodikum není investigativa tak důležitá.

Je a není. Důležitá je v tom bodě, že veřejnost ví, že tento druh žurnalistiky umíme dělat a že se na nás mohou obrátit, když je ouvej. Ale vadí při běžné denní rutině. Je nás na pravidelné „kauzování“ málo.

Jak dlouho trvá, než si tady zdroje najdete?

Jak jsem řekl, lidí je na okrese poměrně málo. Takže zdroje se hledají snáze. Už víme, kam zavolat, za kým zajít a klidně si to i mezi sebou v redakci doporučíme. Vznikne to z diskuze. Mezi sebou si přímo neříkáme, na jaké konkrétní kauze pracujeme, ale když někoho potřebujete, koho zná váš kolega, oznámíte mu jet to nejnnutnější.

Kdo rád mluví a kdo ne?

Nejraději mluví ti, kterým se něco nelíbí. Ale zase chtějí být v naprosté anonymitě. Mluví i přátelé úředníci, ale jen někteří. Neradi pak k věci hovoří ti, o kterých se píše. Ti se vztekají, prskají, chtějí vědět, kdo je udal. Ale my ctíme kodex, zdroje se neprozrazují.

Potýkáte se s časovou tísňí?

Když si práci dělá redaktor po večerech a nekoliduje to s běžnou redakční prací, má času dosyta.

Jaké by měl mít, podle vás, investigativní novinář vlastnosti?

Trpělivost, empatii, měl by umět argumentovat. Měl by mít i nepoměrně delší praxi, než začínající novináři.

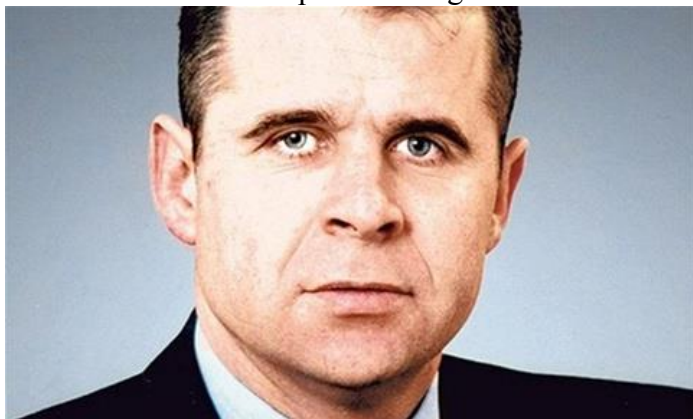
O Jiřím Kohoutovi

Jiří Kohout pochází z Otova na Domažlicku. Vystudoval domažlické gymnázium, kde začátkem devadesátých let úspěšně odmaturoval. Vychoval dva syny, jednoho svého, druhého vyženěného. Pracoval na městském kulturním středisku v Domažlicích a později v *Domažlickém deníku*. V roce 2007 se stal po odchodu Miroslava Svobody šéfredaktorem *Tachovského deníku*.

Příloha B – Fotogalerie

Obrázek 1: Mrázek na pasové fotografii.

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 2: Místo, kde byl Mrázek zastřelen. Lhotka, Praha 4.

Zdroj: GoogleMaps, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 3: Andrej Babiš

Zdroj: iHned.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 4: David Berdych

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 5: Igor Brdlík (vpravo) se svým obhájcem Václavem Koreckým u soudu

Zdroj: Tachovský deník (Josef Holec), online, cit. 2014-02-20

Obrázek 6: Marián Čalfa

Zdroj: iHned.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 7: František Brázdil

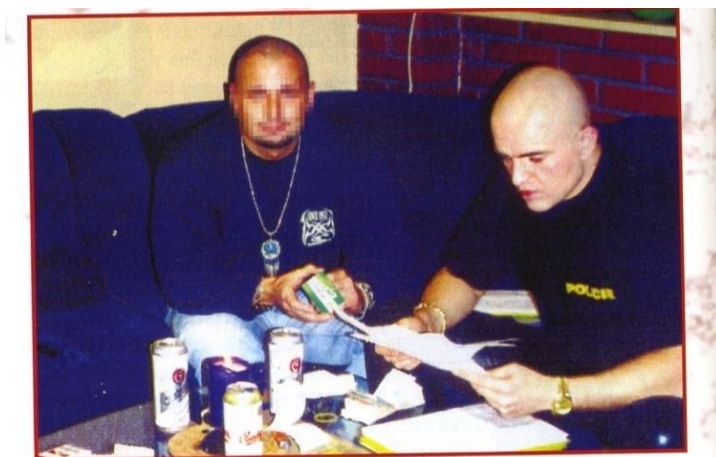
Zdroj: Tyden.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 8: Stanislav Gross

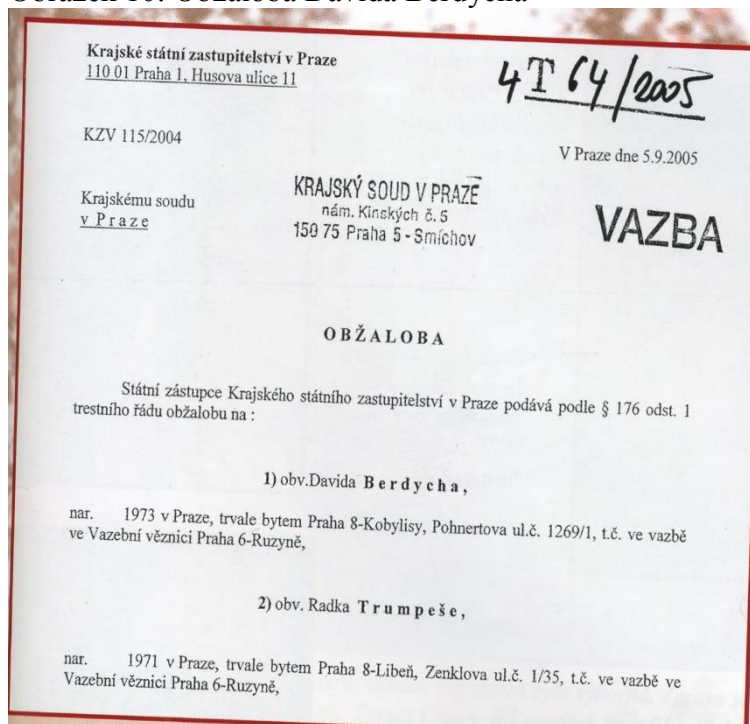
Zdroj: Blesk.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 9: Josef Žofčín (vpravo)

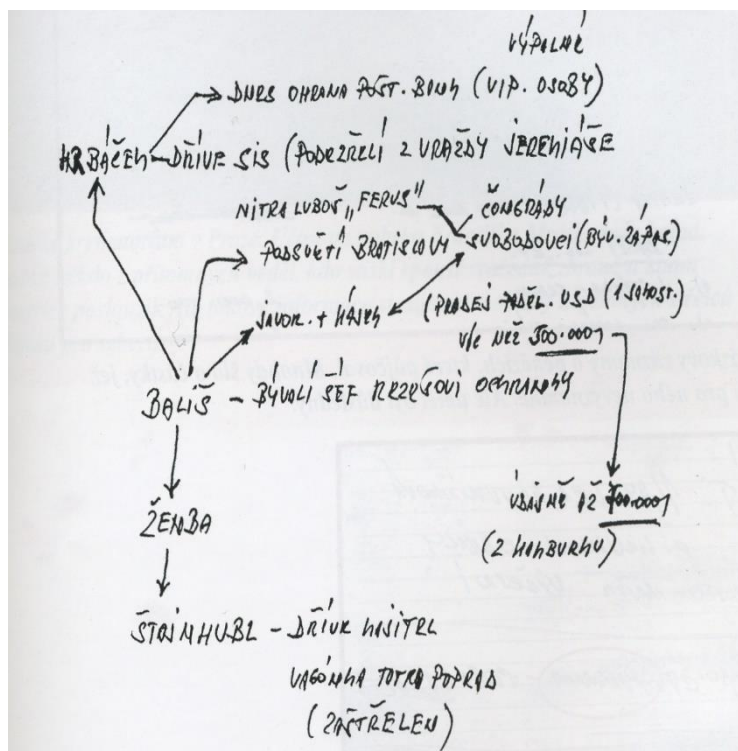
Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

Obrázek 10: Obžaloba Davida Berdycha

Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

Obrázek 11: Pavouk vztahů

Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

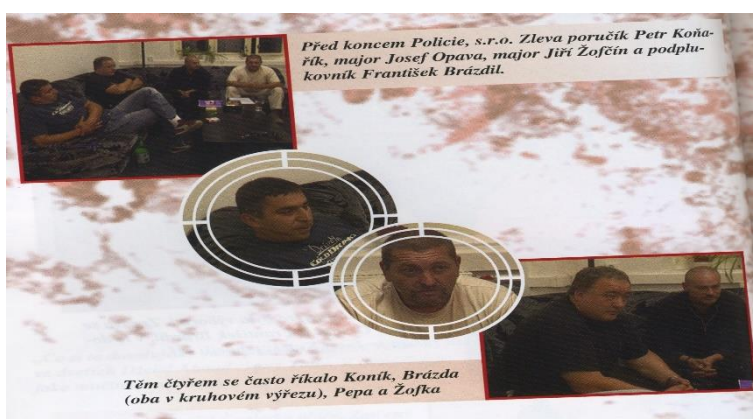

Obrázek 12: Ze zábavy na OBOZ

Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

Obrázek 13: Koňářík, Opava, Žofčín a Brázdil při rozhovoru s Kroupou

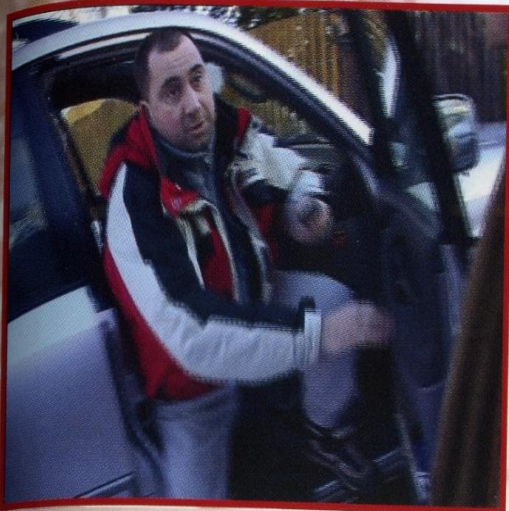
Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

Obrázek 14: Helena Kahnová u prezidenta ČR Václava Klause, oceněná za zásluhy

Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

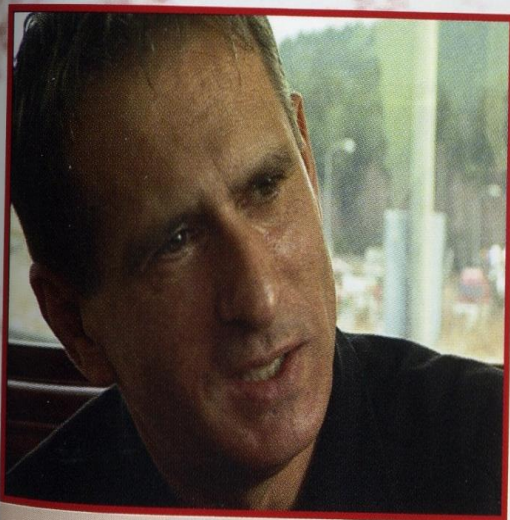
Obrázek 15: Snímky, které nasbíral do své knihy Janek Kroupa

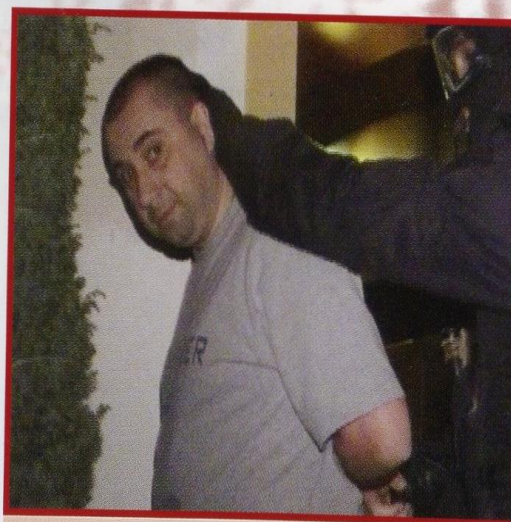
Igor Brdlík se řítí ven z vozu. Když jsem přijel do Tlučné, zkoušel nám vzít násilím kazetu z kamery.

Mluví se mnou Pavel Ryba, Brdlíkův bílý kuň nižší kategorie. Jako by měl nakonec všechno odnést zahradník...

Ladislav Kirschner řečený Čokyn, spolumajitel rozvadovských nevěstinců

Zatčení „špiona“, kuplíře a velkého stratéga Igora Brdlíka. Nikdo mu už nepomohl.

Zdroj: *Zločin jako profese*, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

Obrázek 16: Návrh na prohlášení konkurzu Union banky

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
FAX NO. : 475221325
82 Apr. 2003 10:46
25 K 23/2003
1. března 2003
Krajskému soudu v Ústí nad Labem
Národního odboje 1274
400 92 Ústí nad Labem

KRAJSKÝ SOUD
V ÚSTÍ NAD LABEM
Datum 31. 03. 2003
Kauze 20

Navrhovatel: Česká revitalizační, a.s. (původně Union banka, a.s.)
IČ: 41034261
se sídlem Třebošická č.p. 5, 434 01 Most
(zapsané sídlo Ostrava-Moravská Ostrava, ul. 30.dubna čp. 635,
PSC: 70200)
doposud zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem
v Ostravě, oddíl B, vložka 220

právně zast.: JUDr. Michalem Paulem, advokátem
se sídlem Praha 10, PSC 109 00, Kutnohorská 309

Advokátní kancelář
JUDr. Michal PAULE, č. osv. 0803
109 00 Praha 10, Kutnohorská 309
tel.: 0602 876 655
tel.: .....

Dvojmo

Přílohy: Plná moc ze dne 20.3.2003
Notářský zápis ze dne 20.3.2003
Nájemní smlouva ze dne 20.3.2003

Zdroj: Zločin jako profese, 1. vyd. Praha: Daranus, 2006. ISBN 978-80-87423-26-4

Obrázek 17: Poznatky, které využíval zvláštní tým MV ČR Omega

Zvláštní tým MV ČR
"OMEGA"

P r a h a
Č.j.:HVB-0010-2/HK-91

V Praze, dne 21. února 1991

Výtisk číslo :
Počet listů :
Přílohy :

I N F O R M A C E

k poznatkům získaným z vyhodnocení akcí
"STUDENT", "MERDA", "SKUPINA"

V průběhu dosavadního agenturně operativního rozpracování bezpečnostní akce "OMEGA" byla získána celá řada poznatků o spojení organizované skupiny pachatelů závažné hospodářské trestné činnosti s osobou

JUDr. Jan URBÁNEK, nar. 26.12.1946 v Knovízi, okr. Kladno, české národnosti, v roce 1987 propuštěn ze státního svazku ČSFR, dne 20.2.1987 se vystěhoval do Kanady, dle současných informací se ve druhé polovině roku 1990 vrátil do ČSFR.

Vzhledem ke skutečnosti, že JUDr. Jan URBÁNEK byl v minulosti objektem řady bezpečnostních akcí, a to jako po linii StB, tak i VB, byla provedena základní analýza všech dostupných informací a materiálů k jeho osobě. Soustředěním, vyhodnocením a analýzou materiálů z akcí "STUDENT" (po linii StB), "MERDA" (po linii VB) a "SKUPINA" (po linii VB i StB) bylo zjištěno a potvrzeno, že jmenovaný byl v přímém osobním kontaktu s celou řadou osob, které jsou v současnosti v operativním zájmu pracovníků zvláštního týmu "OMEGA".

Z vyhodnocení současně vyplynuly i některé příznaky a skutečnosti nasvědčující jeho zpravodajské činnosti pro dosud neustanovenou zpravodajskou službu (s největší pravděpodobností SSSR).

K jeho osobě bylo zjištěno, že v roce 1967 se v ČSSR seznámil s australským státním příslušníkem Thomasem CABOTEM, nar. 12.8.1923 ve Vídni, rumunské národnosti, v tehdejší době bytem 14 Clonmel Road, London SW 6, 5 BJ, který jej pozval na studijní pobyt do Velké Británie. Současně uvedený studijní pobyt finančně zabezpečoval. URBÁNEK vycestoval do Velké Británie v roce 1968 a studijní pobyt ukončil až v roce 1969, vzhledem ke skutečnosti, že mu již ze strany čs. orgánů nebylo prodlouženo pobytové vízum. Dle jeho osobního vyjádření studoval v Anglii na

Obrázek 18: Příklad odposlechů, které zveřejnil Jaroslav Kmenta

chystá pro Mrázka nějaké tajné pověření, ale odpověď byla negativní. Česká diplomacie zatím o Mrázka jako o diplomata nestála.

Největší starostí začal dělat Mrázkovi Šlouf. Už ho nemohl tolik využívat pro tajné lobbování.

Sekyra: „Bakala už si myslí, že to má v kapse.“

Mrázek: „Bylo by dobré, abyste šel na příští dozorčí radu vy osobně. Vodník (Šlouf) je blbej. Má volební mítink v Chrudimi. To je k ničemu. Navíc si tím způsobuje aféry. I tak se ho ale budu snažit sehnat. Šlouf i ostatní jen chlastají a vůbec nevládnou.“

Sekyra: „Tak tak. Helejdte, ale zatlačte ještě na Vodníka (Šloufa), aby zatlačil na Mihu (Zemana), že Sekyra je dobrý člověk, že postaví byty pro chudé.“

Mrázek: „To víte, že to zkusím.“

Sekyra si uvědomoval, že je potřeba vytvořit další fázi nátlaku na vládu. Proto potřeboval Šloufa. Jindy to bývalo naopak, ale teď nedal pokoj Sekyra Mrázkovi.

Sekyra: „V pondělí bude schůzka Profesora a Mily (Klausa a Zemana). Tam se to musí rozhodnout. Weigl (Klausův poradce) mluvil s Japonci (Nomurou). Dělá to na mě dojem, že jsou domluveni se Švédy, se Skanskou. Bakala je nyní ve Švédsku. Nechal jsem jim přes známou vzkázat, že jestli to tak dopadne, nastane totální válka. Potřeboval bych, abyste odchytil Vodníka (Šloufa), aby se do toho vložil. Je to nutný.“

Mrázek: „Vodník někde chlastá.“

Sobota 1. dubna 2000

Mrázek se konečně dovolal Šloufovi. A skoro se vmlouval a prosíkoval.

Mrázek: „V pondělí proběhne setkání tvého šéfa (Zemana), Profesora (Klausa) a Dillarda. Nesejdeš se ještě předtím na snídani se Sekyrou?“

Šlouf: „Nemám u sebe diář. Zavolám ti zítra.“

Mrázek: „Bakala zase udělal svinstvo. Ale snad se to otočí. Sekyra by otevřel sociální byty za půl milionu a tvůj šéf by tam při otevření mohl přestříhnout pásku.“

Sekyra se dozvěděl šokující informace o zákulisních hrách Bakaly. Podle něj se Bakala chce dostat k celé IPB a pomoci mu v tom měli ministr financí a jeho náměstek Mládek.

Když to Mrázek uslyšel, myslil si, že je to apríl. Sekyra však mluvil na serio a vážně a naléhavě. I když bylo 1. dubna, apríl to nebyl.

Sekyra: „Nomura do toho nechce jít. Ten úvér shodili ze stolu a bude se o tom muset ještě jednat. Mám pro Vodníka (Šloufa) šílené informace. Mládek sdělil Nomuře, že jim pomůže s očištěním, pokud Nomura zaměstná Bakalu. To je přece hrozné, když za Bakalu oroduje náměstek ministra financí?“

Mrázek: „To jo. Hovada.“

Sekyra: „Je tam ale ještě jedna věc, která by nás ve finančním sektoru úplně odrovnala. Za tím je Bakala. Ale to vám řeknu až osobně. O tom musí být informováni Profesor i Vodník (Klaus a Šlouf).“

Mrázek: „S Vodníkem už jsem mluvil.“

Sekyra: „Musíte mi s ním domluvit schůzku na pondělí ráno. Řeknu mu, co chystají Bakala s Mládkem na IPB. Bakala se chce dostat jinou cestou na IPB a využívá k tomu Mládka.“

Neděle 2. dubna 2000

Sekyra zajímalo, jestli se Mrázkovi podařilo sehnat Šloufa. Ten byl ale na stranické akci na severu Moravy a byl společensky unavený.

Státně jako vždy, když se jeho šéf Miloš Zeman rozhodl pokořit hladinu beerovky ve své lahvi.

Mrázek: „Vodníka (Šloufa) budu volat až ráno. Je úplně na šrot. Vrací se z Ostravy. Je zbouranej, plete páté přes deváté. Je to taková banda otrapů. Katastrofa!“

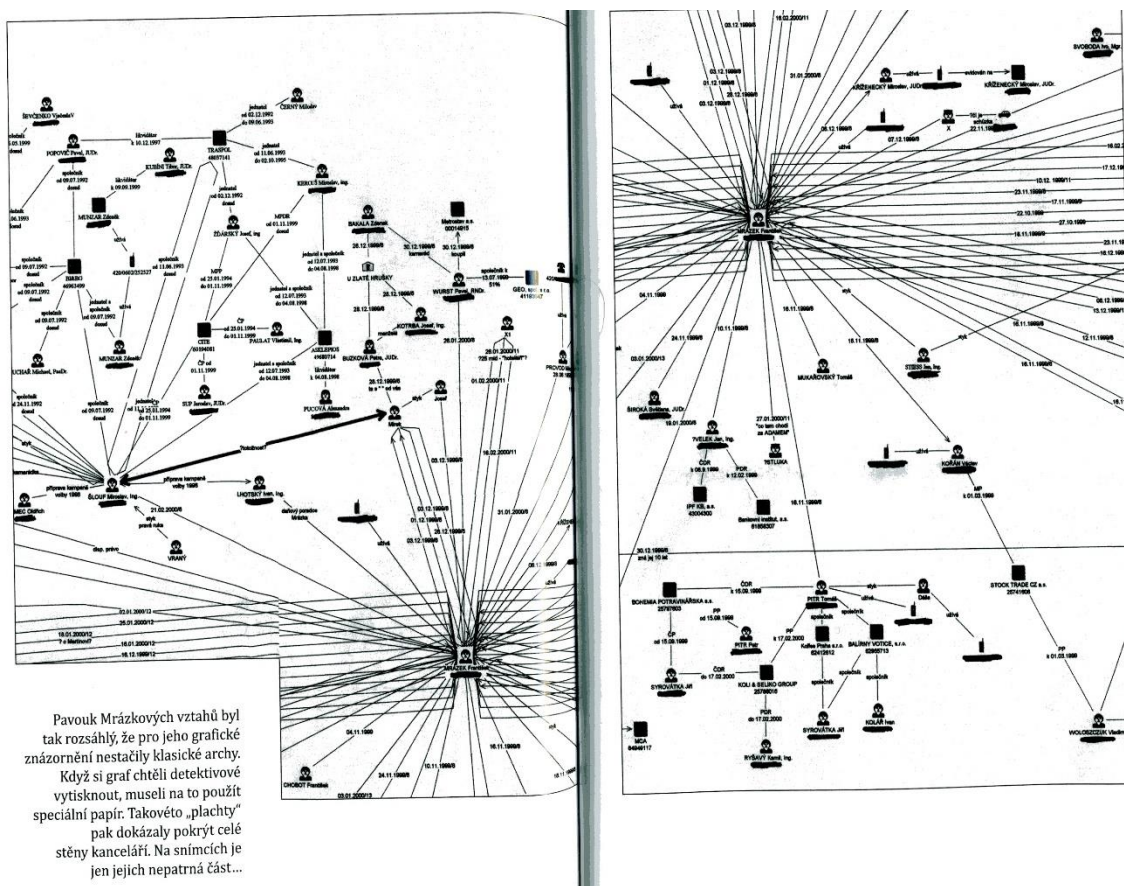
Sekyra: „Zkuste to zítra. Je to důležité.“

Pondělí 3. dubna 2000

Mrázek si ráno otevřel noviny a nad dobrým espresem v hotelu Esplanade analyzoval. Když listoval deníkem Mladá fronta DNES, málem spadl ze židle. Byl tam obsáhlý článek o Miroslavu Šloufovi a o jeho aktivitách. Už chá-

Zdroj: *Kmotr Mrázek I.*, 1. vyd. Praha: JKM-Jaroslav Kmenta, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0

Obrázek 19: Mapa vztahů okolo Františka Mrázka, kterou vypracovala policie ČR.

Zdroj: *Kmotr Mrázek I.*, 1. vyd. Praha: JKM-Jaroslav Kmenta, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0

Obrázek 20: Takto odposlechy vyšly v MF Dnes 18. září 2008

TÉMA DNES

www.idnes.cz | A3

MAFIE A TLUSTÝ MF DNES přináší prepis odposlechlů, v nichž Mrázek mluvil o odměně Tlustému

Říkali mu Těčko

Praha - Těčko je Vlastimil Tlustý. Dvě kila je krycí výraz pro dva miliony korun. To jsou základní pomůcky pro čtení odposlechlů mezi vládkem českého podsvětí Františkem Mrázkem a jeho pravou rukou, lobbistým Igorem Safrankem.

Vic snad není ani potřeba. Možná jen tento krátký komentář: Hovor se uskutečnil v úterý 11. dubna 2001 a Mrázek se na něm se Safrankem dohodli, jak by poskytl dva miliony korun Vlastimilu Tlustému, tehdy šéfovi poslanců ODS a stínovému ministru financí, na rekonstrukci jedné z nemovitostí.

Safrankovi volala mí (spolopracovnice) Marketa. Mluvila s architektem o tom, co stojí za samotnou stavbu. "Víš, jak jsme pro Těčka (Tlustého) potřebovali tamto?"

Mrázek: "Jasně, jasně."

Safrankovi: "Takže šest, šest."

Mrázek: "Šest milionů?"

Safrankovi: "To to určitě patnáct bude stát šestku, jo?"

Safrankovi: "To si představ. Říkala to tak. Celé to stojí dvacet."

Mrázek: "To je dražší než celý barák."

Safrankovi: "No, to mi říkej."

Mrázek: "No... Třikrát dostane."

Safrankovi: "Třikrát vlastně, no."

Mrázek: "No, no, no."

Safrankovi: "No, šé je jsi Fando, rozumný (ty rozhoduješ)."

VLASTIMIL TLUSTÝ
Ve Sněmovně sehl nepřetržitě od roku 1992. Postupně se stal mimořádně vlivným, hlavně v ekonomické oblasti. Nejprve byl v letech 1998 až 2002 šéfem rozpočtového výboru, kde se rozhoduje třeba o dotacích. A pak byl v letech 2001 až 2006 šéfem dozorců rady konsolidační agentury, kam stál „otkládá“ miliardové ztrátové úvěry, a pak je lačno prodává.

...si říkal, že budeš mít nějakou podstatnou informaci. Pamatuješ?"

Mrázek: "No, no. Já ti to řeknu takhle po telefonu. To pochopíš. Těčko zná taky toho člověka, jak jsme chtěli, aby nás s ním seznámil Dědek (krycí výraz pro jednoho politika). Víš korej?"

Safrankovi: "Ano, vim."

Mrázek: "Až s ním bude Těčko mluvit, tak až mu řekne, že má nějaký problém?"

Safrankovi: "Je to ten pán od KAT?"

Mrázek: "Ano, přesně, přesně, přesně. Takže aby si dal pozor, že má problémy. Ze se jistý firmu (tajně říkal) o něj zajímají."

Safrankovi: "Dobře."

... Za chvíli volal Safrankovi znovu.

Safrankovi: "Právě jsem s ním (Tlustým) sešel, když jsi se mnou mluvil."

Mrázek: "Jm."

Safrankovi: "Tak jsem mu to řekl. A on řekl, že mu to (společnému známému) poví, že s jím má dobrý vztah a že tohle ho ještě zaujme. A když bude čas, tak chce, abych mu to upřesnil."

Mrázek: "A kdy s ním bude mluvit?"

Safrankovi: "On ho dnes upozorní, aby nekval (do telefonu kvůli možným odposlechlům), aby si dal pozor."

Mrázek: "Říkals mu, která firma?"

Safrankovi: "Ano. Jen říkal, že by bylo dobré, když oně a s ním stak..."

Proč policie případ nikdy nevyšetřila?

Praha (tam, sly) - Policie spí, která vedla policie v letech 1999 až 2002 na aktivitu Františka Mrázka, dostal název Krakatice. Bylo to přiznání Krakatice jako obrovský předátor žijící pod mostem s mnoha chapadly a velkým okem tož v mnohém připomínala policistům právě Mrázka a jeho svět kontaktů.

Velký záhad policistů na Mrázka však před šest lety nedopadl příliš slavně. Přestože sledováním a odposloucháváním Mrázka přišla policie na zajímavé věci včetně desítek poškození a koncepce, ovlivňování státních zakázek a podvodů, nemohla policie spás předat státnímu zastupitelství a dotáhnout ho až před soud.

Mrázek se totiž o speciálním týmu, který na něm držel (a tím i o spisu Krakatice), dozvěděl a spustil akci, na jejímž konci byl nucený odchod šéfa protikorupční policie Evžena Šírky. Ten operace řídil.

Mrázek měl vlivně spojence. Důležitě se stýkal s tehdejšími šéfy poradce premiéra Milose Zemana Miroslavem Šloufem nebo s důstojníkem tajné služby BIS Martinem Hejlem. Přestože část policistů mohla na Mrázka dále dílat, spíš Krakatice byl po Šírkově odchodu uložěn do archivu s tím, že jde o „operativní poznámky, jejichž využití nejde v trestněprávní rovině použít.“

Ve spisu Krakatice se objevila plejáda stýček Mrázka, zejména však šlo o politiky ČSSD a ODS. V té době, kdy se nad spisem Krakatice zavřela voda, vládl právě ČSSD na základě spojení smlouvy s ODS.

Mohl by případ nyní znovu otevřít? Tlustý neodpoví.

Zdroj: *Kmotr Mrázek I.*, 1. vyd. Praha: JKM-Jaroslav Kmenta, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0

Obrázek 21: Směnky

SMENKA Ing. Jan Kláček, CSC, Lihoc Procházka	V PRAZE	dne 27. KVĚTNA 19 98	Kč 80.000.000,--	
	Město a datum vystavení (podle ústavy)			
	Za tuto směnku zaplaťte dne 27. KVĚTNA 19 99			
	na řád Miroslav Polák - ULTRATEC, Loubí 79, 405 01, Děčín XIII. - Loubí, IČO: 46716165			málo ústavy
KČ Osmdesát milionů korun českých		bez jakéhokoli zápisu		
Směnečník: IPB a.s., Senovážné náměstí 32, 114 08 Praha 1		BEZ PROTESTU		
Splatno v PRAZE		Miroslav Polák - ULTRATEC, Loubí 79, 405 01, Děčín XIII. - Loubí, IČO: 46716165		
u IPB a.s., Senovážné náměstí 32, 114 08 Praha 1		Město a sídlo (podle adresy)		
číslo účtu / kód banky 128294861/5100		Město a sídlo (podle adresy)		
Jméno (název, razítko), adresa a podpis vystávce				

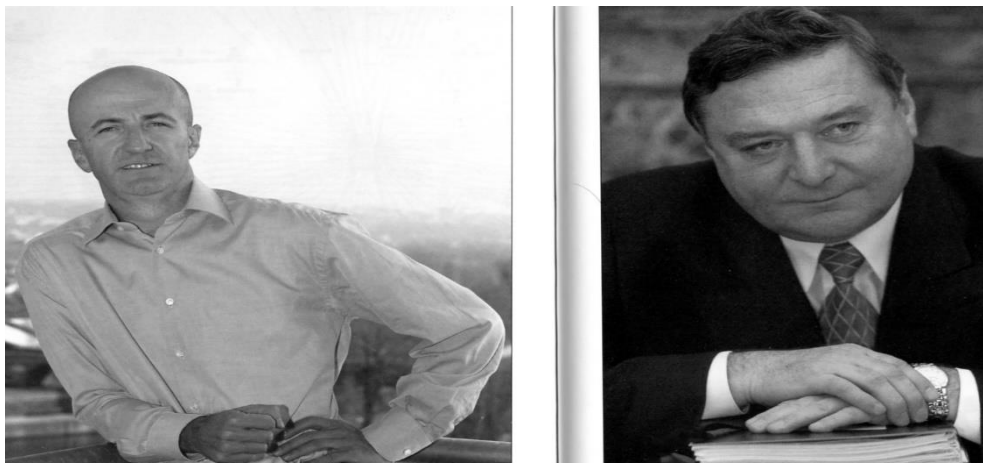

IPB Pobočka Praha Senovážné nám. 32, Psč 11150		*Slouží pouze jako účetní doklad pro majitele účtu (viz poučení na druhé straně)	
Výpis účtu:	128294861/5100	..... Za období od 27.05.98 do	..... Poř. č. výpisu: 03
Název účtu:	Miroslav Polák, ULTRATEC	Prac:	12193/12165
Typ účtu:	Vkladový účet v CZK	Starý zůstatek:	80.000.000,00
=====			
Označení operace	Název protiúčtu	Identif	Datum
Protiúčet nebo poznámka	.....SS ..KS ..VS	Valuta	Odúčet z protiúčtu
-----			
Vklad v hotovosti	IPB, a.s.	591 27.05.	80.000.000,00
Miroslav Polák, ULTRATEC	0000000000	9 128294951	

Zdroj: *Kmotr Mrázek I.*, 1. vyd. Praha: JKM-Jaroslav Kmenta, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0

Obrázek 22: Luděk Sekyra a Miroslav Šlouf

Zdroj: *Kmotr Mrázek I.*, 1. vyd. Praha: JKM-Jaroslav Kmenta, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0

Obrázek 23: Ivan Lhotský

Zdroj: Kmenta.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 24: Jaromír Obzina

Zdroj: Ahaonline.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 25: Soudce Jiří Berka před soudem v Táboře

Zdroj: Blesk.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 26: Bývalý kriminalista Josef Opava před soudem

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 27: Tomáš Gregor a Helena Kahnová

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 28: Petr Kubr kráčí do soudní síně

Zdroj: Blesk.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 29: Ladislav Kirschner, obhájce Václav Korecký a Jiří Kirschner u soudu

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 30: Miroslav Janeček na cvičišti psů v Tachově

Zdroj: ZKO Tachov, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 31: Tomáš Pitr

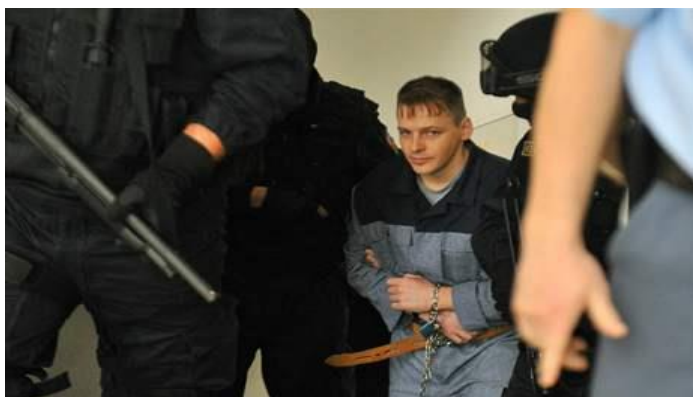
Zdroj: idnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 32: Ivo Svoboda a Barbora Snopková

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 33: Vrah Robert Tempel, přezdíváný Psichy

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

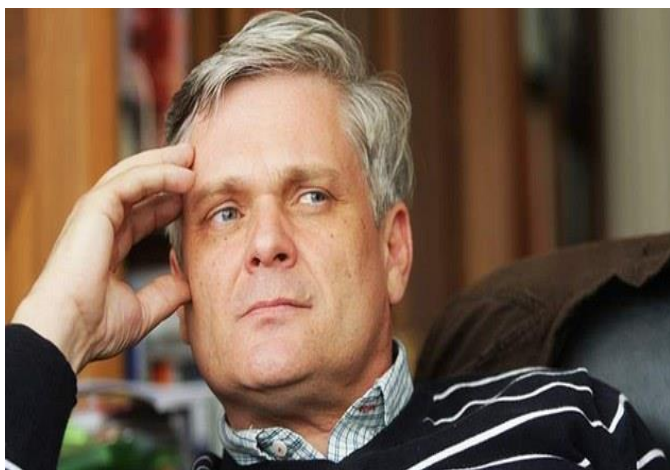

Obrázek 34: Podnikatel Jaroslav Starka z Příbrami

Zdroj: Lidovky.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 35: Někdejší poslanec za ODS Vlastimil Tlustý

Zdroj: iDnes.cz, online, cit. 2014-02-20

Obrázek 36: Vladislav Větrovec před soudem

Zdroj: České noviny, online, cit. 2014-02-20

Příloha C - Vlastní investigativní reportáž

Živí se, jak může. Žaloval nás za pomluvy, sám má oplétačky s justicí

Chodová Planá - Chodovoplánský Jaroslav Vacata není jen mizerným pořadatelem kulturních akcí, pojišťovacím agentem, ale nově je obviněným za podvody, kterých se dopouštěl se svou známou Agatou Kormošovou. Ačkoliv byla Kormošová do podvodných jednání donucena pod pohrůzkou brutálního násilí, hrozí oběma až osm let za mřížemi.

Uznáváme, že sedmatřicetiletý Jaroslav Vacata je vynikajícím řečníkem. S každým hovoří distingovaně a prakticky na každou otázku zná odpověď. Možná proto se stal pojišťovacím agentem pojišťovny *Allianz*. Odstěhoval se do Prahy, do činžovního domu v Holečkově ulici na Smíchově a na Tachovsko zavítal jen málokdy, spíše jen navštívit rodiče, kteří bydlí v paneláku na chodovoplánském sídlišti Lučina. Jezdívá jen vlakem a zpět do metropole se vracíval v neděli večer.

Pojišťovna *Allianz* však z důvodů, které nechce sdělit, s Vacatou poměr rozvázala. „U nás již nepracuje. Další informace vám nemohu poskytnout,“ řekl nám na podzim minulého roku mluvčí Václav Bálek. O Vacatových eskapádách však poněti měl. „Znali jsme jeho minulost. Nebyl ale za nic trestán,“ nechal se slyšet Bálek.

Vacata se ale pojišťovnictví nevzdal. A někdejší šofér velkohled'sebské prádelny dobyl Prahu. Když z *Allianz* odešel, stal se členem dozorčí rady akciové společnosti *FIN-POJ Solutions*. Podle veřejně dostupného rejstříku se jím stal 17. října 2013, tedy krátce poté, co odešel z *Allianz*. Zdroj také říká, že Vacata uvedl adresu bydliště Pohraniční Stráž 129, Chodová Planá. Stačí zadat tuto adresu do vyhledávače a vyběhne vám, že na adrese sídlí *Úřad Městyse Chodová Planá*. Vacata je tedy hlášen na radnici. V internetových rejstřících snadno dohledáte, kde bydlel dříve. Jistě, u rodičů na sídlišti Lučina. Dodejme, že z Tachovska prý odešel kvůli nedobré pověsti, kterou jsme prý svými články zařídili my.

Začátkem srpna 2013 jsme v *Tachovském deníku* zveřejnili fakta o podvodech, kterých se dopouštěl s Agatou Kormošovou. Popisované události začal řešit chebský okresní soud.

Když jsme potřebovali Vacatu s nasbíranými informacemi konfrontovat, nebyl k zastížení. Neodpovídal na řadu otázek, které jsme mu zaslali mailem, telefony měl

vypnuté. Když jsme jej chtěli navštívit v Praze, nikdo o něm v domě v Holečkově ulici nevěděl. Zvonek označen nebyl, pojmenována byla jen schránka. A v ní bylo nacpáno několik reklamních letáků. Z toho jsme usoudili, že schránka nebyla nějaký ten čas vybírána. U rodičů v Chodové Plané se prý už také dlouho neukázal. Hru na schovávanou ale s námi hráli i jeho rodiče Jaroslav a Věra. Když jsme zastavili před jejich domem s fabií obdařenou polepy s logem *Deníku*, všimli jsme si, že záclonka okna u jejich bytu se pohnula. Nikdo ale neotevřel.

Jak Vacata s Kormošovou podváděli? Případem se začala chebská kriminálka zabývat v listopadu 2011, kdy Kormošová na plánském obvodním oddělení podala na Jaroslava Vacatu trestní oznámení pro podezření ze spáchání podvodu. Policisté z Tachovska pak případ předali kolegům ze sousedního okresu.

S Vacatou se žena seznámila ve velkohleďsebské prádelně, kde pracovala jako brigádnice. Vacata jí později několikrát navštívil a dokonce u ní přespal. Vždy se prý vymluvil na to, že mu domů nic nejede. Už tehdy, podle svých slov, vyprávěl o svých dluzích. Jen připomeňme, že se s ženou seznámil zhruba v době, kdy čelil nařčení z podvodů týkajících se právě charitativního koncertu a kdy se *Deník* začal jeho kauzou zabývat.

Když se více spřátelili, začal ženě předhazovat, že potřebuje finančně pomoci. „Říkal, že potřebuje, aby si někdo na sebe vzal půjčku, peníze mu dal a on by je splácel," začala vyprávět. „Týden před Vánoci už mě požádal přímo a já souhlasila, neboť jsem mu chtěla pomoci a také mu věřila, že mi peníze vrátí po svátcích z první lednové výplaty," pokračovala. S Vacatou tedy odjela do plzeňského obchodu s elektronikou, kde si na její jméno vzal spotřebitelskou půjčku několik desítek tisíc korun. „Za to nakoupil notebook a dva mobilní telefony. Peníze mi nevrátil a nezaplatil žádnou splátku. Obrátila jsem se na něj. Sdělil mi, že splácí, že si společnost vymýšlí a zakoupil mi novou SIM kartu, aby mě vymahači neobtěžovali."

Když začala paní Agata pracovat u jiného zaměstnavatele, den co den jí navštěvoval v práci nebo doma. Do jejího bytu mohl i sám, neboť mu dala i klíče. „Důvěřovala jsem mu," potvrdila. A kolotoč podvodů se tak mohl roztáčet. Již v únoru 2009 Vacatovi půjčila 500 Euro (cca 12500Kč) s tím, že 9000Kč jí vrátí do konce února. To se pochopitelně nestalo. Uplynul necelý rok a Vacata si přišel vyprosit další půjčku. Tentokrát už chtěl sto třicet tisíc korun. „Částku potřeboval na opravu auta z

půjčovny, naboural ho," vysvětlila žena. Oba tedy zašli do banky, kde měla Agata sjednaný účet. „Na své jméno jsem si musela pod pohružkou násilí vyřídit úvěr. Splátky mi později strhávali. Vacata mi slíbil, že mi peníze vrátí, což se samozřejmě nikdy nestalo. Dodnes půjčku nikdo nesplácí, protože Vacata účet bez mého vědomí zrušil, ze smlouvy vyplynulo, že měl podpisové právo." Vacata měl k účtu i kartu a Agatu prakticky okrádal o její výplatu. „On vybíral, chodil mi nakupovat, nesměla jsem se o nic starat. A když se tak stalo, padaly facky," sdělila.

Přesto se ale začala o své finance zajímat a začátkem roku 2011 zašla na pobočku. Úřednice jí sdělila, že účet je veden jako „mrtvý". „Nevím, jestli byl úvěr splacen. Bylo mi řečeno, že jim Vacata vykládal něco o tom, že mám rakovinu, že brzy umřu. Kamkoliv jsme totiž přišli, museli jsme vypadat jako milenci, proto ho všude považovali za mého přítele." Postupem času si u různých bank a finančních společností společně vypůjčili další stovky tisíc korun, samozřejmě na jméno Kormošové. Když prý nebyla po ruce, uzavřel smlouvy sám a podpis zfalšoval (písmoznalec do policejního protokolu uvedl, že podpisy na dvou úvěrových smlouvách jsou pravděpodobně Kormošové, u ostatních prý byly její stoprocentně).

Vacata šel tak daleko, že si na ní v lednu 2009 pořídil ojetý Peugeot 407. „Tehdy jsem mu řekla, že auto nepotřebuji, že nemám ani řidičák. Auto jsme si ale museli pořídít. Když jsem odepírala, zmlátil mě." Vacata ale stále lačnil po penězích a mohlo by se zdát, že chtěl paní Agatu zničit. „V srpnu 2010 jsem se musela přestěhovat na ubytovnu. Prodal mi totiž garsonku, kterou jsem vlastnila od roku 1985. Vyřídil kupní smlouvu, tu mi akorát přinesl k podpisu. Řekli mi, že se hodně zadlužil, že nutně potřebuje peníze a až prý všechno splatí a že mi později koupí nový byt," vypověděla. Žena smlouvu podepsala a byt byl prodán za 700 000 korun. Kupodivu, Vacata zaplatil daň z převodu nemovitosti. Peníze z bytu skutečně potřeboval, dlužil jistému Jiřímu Hofmannovi. Ten tedy dostal byt do zástavy, když Vacata dluh nesplatil (neměl z čeho), byt Hofmannovi propadl. Ten ho později prodal Marku Eremiášovi. Kormošová ale byt stále obývala, jen musela Eremiášovi platit nájem do doby, než odešla na ubytovnu. Vacata však Jiřímu Hofmannovi dlužil daleko více, Kormošová na to přišla v lednu 2013. „Na Vacatu je ze strany Hofmanna vedena exekuce čtyři sta padesát tisíc korun. Myslela jsem, že dluh byl smazán z prodeje bytu," prohlásila Kormošová s údivem.

O šedivý Peugeot 407 SW Jaroslav Vacata pochopitelně přišel, kvůli dluhům ho postupně zastavoval v zastavárnách v Mariánských Lázních a Teplé na Chebsku. Později si ho vyzvedla vymahačská společnost. Nakonec si v zastavárnách na Agatu Kormošovou vypůjčil další peníze.

Do července 2011 si Jaroslav Vacata půjčoval na ženiny nacionále další tisíce korun a nakupoval na splátky různé zboží. Za vypůjčované peníze stačil rozjet i diskotéku v Boru, zábavní projekt ale kvůli obrovským dluhům rychle zkrachoval. „Když jsme jezdili ven, vyhrožoval mi, že jestli nebudu spolupracovat, že mohu skončit v roklí, že nemusím ani dožít rána.“ O prázdninách 2011 se Kormošová s Vacatou ve zlém rozešla. „Myslela jsem si, že všechny půjčky budou převedeny na jeho firmu *Karmotera*, že bude vše vyřízené.“ Dodejme, že stále funkční společnost *Karmotera* byla založena v únoru 2009 a z obchodního rejstříku vyplývá, že předmětem podnikání, kromě jiného, je pronájem nemovitostí. Zda je firma zřízená jen proto, aby na ní byly převáděny Vacatovy dluhy, nevíme.

Vraťme se ale zpět. Vacata podle Kormošové na policii uvedl, že žádné smlouvy u úvěru bez jejího vědomí nepodepisoval. Když prý byly v prodejně s elektronikou, Kormošová mu řekla, že mu chce k Vánocům zakoupit dárek. Neváhal a na splátky nakoupil zmíněný notebook a v té době slušně vybavené mobilní telefony. Jeden si prý i nechala. O pár dní později se vypravili do jiné prodejny s elektrem, kde si vybral další notebook. Prý šlo o další dárek pod stromeček.

Do protokolu, jak nám Kormošová řekla, Vacata uvedl, že se oba dohodli, že ona uzavře úvěrovou smlouvu a on bude automobil splácet. Vacata prý hovořil i o tom, že bude přítelkyni podle potřeby vozit. Zaplatil i akontaci více než 50 tisíc korun, tedy zhruba čtvrtinu hodnoty vozu. Splátek prý zaplatil sedm. Kormošová se prý auto rozhodla prodat, chtěla prý z prodeje zaplatit dluh. „Do protokolu uvedl, že jsem chtěla auto zastavit. To ale není pravda,“ bránila se. „Také na policii řekl, že auto neboural.“ „Vacata dále sdělil, že si nechá výplaty posílat na můj účet, abych mohla splácet dluhy. Když prý peníze potřeboval, měl mi říct a přijít si pro ně. Také vypověděl, že mě musel o každou korunu prosit a tak si raději založil účet vlastní. Lhal.“ Byt prý dal do zástavy kvůli vyplacení vozu ze zastavárny. „Pak popsal finanční machinace s panem Hofmannem. A také řekl, že dluh sedm set tisíc korun nikdy neměl a nemá, byt se

prodal proto, abych já umořila své dluhy. To je také lež." Proti Agatě Kormošové je dodnes vedena žaloba na nezaplacení dlužného nájemného za rok 2010.

Policejní komisař dospěl k závěru, že Kormošová svým nezodpovědným jednáním naplnila znaky trestného činu podvod a to tím, že v úmyslu získat peníze pro sebe, respektive pro Jaroslava Vacatu, uzavírala různé půjčky, přičemž musela vědět, s ohledem na předchozí splátky a na osobní finanční poměry, že nebude schopná platit splátky. Banky podvedla, protože zatajila i své finanční příjmy a další podstatné skutečnosti. Způsobila tak vysoké škody na cizím majetku. Vacata má na krku stejný trestný čin jen s tím rozdílem, že celý proces úmyslně zosnoval a řídil veškeré finanční toky.

Vacata měl pochopitelně jediný cíl – získat pro sebe co nejvíce peněz a Kormošová tak byla jakýmsi bílým koněm, který navenek činil podvody a zastíral jeho odpovědnost. Vacata byl mozkiem celého spletnce. Jednoznačně věděl, jaké má žena finanční možnosti a že nebude schopna dostát svým závazkům. Jak vyplývá z výše popsaného, musel to vědět i o sobě. Zkrátka, Vacata vždy zjistil, kde by se dala nějaká koruna vypůjčit a následně donutil paní Agatu k podpisu. Sluší se dodat, že dáma je osobou svéprávnou, aby si uvědomila, jaké finanční možnosti má. Před soud tak s největší pravděpodobností předstoupí oba dva. „Za jejich činy jim hrozí, v případě odsouzení, trest odnětí svobody v délce dva až osm let," řekl policejní mluvčí Pavel Valenta.

Toliko podrobný popis událostí, jak ho sepsala i chebská kriminálka a jak ho doplnila Agata Kormošová, jenž nám ho předložila k podrobnému prostudování.

To už ale Vacatu vybičovalo a podal na redakci trestní oznámení pro pomluvu a pošpinění dobrého jména. Byly to vesměs nesmysly. Jako když se tonoucí stébly chytá. Toto můžeme prohlásit s klidným srdcem, neboť ke stejnému závěru došla i tachovská kriminálka, která měla náš případ na stole. Téóčko, jak se v hantýrce trestnímu oznámení říká, bylo odloženo. Ani autor reportáže nebyl na služebně podat vysvětlení, jak se dnes říká výslechu, kriminalistce stačil telefonát, kde jí sdělil, že informace, za které mé Vacata v zastoupení pražského advokáta žaluje, pochází ze spisu, který vedli její chebští kolegové a že Kormošová ho propůjčila ke studiu. Vše jsme podtrhli pravdivou informací o autorizaci článku. Mluvčí Valenta jej totiž dostal před zveřejněním k přečtení a obsah prý konzultoval s vedoucím hospodářské kriminálky,

panem Moudrým. Advokát se proti rozhodnutí orgánů činných v trestním stíhání neodvolal.

V pravdě, docela jsme se podivili. Článek na tři čtvrtě novinové stránky, podle Vacatova advokáta plný lží, polopravd, osobního zaujetí a informací, které údajně způsobily Vacatovým rodičům psychické problémy, byl tedy uznán pravdivým?

Když jsme si tou dobou prohledávali *Insolvenční rejstřík*, narazili jsme i na jména Vacatových rodičů Jaroslava a Věry. Stačilo pár kliknutí a rozbalených dokumentů, abychom se dočetli, že manželé na sebe vyhlásili insolvenci, jelikož se zadlužili, aby mohli zaplatit dluhy svého syna Jaroslava. Různým společnostem (včetně bank) dluží několik stovek tisíc korun. Koncem roku jim ale bylo povoleno oddlužení.

Věříme, že psychické problémy rodiče nejspíše měli a zřejmě ještě mají. Na začátku srpna jsme v médiích rozmazali podvody jejich potomka a zhruba o měsíc později už nebyli schopni splácet půjčky, které kvůli synovi nasekali. Pokud vás zajímá, jak na tom Vacatovi, po synově „hospodaření“ jsou, navštivte portál ministerstva spravedlnosti *Justice.cz*, kde stačí zadat patřičná jména. A kromě soupisu majetku, jeho ocenění a potvrzení o příjmech (do koruny rozepsané výše mezd), se dozvíte, jaká mají rodná čísla. Jsou to dokumenty, které manžele Vacatovi, obrazně řečeno, svlékají donaha. Doplňme, že jde o dvojici, které do důchodu zbývá jen pár let. Jak budou závazky splácet ve stáru lze jen těžko odhadovat.

Jaroslav Vacata mladší a Agata Kormošová jsou vyšetřováni na svobodě.

Jak šel čas s Vacatou?

Prosinec 2007 - Naděje chce pomáhat

Třináct ze sedmnácti pokladniček je rozmístěno na Tachovsku. Občanské sdružení *Naděje pro život*, které vzniklo v Chodové Plané, už umístilo v obchodech na Tachovsku třináct kasiček a za první týden vybralo na složenkách roznesených do domácností šest tisíc korun. Hlavním cílem Naděje je aktivní spolupráce s *Nadací pro transplantaci kostní dřeně*. Nadaci pak také předají finanční výtěžek, který poputuje na různé projekty pomoci pacientům a dárčům kostní dřeně.

Leden 2008 - Naděje chystá charitativní večer

Petr Muk, Maxim Turbulenc a řada dalších umělců by měla přijet podpořit *Nadaci pro transplantaci kostní dřeně*. Znamí zpěváci předvedou své umění v kulturním domě v Chodové Plané. Občanské sdružení *Naděje pro život* se připravuje na pořádání charitativního večera určeného k podpoře Nadace pro transplantace kostní dřeně.

Březen 2008 - Nadace má dostat zatím pětadvacet tisíc

Na pětadvacet tisíc korun se může těšit *Nadace pro transplantaci kostní dřeně*. Této neziskové organizaci, která sbírá peníze na boj proti krvetvorným chorobám, bude věnován výtěžek sobotního charitativního koncertu, jež se konal v chodovoplánském kulturním domu. Peníze tehdy byly využity na úhradu vstupních vyšetření dárců kostní dřeně. Později jsme se dozvěděli, že Vacata žádné peníze nevydal.

Červenec 2008 - Charitu mnoho lidí nepodpořilo

O víkendu se na nádvoří zámku konal charitativní koncert pořádaný chodovoplánskou organizací *Naděje pro život*. Na velkém pódiu vystoupilo několik desítek předních českých umělců, kteří zazpívali pouze za snížený honorář a za cestovní výlohy. Někteří umělci si ale nenárokovali žádný honorář. Tato dobročinná akce však byla poznamenána nízkou účastí. Pořadatel to připisuje na vrub špatnému počasí. Na osvětleném pódiu vystoupil například Petr Muk, Stanislav Hložek, Petr Kotvald, Iveta Bartošová, Eva Pilarová, Petra Černocká, Verona, Bára Zemanová nebo Heidi Janků a mnoho dalších. V neděli však kvůli nepřízni počasí byly odvolány zpěvačky Ilona Csáková a Leona Machálková.

Červenec 2008 - Charitativní koncert Víkend plný hvězd bude mít ještě soudní dohru

Plzeňská cateringová firma, která prodávala na koncertu *Víkend plný hvězd* občerstvení, bude žalovat hlavního organizátora Jaroslava Vacatu za ušlý zisk. Vacata totiž společnosti nahlásil, že na koncert přijde okolo šesti tisíc lidí. Ve smlouvě, kterou má redakce k dispozici, je dokonce předpokládán počet účastníků o dva tisíce vyšší.

Červenec 2008 - Jaroslav Vacata lhal a podváděl

Velmi ztrátový charitativní koncert *Víkend plný hvězd*, který pořádala chodovoplánská *Nadace pro život*, bude mít několik soudních doher. Po cateringové společnosti se k žalobě rozhodlo několik dalších subjektů. Jaroslava Vacatu a jeho Nadaci pro život bude žalovat společnost *BMM art*, která na místě postavila pódium a zajišťovala zvuk a světelnou show. „Jaroslav Vacata je podvodník a lhář. Lhal nám všem," zaznělo už tehdy z úst šéfa společnosti.

Březen 2009 - Jaroslav Vacata nesplácí své dluhy

Charitativní koncert, který minulý rok v červenci pořádala chodovoplánská nadace *Naděje pro život*, má několik soudních doher. Hlavní roli v nich hraje jednatel nadace Jaroslav Vacata, který byl hlavním organizátorem a průvodcem celé akce. Jedním z žalobců byl i muž, který zde odpaloval ohňostroj. Vacata trval na tom, aby byla světélka odpálena i přes nepřízeň počasí. Odpalovači však nic nezaplatil – jen za ohňostroj měl z kasy vydat zhruba dvě stě tisíc korun. Celá kauza se řešila soudně s tím, že dluhy měly být uhrazeny do tří dnů. Lhůtu nedodržel.

Červenec 2009 - Vacata dluhy nesplácí

Rok uplynul od doby, kdy se v chodovoplánském zámku konala benefiční akce *Víkend plný hvězd*, kterou pořádala nadace *Naděje pro život* vedená Jaroslavem Vacatou. Akce skončila fiaskem. Koncert navštívilo kolem stovky posluchačů a nadace dodnes dluží několika subjektům. Některé dokonce podaly žalobu. Minulý týden nám ale Jaroslav Vacata oznámil, že proti jeho osobě nejsou vedena žádná řízení. „Já vím o dvou platebních rozkazech z rozhodnutí plzeňského krajského soudu. Jeden je o tom, že sdružení mělo zaplatit částku za poskytnutí osvětlovacích agregátů. Jinak o žádném dalším trestním oznámení či soudu nevím, u žádného výsledku a soudu jsem také nebyl," napsal nám Vacata v jednom z e-mailů. „O tom, jestli je v plánu další koncert, bych v žádném případě Deník neinformoval jako první," napsal také. Nic se nekonalo.

Prosinec 2011 - Ač jeho akce končí fiaskem, pořádá další

Vacata chce v březnu příštího roku pořádát další charitativní akci. Na tom by nebylo nic tak zvláštního, kdyby s touto činností neměli lidé z jeho okolí negativní zkušenost. Již v červenci 2008 pořádala jeho nadace *Naděje pro život* charitativní akci **Víkend plný hvězd**. Koncert, na kterém hrály špičky českého showbusinessu, byl ale ztrátový a organizátor skončil u soudu. Tehdy jej nejen umělci označili za lháře a podvodníka, protože jim nedal slíbené honoráře. Tentokrát chce Jaroslav Vacata uspořádat ples. Výtěžek by měl jít na účet rodiny z Chodové Plané, která se stará o svého tělesně postiženého syna. Z události sešlo. Už tehdy však byl v policejním hledáčku. Kriminalisté tou dobou dávali dohromady podklady k vyšetřování. Vacata se nechal slyšet, že o ničem takovém neví.

Červenec 2012 - Vacata se schovává za charitu

Jaroslav Vacata chtěl pořádát charitativní akce. Podle informací, které se podařilo *Deníku* zjistit, měl v úmyslu pořádát po celé republice *Pivní poutě*, na kterých měli vystupovat různí umělci. Z výtěžku pak chtěl údajně financovat charitu. Dokonce si prý v různých reklamních agenturách objednal propagační materiály, za které ale nikdy nezaplatil. Tehdy se zaštiťoval i spoluprací s jedním pivovarem. V podniku ale nikdo o ničem nevěděl. Akce se samozřejmě nikdy neuskutečnily. Vacatovi tak na z tohoto „kšeftu“ zbyly jen dluhy za neuhrazené částky, které byly s přípravami spojeny.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Josef Holek

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Česká investigativní žurnalistika

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 78

Celkový počet stran příloh: 38

Počet titulů českých použitých zdrojů: 31

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 14

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Soňa Štroblová